

Capaciteitsonderzoek sportaccommodaties

Eindrapportage

Gemeente Groningen

Datum

9 maart 2020

Referentie

1941RV

In opdracht van

Gemeente Groningen

Drijver en Partners

Kelvinring 54

2952 BG Alblaserdam

T: 010 211 21 21

W: www.drijver-en-partners.nl

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Situatieschets en opdracht	5
Hoofdstuk 2	Proces	6
Hoofdstuk 3	Beleidskaders	7
Hoofdstuk 4	Prognoses en trends	8
4.1	Inleiding	8
4.2	Demografische prognose	8
4.3	Leerlingenprognose	9
4.4	Landelijke trends	9
Hoofdstuk 5	Zwembaden	14
5.1	Begrippen	14
5.2	Huidig aanbod	14
5.3	Bezoek en bezetting	17
5.4	Activiteitenrooster	17
5.5	Onvervulde behoefte	20
5.6	Huidige verhouding vraag en aanbod	21
5.7	Aanbevelingen huidige situatie	21
5.8	Toekomstige situatie	23
Hoofdstuk 6	Binnensportaccommodaties	26
6.1	Huidig aanbod	26
6.2	Bezetting	28
6.3	Onvervulde behoefte	30
6.4	Huidige verhouding vraag en aanbod	33
6.5	Aanbevelingen huidige situatie	34
6.6	Toekomstige situatie	37
Hoofdstuk 7	IJsbanen	39
7.1	Huidig aanbod	39
7.2	Bezoek	39
7.3	Activiteitenrooster	40
7.4	Onvervulde behoefte	40
7.5	Huidige verhouding vraag en aanbod	41
7.6	Aanbevelingen huidige situatie	41
7.7	Toekomstige situatie	42
Hoofdstuk 8	Buitensportaccommodaties	44
8.1	Opzet	44
8.2	Aanbod	44
8.3	Planningsrichtlijnen buitensport	44
8.4	Voetbal	46
8.5	Hockey	61
8.6	Tennis	62

8.7	Atletiek	64
8.8	Korfbal	65
8.9	Honk- en softbal	67
8.10	Rugby en American football	67
8.11	Overige buitensporten	69
Hoofdstuk 9	Conclusies en aanbevelingen	71
9.1	Zwembaden	71
9.2	Binnensportaccommodaties	72
9.3	IJsbanen	73
9.4	Buitensportaccommodaties	74
9.5	Hoe komen tot een brede integrale afweging?	76
Bijlage 1	Demografische prognose gemeente Groningen	i
Bijlage 2	Geografische indeling gemeente Groningen	ii
Bijlage 3	Demografische prognose per wijk/gebied	iv
Bijlage 4	Aandeel totale groei gemeente per wijk/gebied	xiv
Bijlage 5	Leerlingenprognose basisonderwijs	xv
Bijlage 6	Leerlingenprognose voortgezet onderwijs	xvi
Bijlage 7	Ledenontwikkeling sportbonden	xvii
Bijlage 8	Aanbod gemeentelijke zwembaden	xviii
Bijlage 9	Locaties zwembaden	xxv
Bijlage 10	Vergelijking zwemwateraanbod	xxvi
Bijlage 11	Overzicht zwemvoorzieningen	xxvii
Bijlage 12	Bezoekcijfers zwembaden	xxx
Bijlage 13	Reguliere weekroosters zwembaden	xxxi
Bijlage 14	Aanbod binnensportaccommodaties	xxxv
Bijlage 15	Locaties binnensportaccommodaties	xxxvi
Bijlage 16	Locaties overige gymzalen	xxxix
Bijlage 17	Jaarbezetting binnensportaccommodaties	xli
Bijlage 18	Piekbezetting binnensportaccommodaties	xliii
Bijlage 19	Aanbod ijsaccommodaties	xliv
Bijlage 20	Locaties ijsaccommodaties	xlvi
Bijlage 21	Regulier weekrooster kunstijsbanen	xlvii
Bijlage 22	Aanbod buitensportaccommodaties	xlviii
Bijlage 23	Locaties sportparken	xlix

Bijlage 24	Samenvatting huidige situatie voetbal	I
Bijlage 25	Ontwikkeling 7-19 jarigen	lii
Bijlage 26	Overzicht huidige situatie tennis	liii

De gemeente Groningen beschikt over diverse soorten sportaccommodaties, waaronder zwembaden, ijsbanen, sporthallen, sportzalen, gymzalen en sportparken. Zoals in veel gemeenten neemt de druk op de beschikbare sportruimte en de sportbudgetten toe. Mede daarom hecht de gemeente er sterk aan, dat haar sportvoorzieningen zo goed mogelijk worden gebruikt. Dit is ook verwoord in het Meerjarenprogramma Sport & Bewegen 2016 – 2020. Daarnaast is het project 'Beter Benutten' gestart. In dat kader zijn in de afgelopen maanden een analyse voor de binnen- en buitensportaccommodaties en een benchmark uitgevoerd. Op basis daarvan en aan de hand van de reacties vanuit de expertgroep is een uitvoeringsplan 'Beter Benutten 2019' opgesteld. De gemeente heeft de oplossingen uit dat plan met ingang van het seizoen 2019 – 2020 in de vorm van een pilot geïmplementeerd en monitort welke gevolgen dit heeft voor de benutting van de accommodaties.

Een belangrijke aanleiding van Beter Benutten is het in 2016 uitgevoerde onderzoek naar de behoefte aan binnen- en buitensportaccommodaties. Dat onderzoek heeft eerder in 2008 en 2012 plaatsgevonden. Overigens is in 2016 ook een onderzoek naar de behoefte aan overdekt zwemwater uitgevoerd. Het oorspronkelijke idee was om in 2020 wederom de capaciteit van de sportaccommodaties te onderzoeken. Met het oog op Beter Benutten en de recente gemeentelijke herindeling wenst de gemeente dit onderzoek echter een jaar eerder te laten uitvoeren. Zodoende kunnen de resultaten van de pilot en het onderzoek samen worden gebracht en kan opnieuw worden vastgesteld of de gemeente aan de huidige en toekomstige behoefte aan sportaccommodaties kan voldoen.

Het capaciteitsonderzoek betreft de volledige gemeente Groningen en maakt onderscheid tussen vier soorten accommodaties:

- zwembaden;
- binnensportaccommodaties (sporthallen, sportzalen, gymzalen en dojo's);
- ijsbanen;
- buitensportaccommodaties.

Bij de zwembaden en ijsbanen ligt de nadruk op de overdekte voorzieningen. Daarnaast gaat het vooral om de gemeentelijke accommodaties. Relevante niet-gemeentelijke faciliteiten worden op hoofdlijnen meegenomen.

Per soort accommodaties dienen de huidige behoefte en de toekomstige behoefte in 2025, 2030 en 2035 te worden bepaald. Daarbij moet onder meer worden ingegaan op:

- de diverse relevante landelijke en lokale trends en ontwikkelingen;
- de veranderende normen en richtlijnen van de sportbonden;
- de diverse gebruikersgroepen en hun wensen en ambities;
- het aantal benodigde trainings- en wedstrijdvelden (voor de buitensport) en kleedkamers/lockers;
- de onvervulde vraag en het gebruik van accommodaties buiten de gemeente Groningen;
- de behoefte tijdens de drukste momenten van het jaar, de week en de dag.

Het onderzoek moet inzicht geven in de huidige en toekomstige verhouding tussen het aanbod van en de vraag naar sportaccommodaties, zodat duidelijk wordt waar zich nu en in de toekomst over- of ondercapaciteit voordoet. Op basis daarvan dienen concrete aanbevelingen te worden gedaan over de wijze waarop daarmee kan worden omgegaan.

De uitkomsten van een onderzoek naar de nu en in de toekomst benodigde capaciteit van sportaccommodaties – en eventuele besluiten naar aanleiding van dat onderzoek – hebben consequenties voor de gebruikers van die accommodaties. Daarnaast beschikken de sportbonden, verenigingen, exploitanten en andere betrokkenen over informatie, die van belang is voor de analyses in dit onderzoek. Zij dienen dus zowel om inhoudelijke redenen, als vanuit het oogpunt van draagvlak, bij het onderzoek te worden betrokken. Dat is op verschillende manieren gebeurd.

Allereerst is voorafgaande aan het onderzoek een klankbordgroep opgericht, met daarin vertegenwoordigers van Sportkoepel Groningen (een samenwerkingsverband van een groot aantal sportverenigingen), Topsport NOORD, Huis voor de Sport Groningen, Adviescommissie voor de Sport, zwem- en recreatiesportvereniging de Watervrienden Groningen en diverse sportbonden.

De klankbordgroep is door de gemeente bij de formulering van de onderzoeksopdracht betrokken en heeft ook tijdens het onderzoek een belangrijke rol gespeeld. Zo is aan het begin van het onderzoek een startbijeenkomst georganiseerd, waarin de aanpak van het onderzoek is toegelicht en alvast eerste beelden van mogelijke knelpunten zijn geïnventariseerd. Gedurende het onderzoek heeft de klankbordgroep met de onderzoekers meegedacht. Daarnaast zijn de bevindingen op verschillende momenten tijdens het onderzoek met de klankbordgroep gedeeld en besproken. Tevens hebben de leden van de klankbordgroep de tussenrapportage en de conceptrapportage ontvangen en de mogelijkheid gehad om daarop te reageren.

De gebruikers van de sportaccommodaties zijn door middel van een enquête benaderd. Daarin is onder meer informatie gevraagd over het huidige gebruik, de wensen en ambities, de ledenontwikkeling, eventuele ervaren knelpunten en de capaciteitsbehoefte. In totaal hebben circa 300 verenigingen/huurders en circa 35 onderwijsorganisaties de enquête ontvangen. Daarvan hebben er circa 100, respectievelijk zes, gereageerd. Dat lijkt wellicht een relatief klein aantal, maar daarbij moet worden bedacht dat er ook veel kleinschalige en incidentele huurders zijn. Voor iemand die een keer per jaar gedurende een uur een gymzaal huurt, is de enquête minder relevant. Datzelfde geldt in het algemeen voor het basisonderwijs, aangezien de gemeente – anders dan bij verenigingssport – de wettelijke plicht heeft om voor voldoende ruimte voor bewegingsonderwijs te zorgen. Dit komt overeen met de ervaringen met soortgelijke enquêtes in andere gemeenten. Uiteraard is getracht om de respons zo hoog mogelijk te maken. Daartoe zijn meerdere herinneringen verstuurd en hebben ook de Sportkoepel, Sport050 en diverse sportbonden hun medewerking verleend om met enkele grotere huurders alsnog contact te leggen. In de meeste gevallen is dat ook gelukt.

Met een aantal respondenten is naar aanleiding van de enquête gesproken, ten einde nog beter zicht op de specifieke situatie te krijgen. Ook is contact opgenomen met de diverse sportbonden (KNHB, KNZB, KNVB, KNKV, NHV, Nevobo, NTTB, KNGU, NBB, Badminton Nederland, KNSB, IJNL, KNLTB en Atletiekunie), waarbij voornamelijk is ingegaan op de eventuele knelpunten die zij ervaren.

Uiteraard is gedurende het onderzoek ook gebruikgemaakt van de kennis, informatie en expertise van Sport050, die het overgrote deel van de accommodaties exploiteert. Tevens is statistische informatie van de gemeentelijke afdeling Onderzoek Informatie en Statistiek Groningen benut.

Op de inhoudelijke resultaten van het participatieproces wordt in de hoofdstukken over de diverse sportaccommodaties nader ingegaan.

In de verschillende hoofdstukken over de diverse soorten sportaccommodaties wordt ingegaan op de mate waarin de vraag en het aanbod nu en in de toekomst op elkaar aansluiten. Het vertalen van deze bevindingen in aanbevelingen is echter geen 'wiskundige exercitie', maar hangt mede samen met de uitgangspunten van de gemeente. Die kaders geven richting aan het antwoord op de vraag, wanneer iets als een knelpunt kan worden beschouwd. Vandaar dat dit hoofdstuk op het bestaande beleid ingaat.

Het Meerjarenprogramma Sport & Bewegen 2016 – 2020 vat de kern van het beleid als volgt samen: "Meer ruimte voor sport en bewegen!" Daartoe heeft de gemeente drie ambities geformuleerd:

1. toegankelijk en voor iedereen: zo veel mogelijk inwoners sporten en bewegen. Daartoe dienen voldoende, goed bereikbare en betaalbare sportaccommodaties aanwezig te zijn;
2. sportieve basis voor de jeugd: alle inwoners van 0 tot 19 jaar krijgen de sportieve basis mee om op vroege of latere leeftijd hun talent voor sporten en bewegen te ontdekken;
3. ontwikkeling van toptalent: sporttalenten worden ondersteund om hun talent zo veel mogelijk te ontwikkelen. Dit past bij de ambitie van Groningen als 'City of Talent'.

Het Meerjarenprogramma gaat op verschillende plaatsen ook op het aanbod en gebruik van de accommodaties in. Datzelfde geldt voor de Omgevingsvisie (juli 2018). Op basis daarvan kan een aantal uitgangspunten worden geformuleerd:

- de sportaccommodaties dienen zo goed mogelijk te worden benut;
- het aanbod van sportaccommodaties dient zo goed mogelijk op de behoefte te worden afgestemd;
- bestaande sportvoorzieningen met een wijk gebonden karakter blijven voor de wijken behouden (hierbij gaat het niet om accommodaties met een regionaal karakter);
- de toewijzing van ruimte in sportaccommodaties aan gebruikers kan door middel van beleidsregels worden bepaald.

Zoals ook in hoofdstuk 1 is aangegeven, hecht de gemeente sterk aan het zo optimaal mogelijk gebruiken van de bestaande sportaccommodaties. Overcapaciteit kost immers geld. Mede in dat kader is het project 'Beter Benutten' gestart en is een uitvoeringsplan 'Beter Benutten 2019' opgesteld. Vanuit dat perspectief is en wordt over maatregelen nagedacht, zijn ook al enkele maatregelen genomen en is met ingang van het seizoen 2019 – 2020 een pilot ingevoerd. Hierbij gaat het onder meer om:

- het invoeren van uitgangspunten bij het inroosteren, waarbij bijvoorbeeld verenigingen voorrang hebben op particuliere huurders, sporthallen in principe in zijn geheel in plaats van in delen worden verhuurd en er geen 'gaten' in het verhuurrooster worden gelaten;
- het verlagen van de topdrukke op piekmomenten door trainingen en wedstrijden tot later op de dag te laten doorlopen en/of speeldagen te wijzigen;
- het zo veel mogelijk multifunctioneel gebruiken van de accommodaties;
- het overleggen met de gebruikers van elke accommodatie, teneinde onder andere het rooster te optimaliseren.

4.1 Inleiding

De wereld van de sport staat niet stil. Onder invloed van diverse factoren verandert de behoefte aan sportaccommodaties. Voor de huidige, maar zeker voor de toekomstige situatie is het daarom van belang om die factoren in kaart te brengen. Dat gebeurt in dit hoofdstuk. Het bepalen van de consequenties voor de diverse soorten accommodaties geschiedt in de hoofdstukken van de betreffende accommodaties. Daarbij wordt op verzoek van de gemeente ingegaan op de situatie in 2025, 2030 en 2035.

4.2 Demografische prognose

De volgende tabel laat zien, dat het aantal inwoners van de gemeente Groningen in de komende jaren naar verwachting gaat toenemen. Afgaande op de prognose wonen er in 2035 bijna 30.000 meer mensen in de gemeente dan in 2019. Dat is een toename van 13%. De groei van de drie onderscheiden leeftijdsgroepen is echter niet gelijkmatig. Ten opzichte van 2019 is het aantal inwoners tot 20 jaar in 2035 14% groter, maar voor het aantal 65-plussers is dat 36%, terwijl het aantal 20- tot 65-jarigen met 8% groeit.

	2019	2025	2030	2035
0 tot 20 jaar	43.544	47.270	48.455	49.489
20 tot 65 jaar	154.671	159.207	162.850	166.540
65+ jaar	33.374	38.501	42.289	45.352
totaal	231.589	244.978	253.594	261.381

tabel 4.1: demografische prognose gemeente Groningen (bron: OIS Groningen)

Deze indeling is echter nog te grofmazig. Bijlage 1 bevat een gedetailleerdere uitsplitsing naar leeftijden (bron: OIS Groningen). Daaruit blijkt dat de groei van het aantal inwoners tot 20 jaar zich voor de gemeente als geheel meer binnen de groep van 10 tot 20 jaar dan binnen de groep tot 10 jaar voordoet. Hetzelfde geldt voor de groep van 30 tot 45 jaar binnen de totale groei van het aantal 20- tot 65-jarigen.

Het beeld voor de gemeente als geheel is niet per definitie gelijk aan het beeld per wijk/gebied. Vandaar dat ook een geografische uitsplitsing is gemaakt, waarbij op de door OIS Groningen gehanteerde indeling (zie bijlage 2) is aangesloten. De prognose per wijk/gebied is opgenomen in bijlage 3 (bron: OIS Groningen). Daaruit blijkt dat de wijken die in relatieve zin tussen 2019 en 2035 het sterkst groeien Nieuw-West (+46%), Hoogkerk e.o. (+23%), Zuidoost (+161%) en Meerstad e.o. (+577%) zijn. De bevolkingstoename in Zuidoost en Hoogkerk e.o. is voornamelijk na 2025 voorzien, terwijl dat in Nieuw-West met name in de periode tot 2025 het geval is. De uitbreiding van Meerstad e.o. vindt gelijkmatiger en gedurende de gehele periode tot en met 2035 plaats. Ook in absolute cijfers is de groei van het aantal inwoners in de betreffende wijken het grootst. Van de totale toename in de gemeente Groningen in de periode tot en met 2035 is 29% voorzien in Meerstad e.o., 26% in Nieuw-West, 14% in Zuidoost en 9% in Hoogkerk e.o., zo laat bijlage 4 zien. De groei van het aantal inwoners in de zojuist vermelde wijken hangt vooral samen met de ambities voor woningbouw in de buurten De Held, Reitdiep en Friesestraatweg (allen Nieuw-West), Suikerfabriekterrein (Hoogkerk e.o.), Eemskanaal (Zuidoost) en Meeroevers (Meerstad e.o.).

Er zijn ook delen van de gemeente Groningen waar het aantal inwoners in 2035 wat lager is dan in 2019, namelijk in Oud-West (-1%), Noordoost (-4%), Meerdorpen (-5%) en Ten Post e.o. (-6%). Het grootste deel van die afname doet zich overigens al in de periode tot en met 2025 voor.

Tot slot blijkt uit de cijfers in bijlage 3 dat:

- in Centrum, Oud-West en Oud-Zuid in algemene zin een groei van jonge gezinnen en senioren en een krimp van het aantal inwoners van 45 tot circa 70 jaar wordt verwacht;
- in Oosterparkwijk, Helpman e.o., Zuidwest, Noordwest, Noordoost, Noorddijk e.o., Meerdorpen, Ten Boer e.o., Ten Post e.o., Haren-Oost e.o. en Glimmen, Onnen en Noorderlaan een (sterke) vergrijzing wordt verwacht.

4.3 Leerlingenprognose

Bijlage 5 laat zien, dat het aantal leerlingen in het basisonderwijs in de gemeente Groningen naar verwachting in de komende jaren met enkele honderden gaat groeien (bron: gemeente Groningen). Ten opzichte van 2019 is de toename 2% in 2025, 4% in 2030 en 5% in 2035. Uit dezelfde bijlage blijkt ook, dat die stijging zich niet gelijkmatig over de gemeente voordoet. Vooral in Centrum, Oud-West, Oud-Zuid, Nieuw-West, Meerstad e.o., Haren-West e.o. en (na 2025) Hoogkerk e.o. is sprake van een toename, terwijl het aantal leerlingen in met name Noordoost, Noorddijk e.o. en Ten Boer e.o. daalt. Deze ontwikkelingen komen op hoofdlijnen overeen met de demografische veranderingen in de verschillende wijken/gebieden (zie paragraaf 4.2), maar er zijn ook verschillen. Dat komt doordat leerlingen niet per definitie naar school gaan in de wijk c.q. het gebied waarin zij wonen. Daarnaast zijn volgens de gemeente nog niet alle woningambities in de leerlingenprognose verwerkt, zoals dat wel in de demografische prognose het geval is.

Opvallend genoeg wordt voor het voortgezet onderwijs een lichte afname van het aantal leerlingen voorzien, zo blijkt uit bijlage 6. Klaarblijkelijk is de verwachting dat er minder leerlingen van buiten de gemeente Groningen naar de scholen binnen de gemeente komen. Op het niveau van de wijken/gebieden wordt alleen voor Nieuw-West een lichte stijging verwacht. In absolute zin zijn de veranderingen echter beperkt.

4.4 Landelijke trends

4.4.1 Maatschappij en sport

- De aandacht voor gezond leven en bewegen blijft toenemen. Dat betekent een positieve stimulans voor sportbeoefening in het algemeen. Vooral 55-plussers blijken aanzienlijk vaker deel te nemen aan sportieve activiteiten dan in het verleden. Gezien de demografische ontwikkeling in de gemeente Groningen (zie paragraaf 4.2) biedt dit kansen voor de sportaccommodaties;
- sport is al lang niet meer uitsluitend een doel op zich, maar ook een middel voor gemeenten en sporters om bepaalde andere doelen te bereiken, die onder andere te maken hebben met fysieke en mentale gezondheid, sociale cohesie, participatie en veiligheid. Dat is ook het geval in de gemeente Groningen, zo blijkt uit de beleidskaders (zie hoofdstuk 3);
- individualisering, diversiteit en nieuwe vormen van communicatie zorgen ervoor dat maatschappelijke verbanden losser worden. Dat betekent dat sportactiviteiten steeds meer in ongeorganiseerd verband plaatsvinden. Uit cijfers van NOC*NSF blijkt, dat het aantal leden van alle sportbonden samen in de

periode 2013 – 2018 met circa 2% is gedaald. Daar staat tegenover, dat de totale sportdeelname al enige tijd vrij stabiel is. Dat betekent dat het aandeel van de ongeorganiseerde sport toeneemt. Als sportaccommodaties hierop weten in te spelen, biedt dat een kans voor ze. Een activiteit als banen zwemmen is een voorbeeld van zwemmen in ongeorganiseerd verband;

- ondanks – of wellicht dankzij – de individualisering en soortgelijke ontwikkelingen is er nog steeds ook behoefte aan ontmoeting en sociale verbondenheid. Sportaccommodaties spelen hier soms op in door een plek te zijn waar men niet alleen kan sporten, maar ook ontmoeten;
- bij steeds meer gemeenten is er veel aandacht en budget voor duurzaamheidsmaatregelen voor sportaccommodaties. Zeker voor zwembaden, die een relatief grote energiebehoefte hebben, liggen er op dit gebied kansen. Door maatregelen te nemen die de energiebehoefte beperken en/of de energie zelf ‘groener’ maken, kan de negatieve invloed op het milieu worden beperkt. Voor nieuwe zwembaden wordt tegenwoordig veelal van ‘gasloze’ accommodaties uitgegaan;
- de toegenomen taken van gemeenten op het gebied van het sociaal domein bieden kansen voor sportaccommodaties. Zo kan de dagbesteding van senioren bijvoorbeeld in het zwembad, in de sporthal of op het sportpark plaatsvinden, of kunnen subsidiegelden voor combinatiefunctionarissen of buurtsportcoaches worden gebruikt.

4.4.2 Zwembaden

- In het verleden heeft menig gemeente fors in recreatieve zwembaden geïnvesteerd. Sinds de eeuwwisseling heeft echter een verschuiving van recreatief zwemmen naar begeleide activiteiten plaatsgevonden. Dat geldt zowel voor het bezoek aan zwembaden, als voor het karakter van nieuwgebouwde baden. Hierbij hebben demografische ontwikkelingen, gewinning aan recreatieve zwemvoorzieningen en uitbreiding van andersoortige recreatieve voorzieningen een rol gespeeld;
- aquasporten, seniorenactiviteiten en therapeutische doelgroepactiviteiten zijn in de afgelopen jaren in Nederland populair geweest en zullen dat in de komende jaren ook blijven. Kritische succesfactoren voor een aantrekkelijk aanbod zijn in algemene zin: een hoge kwaliteit van de instructeurs, een goede hygiëne en dat de activiteiten niet alleen een sportieve, maar ook een sociale functie hebben. In het klanttevredenheidsonderzoek 2018/2019 worden deze factoren positief beoordeeld;
- les zwemmen blijft een kerntaak van zwembaden, maar ook hieraan stellen bezoekers steeds hogere eisen. Dat betreft vooral de kwaliteit van de instructeurs en de communicatie. Daarnaast is het les zwemmen van oudsher aanbodgericht. Er zijn echter steeds meer baden, die vraaggericht opereren. Dat betekent dat ze in het weekend ook lessen aanbieden en/of snelcursussen organiseren. Dit gebeurt ook in de meeste zwembaden in Groningen;
- uit bijlage 7 blijkt, dat het aantal leden van de KNZB in 2018 13% hoger was dan in 2013. Het aantal leden van de Onderwatersportbond is daarentegen in dezelfde periode met 20% gedaald, maar in absolute zin gaat het daarbij om beperkte aantallen. Hierbij moet worden opgemerkt, dat er wat betreft de ledenontwikkeling van individuele verenigingen grote verschillen kunnen bestaan;
- mede door bezuinigingen, de reistijd en de vervoerskosten is het schoolzwemmen in veel gemeenten beperkt of afgeschaft. Ook in de gemeente Groningen wordt geen schoolzwemmen meer aangeboden. Wel wordt er vanuit BSlim bewegingsonderwijs in het water georganiseerd, maar de deelname daaraan is vanzelfsprekend geringer dan bij het schoolzwemmen;
- onder invloed van verdrinkingsgevallen en ongelukken in zwembaden blijft de discussie over veiligheid actueel. Mede hierom is voor zwembaden het Keurmerk Veilig en Schoon opgesteld. Het Keurmerk is een, door de zwembadbranche ingestelde, regeling met het wettelijk kader als ondergrens en daarbovenop een aantal extra kwaliteitseisen. De Parrel, het Helperzwembad en Kardinge beschikken over dit keurmerk. Dat geldt niet voor de overige zwembaden in de gemeente Groningen.

4.4.3 Binnensport

- Waar de totale sportdeelname door de groei van ongebonden sporten toeneemt, is het deel van de bevolking dat lid is van een sportvereniging vrij constant, zo blijkt uit cijfers van NOC*NSF. Die gegevens laten echter ook zien, dat er grote verschillen tussen de voor de binnensport relevante sportbonden bestaan (zie bijlage 7). In de periode 2013 – 2018 heeft een duidelijke afname plaatsgevonden bij gymnastiek, korfbal, judo, badminton en tafeltennis. Daarentegen is sprake van een stijging bij hockey en basketbal. Uiteraard kunnen de ontwikkelingen in een individuele gemeente en bij een individuele vereniging afwijken van de landelijke trends;
- naast de toename van het aantal leden van de KNHB is de stijging van de deelname aan het zaalhockey relevant. Daar waar 20 jaar geleden vooral de topteams aan zaalhockey deden, gebeurt dat nu over de volle breedte. Dit leidt op steeds meer plaatsen tot de realisatie van tijdelijke blaashallen op hockeyvelden gedurende het zaalseizoen, waarmee de kortstondige maar hevige piek in de zaalhockeybehoefte kan worden opgevangen. Zodoende komt in de sporthallen meer ruimte beschikbaar voor gebruik door verenigingen die gedurende heel het jaar binnen sporten. In de gemeente Groningen zijn geen dergelijke blaashallen voor zaalhockey. Wel maakt G.H.B.S. in de winterperiode voor trainingen gebruik van een deel van het middenterrein van de 400-meterbaan van Karding, waar meerdere tennisbanen zijn gelegen;
- in diverse grotere gemeenten met veel gymzalen vindt steeds meer clustering van binnensportvoorzieningen plaats. Daarmee wordt bedoeld, dat bijvoorbeeld meerdere verouderde gymzalen worden vervangen door een sporthal, of een sportzaal. Dat vergroot de mogelijkheden voor diverse binnensporten en zorgt veelal ook in de exploitatie voor een voordeel;
- de kwaliteit van het aanbod en de faciliteiten is belangrijk voor de tevredenheid van de gebruikers. In 2018 is een onderzoek uitgevoerd onder de gebruikers van de sporthallen in gemeentelijk eigendom, met uitzondering van Scharlakenhof en Europapark. Daaruit blijkt dat men over het algemeen redelijk tevreden is. Er zijn bestaan echter grote verschillen tussen de beoordelingen van de diverse sporthallen, alsmede tussen de oordelen over de aspecten waarop is beoordeeld. Zo zijn de respondenten duidelijk positiever over sporthallen Karding, Selwerd en De Tiggelhal dan over de andere sporthallen. Aspecten waarop de andere hallen minder goed worden beoordeeld zijn het klimaat in de accommodatie, de hygiëne, kwaliteit en onderhoudsstaat van de sportvloer (vooral sporthallen Beijum en Lewenborg), de hygiëne en onderhoudsstaat van de kleedkamers en sanitaire voorzieningen en de veiligheid om de accommodatie (vooral sporthallen Beijum, Hoogkerk en Vinkhuizen). Over de horeca is men duidelijk positiever (behalve in sporthallen Beijum en Lewenborg) en dat geldt ook voor de materialen en berging, de entree en de bereikbaarheid;
- in 2019 is een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd voor de sportzalen, gymzalen en dojo's, die door Sport050 worden geëxploiteerd. Daaruit blijkt dat de gebruikers over het algemeen redelijk tevreden zijn, maar dat er zeer grote verschillen tussen de accommodaties bestaan. Daar waar de gebruikers ontevreden zijn, heeft dat veelal dezelfde oorzaken als bij de sporthallen. Ook de aspecten die positief worden beoordeeld zijn grotendeels gelijk aan die bij de sporthallen.

4.4.4 IJsbanen

- Schaatsen is van oudsher een zeer veel beoefende sportieve activiteit in Nederland. Schattingen geven aan dat Nederland vier tot vijf miljoen actieve schaatsliefhebbers kent tijdens periodes in het jaar dat er natuurijs is. Het ijs vormt dan een ontmoetingsplaats en heeft naast een sportieve en recreatieve functie daarmee ook een belangrijke sociale functie. De populariteit van (recreatief) schaatsen blijkt ook uit de toename van het aantal tijdelijke ijsbanen in de winterperiode. In steeds meer gemeenten

wordt rondom de kerstperiode gedurende vier tot zes weken een kunstijsbaan in het stadscentrum neergelegd, veelal in combinatie met een kerstmarkt;

- in georganiseerd verband toont de deelname aan de schaatssport sterke fluctuaties. Een onmiskenbare factor is het natuurijs. In de (steeds zeldzamere) perioden dat er gelegenheid is om op natuurijs te schaatsen, stijgt na de vorstperiode de deelname aan de schaatssport in recreatief en verenigingsverband, om vervolgens weer te dalen. Dat blijkt ook uit het ledenaantal van de KNSB. In 2008/2009 kende de bond circa 45.000 leden en in 2010/2011 groeide het ledenaantal onder invloed van het natuurijs in de winter van 2009 explosief naar bijna 120.000 leden. In 2014 was het ledenaantal weer gedaald naar 80.000 leden. Sindsdien is de registratie van het aantal leden veranderd (zie ook bijlage 7), waardoor een vergelijking maken lastig is. Buiten het natuurijs zijn internationale successen van Nederlandse schaatsers én de ijsshows met bekende Nederlanders op televisie een duidelijke stimulans voor de schaatssport;
- naast het recreatief schaatsen, het kunstschaatsen en shorttrack behoort de ijshockeysport tot de hoofdgebruikers van ijshallen. IJshockey is echter niet erg populair in Nederland. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Scandinavische landen, waar het de volkssport bij uitstek is. In Nederland heeft ijshockey niet altijd een even positief imago. In het algemeen vindt men het beoefenen van de sport duur (bijvoorbeeld door de specifieke kleding) en heeft de sport een agressief imago, veroorzaakt door vechtpartijen op en rond het ijs;
- het aantal leden van IJshockey Nederland is redelijk constant. In totaal zijn circa 40 verenigingen bij de bond aangesloten. Hierin zitten echter wel doublures, omdat enkele clubs zowel qua stichting als qua vereniging zijn ingeschreven. In tegenstelling tot het langebaanschaatsen concentreren de clubs zich vooral in de steden waar ook feitelijk een ijshockeyhal is gesitueerd. Gemeenten waar ijshockey op hoog wedstrijd niveau wordt gespeeld, zijn: Alkmaar, Amsterdam, Breda, Den Bosch, Den Haag, Dordrecht, Eindhoven, Enschede, Geleen, Groningen, Heerenveen, Hoorn, Leeuwarden, Leiden, Nijmegen, Tilburg, Utrecht en Zoetermeer;
- de bezetting van de ijshallen in Nederland is in zijn algemeenheid goed te noemen. In de praktijk is op sommige locaties zelfs sprake van ondercapaciteit gedurende het schaatsseizoen. Veel ijsverenigingen (kunstschaatsen en ijshockey) zijn dan dringend op zoek naar ijsuren en maken derhalve gebruik van verschillende ijshallen;
- meerdere ijsaccommodaties in den lande hebben een langere seizoensopenstelling ingevoerd. Dit is het zogenaamde 'zomerijs'. Zodoende wordt extra capaciteit gecreëerd en kan men langer doorschaatsen. In Kardinge is de ijshal geopend van midden september tot eind maart. De ijsbaan opent begin oktober haar deuren en gaat ook eind maart dicht.

4.4.5 Buitensport

- Zoals bijlage 7 laat zien, varieert de ontwikkeling van het aantal leden van de voor de buitensport relevante sportbonden. Zo is het aantal leden van hockey- en rugbyverenigingen sinds 2013 toegenomen. Daar staat een afname bij tennis, atletiek, korfbal, base- en softbal en cricket tegenover. Het aantal voetballers en handballers is vrijwel gelijk gebleven. Uiteraard kunnen er op dit punt grote verschillen tussen individuele verenigingen bestaan;
- in algemene zin is het beeld, dat bij de buitensport een lange periode van ledengroei heeft plaatsgemaakt voor stagnatie en krimp, doordat de instroom achterblijft. Bonden en verenigingen zijn zich hier veelal van bewust en doen meer aan verbreding van het sportaanbod voor nieuwe doelgroepen en om bestaande leden langer actief te houden. In gemeenten met bevolkingsgroei is het beeld vanzelfsprekend positiever dan het landelijke beeld;

- de (geringe) daling van het ledenaantal van de KNVB is opvallend, omdat na decennia van groei voor het eerst sprake is van een afname. Overigens groeien het meisjes- en damesvoetbal nog wel en treedt er bij de senioren een verschuiving van zondag- naar zaterdagteams op. Bij diverse verenigingen leidt dat tot knelpunten met betrekking tot de veld- en kleedkamer capaciteit. Daarnaast groeit de 35+ en 45+ competitie (vaak op vrijdagavond) om senioren langer actief te houden. Zij voorziet duidelijk in een behoefte. Een ander voorbeeld van verbreding en vernieuwing van het voetbalaanbod is walking football (ook wel: All Stars). Hierbij gaat het vooralsnog echter om bescheiden aantallen;
- door de sterke daling van het aantal tennissers hebben veel verenigingen te maken met een overcapaciteit van banen en vergrijzing van het ledenaanbod. De Bond stimuleert verenigingen tot verbreding, innovatie en meer werving. In dat verband is de introductie van padel enkele jaren geleden succesvol gebleken. Padel is een aantrekkelijke aanvulling op het aanbod van tennisverenigingen voor hun bestaande leden en het brengt potentiële nieuwe leden naar de vereniging. De groei van padel heeft in 2018 fors doorgezet: het aantal aanbieders is landelijk gestegen naar meer dan 100. Het overgrote deel daarvan betreft tennisverenigingen;
- bij de hockeysport is de sterke groei van het aantal leden inmiddels vrijwel tot stilstand gekomen. Dat komt vooral door de wat lagere instroomcijfers bij de jongste jeugdleden. De Bond tracht om hockeyers met een passend aanbod langer verbonden en betrokken te houden bij de sport, waarbij de vereniging als ontmoetingspunt fungeert. Om knelpunten in de veldcapaciteit op de zaterdag op te vangen, vinden jeugdwedstrijden tegenwoordig ook op zondag plaats. De meeste verenigingen hebben namelijk op zaterdag meer capaciteit nodig dan op zondag en op deze wijze wordt zo optimaal mogelijk met de beschikbare capaciteit omgegaan. De KNHB faciliteert dit soort initiatieven ook;
- in tegenstelling tot bij de zwembaden, binnensport en ijsbanen bestaan voor veel buitensportaccommodaties richtlijnen vanuit de relevante sportbonden en NOC*NSF. Anders dan soms wordt gedacht, gaat het hierbij niet om normen en dienen ze eerder als beginpunt van een discussie dan als een absoluut beoordelingsmechanisme. Dat geven de meeste bonden ook zelf aan. Daarnaast wijken diverse gemeenten van de richtlijnen af, omdat daarin bij sommige sporten wel erg veel 'ruimte' zit. Zo heeft de gemeente Rotterdam een eigen richtlijn ontwikkeld, die uitgaat van een betere benutting van de buitensportaccommodaties dan de richtlijnen van de diverse sportbonden.

5.1 Begrippen

Ten behoeve van de duidelijkheid is het van belang om vooraf enkele begrippen nader toe te lichten. Bij de beschrijving van de zwembaden in paragraaf 5.2 worden verschillende soorten bassins benoemd, zoals 'wedstrijdbad', 'doelgroepenbad', 'instructiebad' en 'recreatiebad'. Die namen doen wellicht vermoeden dat die bassins alleen voor de activiteiten kunnen worden gebruikt, die in de naam naar voren komen. Dat is niet het geval. Een wedstrijdbad wordt namelijk meestal niet alleen voor zwemwedstrijden gebruikt, maar ook voor banen zwemmen en les zwemmen. In een doelgroepenbad vinden niet alleen doelgroepactiviteiten plaats en een instructiebad wordt niet uitsluitend voor zwemlessen gebruikt. Tot slot kunnen sommige doelgroepactiviteiten en zwemlessen in een recreatiebad worden aangeboden. Als het in dit rapport gaat over wedstrijdwater, gaat het dus niet specifiek om zwemwater voor wedstrijden, maar om wedstrijd*bad*water, dat voor meerdere activiteiten kan worden gebruikt. Hetzelfde geldt voor de andere typen zwemwater.

5.2 Huidig aanbod

5.2.1 Gemeentelijke zwembaden

De gemeente Groningen is eigenaar van verschillende overdekte en onoverdekte zwembaden.¹ Bijlage 8 bevat een overzicht van het voorzieningenaanbod van die baden.² Daaruit blijkt dat het ene binnenbad een wat grootschaliger karakter heeft en over een recreatiebad beschikt, terwijl het andere bad wat eenvoudiger is en uit twee bassins bestaat. Ook bij de buitenbaden is dat verschil zichtbaar.

Zoals bijlage 9 laat zien, zijn de overdekte zwembaden behoorlijk goed over de gemeente verspreid. Weliswaar is er in Ten Boer geen binnenbad aanwezig, maar de afstand naar Kardinges, De Beemden (Bedum) en enkele zwemscholen in Groningen is met circa 10 kilometer beperkt (zie 5.2.3). Iets soortgelijks geldt voor de onoverdekte zwembaden. Hoewel er in het zuidelijke gedeelte van de gemeente geen dergelijk bad aanwezig is, liggen vooral De Papiermolen en Lemferdinge (Paterswolde) vrij dichtbij.

In de overdekte zwembaden vinden de in dergelijke zwembaden gebruikelijke soorten activiteiten plaats:

- recreatief zwemmen: hierbij gaat het vooral om vrij zwemmen en banen zwemmen;
- doelgroepactiviteiten: dit betreft activiteiten die door een instructeur worden begeleid, zoals aquasporten, fifty fit, ouder- en kindzwemmen en zwangerzwemmen;
- les zwemmen: dit betreft vooral het ABC-zwemmen. In Scharlakenhof wordt dit overigens volledig door een zwemschool verzorgd;
- verenigingen/verhuur: de baden worden aan diverse verenigingen en andere partijen verhuurd.

In de onoverdekte zwembaden wordt zoals gebruikelijk vooral recreatief zwemmen aangeboden, hoewel er ook soms doelgroepactiviteiten, zwemlessen en andere activiteiten zijn en sprake is van verhuur.

¹ Bij Scharlakenhof geldt een erfpachtconstructie.

² Het openluchtzwembad in Hoogkerk wordt daarin ook weergegeven. Het bad is weliswaar geen gemeentelijk eigendom, maar de exploitatiestichting ontvangt wel gemeentelijke subsidie. Ook is het bad, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de baden van de diverse zwemscholen, van aanzienlijke omvang.

5.2.2 Vergelijking zwemwateraanbod

Hoewel de verhouding tussen vraag en aanbod het onderwerp van dit onderzoek is, kan het interessant zijn om het zwemwateraanbod in Groningen met dat in andere grote gemeenten te vergelijken. Daarom bevat bijlage 10 een vergelijking van het overdekte zwemwateraanbod van de 10 gemeenten met de meeste inwoners, behoudens Amsterdam, Rotterdam en Den Haag.³ Die gemeenten wijken qua aantal inwoners te ver af van Groningen. Datzelfde geldt uiteraard voor de gemeenten die om Groningen heen liggen. De vergelijking betreft uitsluitend de reguliere, openbaar toegankelijke zwembaden. Private zwemscholen en sportcentra, die in elke grote gemeente aanwezig zijn en veelal over een klein bassin en een beperkt activiteitsaanbod beschikken, zijn derhalve buiten beschouwing gelaten.

De volgende tabel is een verkorte versie van de tabel in de bijlage. Daaruit blijkt dat Groningen samen met Utrecht als enige gemeente over vier binnenbaden beschikt. Daardoor is het gemiddelde aantal inwoners per binnenbad in Groningen het laagste van alle zeven gemeenten. Daarnaast zijn de Groningse binnenbaden gemiddeld van wat geringere omvang dan in Tilburg, Nijmegen en vooral Utrecht en Eindhoven. Wat betreft Eindhoven komt dat uiteraard door de aanwezigheid van het zeer omvangrijke Nationaal Zwemcentrum De Tongelreep, maar ook zonder Eindhoven ligt het aantal vierkante meters zwemwater per binnenbad in Groningen onder het gemiddelde en de mediaan.

Daarnaast beschikt Groningen per 100 inwoners over net iets minder overdekt zwemwater dan gemiddeld. Het verschil met Tilburg en Utrecht is echter zeer gering, terwijl Breda en Almere duidelijk minder zwemwater bieden. Alleen het aanbod in Nijmegen en Eindhoven is flink wat groter. Uit de uitsplitsing per type zwemwater blijkt, dat Groningen vooral over wat minder wedstrijdwater beschikt. Daarentegen biedt alleen Nijmegen meer instructie-, doelgroepen- en therapiewater, terwijl het recreatieve aanbod gelijk is aan de mediaan.

gemeente	Groningen	gemiddelde	mediaan
inwoners (1/1/2019)	231.299	228.796	217.259
binnenbaden	4	3,0	3,0
inwoners/binnenbad	57.825	79.204	72.420
m² overdekt zwemwater/100 inwoners			
- totaal	1,16	1,23	1,20
- wedstrijdwater	0,61	0,76	0,72
- instructie-/doelgroepen-/therapiewater	0,31	0,29	0,28
- recreatiewater (excl. peuterbaden)	0,24	0,22	0,24

tabel 5.1: vergelijking zwemwateraanbod⁴

Hoewel deze vergelijking enkele verschillen in het aanbod laat zien, wordt een belangrijke factor buiten beschouwing gelaten. Dat is de behoefte. Uit eerdere onderzoeken van Drijver en Partners blijkt namelijk, dat vele Nederlandse zwembaden te groot zijn voor het aantal bezoeken. Het verdient daarom aanbeveling om beslissingen over zwemwatercapaciteit niet zo zeer op een vergelijking van het aanbod met andere gemeenten, maar op de daadwerkelijke behoefte te baseren. Dat is precies waarom de gemeente Groningen wil weten hoe vraag en aanbod op elkaar zijn afgestemd.

³ Hierbij is het zwemwateroppervlak van peuterbaden buiten beschouwing gelaten, omdat dit de cijfers anders te veel vertekent. Die bassins zijn namelijk niet goed vergelijkbaar met de andere, diepere bassins.

⁴ In tegenstelling tot bij overdekt zwemwater bestaat er bij onoverdekt zwemwater een veel minder sterke relatie tussen het aanbod, het aantal inwoners en het (potentiële) bezoek c.q. de behoefte. Dat komt vooral doordat het bezoek van buitenbaden zeer weersafhankelijk is. Daarom is hiervoor geen vergelijking uitgevoerd.

5.2.3 Concurrentie

De mate waarin in de omgeving andere zwemvoorzieningen aanwezig zijn, heeft invloed op de behoefte die het Helperzwembad, De Parrel, Kardingse en Scharlakenhof moeten 'accommoderen'. Bijlage 11 bevat een overzicht van de zwembaden in en om de gemeente Groningen.⁵ Het gaat om de baden die vanaf het centrum van Groningen, Haren en/of Ten Boer binnen 20 minuten en 20 kilometer met de auto kunnen worden bereikt. De meeste bezoekers van zwembaden zijn namelijk niet bereid om langer en verder te reizen, zo blijkt uit onderzoek van Drijver en Partners. Dat geldt zeker wanneer er binnen dat zoekgebied al flink wat zwemaccommodaties aanwezig zijn, wat in de Groningse situatie het geval is.

Naast de vier overdekte zwembaden die eigendom zijn van de gemeente, zijn er in de gemeente Groningen vele zwemscholen aanwezig. Een deel van hen beschikt zelf over een instructiebad, terwijl een ander deel gebruikmaakt van een bassin bij bijvoorbeeld een onderwijsinstelling, een fitnesscentrum of een zorginstelling. Zij bieden vooral zwemlessen aan. Daarnaast is er het zwembad bij Sportcentrum Willem-Alexander op de Zernike Campus, maar dat richt zich vooral op de studenten, medewerkers en opleidingen van de onderwijsinstellingen, alsmede studentenverenigingen. Ook worden er zwemlessen gegeven.

Buiten de gemeente vormt De Beemden in Bedum vooral voor inwoners van Ten Boer en omgeving een alternatief. In mindere mate geldt dat ook voor Dubbelslag in Delfzijl, maar dat heeft duidelijk een beperkter voorzieningenaanbod dan De Beemden. Voor inwoners van Haren en omgeving is Aqualaren het dichtstbijzijnde reguliere alternatief. Zo zijn er in de omgeving flink wat zwembaden in verschillende soorten en maten aanwezig. Vanwege de afstand (circa 42 kilometer vanaf het centrum van Groningen) is De Welle in Drachten niet in het overzicht opgenomen. Het is echter wel het enige zwembad in de wijde omtrek met een overdekt 50-meterbad. Voor topsporters kan dat aantrekkelijk zijn, vandaar dat het toch wordt genoemd.

Wat betreft het onoverdekte zwemwater zijn er ook flink wat alternatieven voor de buitenbaden in de gemeente Groningen. Zo is Lemferdinge in Paterswolde voor inwoners van het zuidelijke deel van de gemeente vrij dichtbij en in iets mindere mate geldt dat ook voor De Leemdobben in Vries. Inwoners van Ten Boer en omgeving beschikken niet alleen over De Blinkerd, maar zijn ook relatief snel bij de baden in Loppersum, Middelstum en Slochteren. Daarnaast beschikken de baden in Hoogezand, Veendam, Assen en Leek over onoverdekt zwemwater, al is dat minder ruim bemeten dan in De Papiermolen, De Blinkerd en zwembad Hoogkerk. Overigens zijn er ook recreatieplassen, maar die hebben een ander karakter dan een openluchtbad.

Op basis van het voorgaande luidt de conclusie, dat de vier Groningse binnenbaden flink wat concurrentie van met name zwemscholen ondervinden. Daarnaast zijn er vooral voor inwoners aan de randen van de gemeente diverse alternatieven voor handen. Dat betekent dat mag worden verwacht, dat het overgrote deel van de bezoekers van de vier binnenbaden in de gemeente Groningen woonachtig is. De exploitanten van de baden, de KNZB en eerder uitgevoerde onderzoeken bevestigen dat. Daaruit blijkt namelijk dat De Parrel en het Helperzwembad vooral door inwoners van de omliggende wijken van beide baden worden bezocht en dat Scharlakenhof met name bezoekers uit Haren ontvangt. Kardingse trekt vooral inwoners uit het noordoostelijke deel van de stad Groningen, maar ontvangt meer dan De Parrel en het Helperzwembad ook bezoek uit andere delen van de stad, de gemeente en de omliggende gemeenten. Overigens trekken de openluchtzwembaden in de gemeente voornamelijk bezoek uit de omliggende wijken c.q. dorpen, hoewel ze door hun ligging – en in het geval van De Papiermolen ook hun omvang – op aardig wat bezoek van buiten de gemeente mogen rekenen.

⁵ Het betreft de zwemvoorzieningen die toegankelijk zijn voor 'reguliere' bezoekers en dus niet om baden die onderdeel zijn van campings, hotels en dergelijke en uitsluitend voor eigen gasten of leden zijn bedoeld.

5.3 Bezoek en bezetting

5.3.1 Bezoekontwikkeling

Bijlage 12 bevat de bezoekcijfers van de overdekte zwembaden in de afgelopen jaren. Daaruit blijkt dat de ontwikkeling van het aantal bezoeken per bad en activiteitscategorie varieert. Vooral bij De Parrel is sprake van zeer grote verschillen tussen 2016 enerzijds en 2017 en 2018 anderzijds in het bezoek van doelgroepen, les zwemmen en verenigingen/verhuur. Dit komt voort uit een wijziging van de wijze waarop het bezoek van dat bad wordt gecategoriseerd. Het totale aantal bezoeken van De Parrel in die drie jaren laat namelijk geen dergelijke verschillen zien. Los daarvan valt op dat het totale recreatieve bezoek van de vier baden sinds 2016 is toegenomen. Datzelfde geldt voor het totale bezoek van scholen, het doelgroepenbezoek van het Helperzwembad en Kardinge. Het zwemlesbezoek van die twee baden is daarentegen vrij constant, terwijl het verenigingsbezoek is afgenomen. Bij Scharlakenhof is bij beide bezoekgroepen juist een stijging te zien.

5.3.2 Bezetting

Een belangrijke indicator voor de verhouding tussen vraag en aanbod is de bezetting. Dat is het gemiddelde aantal bezoeken per vierkante meter zwemwateroppervlak per jaar.⁶ Voor overdekte zwembaden geldt een bezetting van 240 bezoeken per vierkante meter als een voldoende bezetting. Het bad wordt dan goed gebruikt, maar er is nog duidelijk ruimte voor extra bezoek, want vanaf circa 280 bezoeken per vierkante meter wordt van een 'vol' zwembad gesproken. De volgende tabel toont de bezetting van de zwembaden in de afgelopen jaren. Daaruit blijkt dat het Helperzwembad en De Parrel een matige bezetting hebben, terwijl Kardinge rond de 240 bezoeken per vierkante meter realiseert. De bezetting van Scharlakenhof is ronduit slecht. Dat betekent dat er in alle baden nog ruimte is voor extra bezoek. Dat geldt uiteraard vooral voor de accommodaties met een matige of slechte bezetting.

bezetting	2016	2017	2018
Helperzwembad	160	160	168
De Parrel	196	189	186
Kardinge	231	242	239
Scharlakenhof	80	84	91

tabel 5.2: gemiddeld aantal bezoeken per vierkante meter zwemwateroppervlak per jaar

5.4 Activiteitenrooster

De bezetting laat zien dat de beschikbare capaciteit niet volledig wordt benut. Dat betekent echter niet per definitie dat er geen knelpunten kunnen zijn. De bezetting geeft immers een beeld van het totale gebruik van elk zwembad ten behoeve van alle activiteiten tezamen. Niet elk bassin is echter voor elke activiteit geschikt en niet elke activiteit kan op elk gewenst moment plaatsvinden. Zo is een recreatiebad niet geschikt voor zwemwedstrijden en heeft het weinig zin om tijdens schooluren activiteiten voor kinderen aan te bieden. Het is derhalve van belang om bij het bepalen van mogelijke knelpunten ook aandacht te besteden aan de verschillende bassins, de diverse activiteiten en de momenten in de week waarop die activiteiten kunnen plaatsvinden.

⁶ Hierbij wordt het zwemwateroppervlak van peuterbaden buiten beschouwing gelaten, omdat het daarbij om zeer ondiepe baden met een beperkte functie gaat, die het gemiddelde anders te veel vertekenen.

5.4.1 Ruimte binnen rooster

Bijlage 13 bevat de reguliere weekroosters van de zwembaden. Daarin is per bassin aangegeven wanneer het wordt gebruikt voor recreatief zwemmen (blauw), doelgroepactiviteiten (geel), les zwemmen (rood) en verhuur aan verenigingen, scholen en andere partijen (groen). Uit het rooster van het Helperzwembad blijkt, dat er tijdens schooluren en in het weekend in beide bassins nog ruimte voor extra activiteiten bestaat. Vanaf de namiddag tot en met het einde van de avond worden beide bassins daarentegen vrijwel continu gebruikt. Dat zijn in zwembaden ook de uren waarop normaliter de meeste behoefte aan zwemwater bestaat. Er wordt begonnen met zwemlessen en daarna wordt het bad voornamelijk door verenigingen en andere huurders, alsmede voor recreatief zwemmen gebruikt. Net als in veel andere baden in den lande hebben zowel de exploitant als de verenigingen en andere huurders in de avonduren zwemwater nodig voor hun activiteiten. Dat kan tot knelpunten leiden in de inroostering, maar ook wat betreft de gewenste watertemperatuur.

De Parrel wordt doordeweeks overdag vooral voor recreatieve zwemactiviteiten gebruikt, in de namiddag gevolgd door zwemlessen, waarna verenigingen en andere huurders en het recreatief zwemmen in de avonduren plaatsvinden. Behoudens in het weekend is er in het rooster weinig ruimte over voor extra gebruik. Dat geldt vooral voor het wedstrijdbad.

In Kardinge wordt het wedstrijdbad op doordeweekse dagen vrijwel continu gebruikt. In het instructiebad en het recreatiebad is tot de (na)middag en 's avonds laat nog ruimte beschikbaar, maar op de meest gewilde tijden worden ook die bassins vrijwel volledig gebruikt voor zwemlessen (namiddag), gevolgd door recreatief zwemmen, verenigingen en – in tegenstelling tot in het Helperzwembad en De Parrel – doelgroepactiviteiten (avond). In het weekend is alleen 's ochtends vroeg en na 17.00 uur ruimte voor extra activiteiten en verhuur. Overdag worden de bassins dan namelijk gebruikt voor met name recreatief zwemmen en zwemlessen.

Het wedstrijdbad van Scharlakenhof wordt redelijk intensief gebruikt, maar biedt wel meer ruimte voor extra gebruik dan in het Helperzwembad, De Parrel en Kardinge. Die ruimte bevindt zich vooral in de middag, de wat latere avond en het weekend. Voor het recreatiebad geldt ongeveer hetzelfde. Het instructiebad wordt daarentegen beperkt gebruikt en biedt derhalve nog flink wat ruimte voor extra activiteiten en verhuur. Door de geringe omvang en ondiepe, aflopende bodem zijn de mogelijkheden daartoe echter beperkt.

5.4.2 Ruimte binnen activiteiten

Een behoorlijk vol rooster betekent echter niet per definitie, dat er geen ruimte is om extra bezoek te ontvangen. Het is immers denkbaar dat het zwembad tijdens de bestaande uren niet altijd 'vol' is. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk dat niet alle zwemlesgroepjes compleet gevuld zijn, of dat er bij de doelgroepactiviteiten nog ruimte is voor extra deelnemers. Vandaar dat in de volgende tabel het gemiddelde aantal bezoeken per uur is weergegeven. Op basis daarvan kunnen enkele opmerkingen worden gemaakt:

- in zwembaden zonder specifiek recreatiebad, zoals het Helperzwembad en De Parrel, is een gemiddelde van circa 25 recreatieve zwemmers per uur gebruikelijk. Wat dat betreft is de openstelling van de twee genoemde baden aan de ruime kant in relatie tot het bezoek. Een blik op het rooster leert waardoor dit wordt veroorzaakt: op doordeweekse dagen bieden beide baden vanaf 7.00 uur gedurende een flink aantal uren recreatieve zwemactiviteiten aan. Het aantal recreatieve uren in de avond is daarentegen beperkt, omdat er op die momenten ook behoefte bestaat aan verenigingsactiviteiten. Het wat lage bezoek per uur komt daarom vooral voort uit het ruime aanbod overdag. In tegenstelling tot in de avonduren is er op die momenten slechts beperkt behoefte aan zwemwater voor andere activiteiten;

- in grootschaliger zwembaden met een specifiek recreatiebad, zoals Kardinge, is een gemiddelde van 30 à 35 recreatieve zwemmers per uur gebruikelijk. Dat betekent dat de openstelling van Kardinge goed bij het aantal bezoeken past, ondanks het feit dat het aantal recreatieve uren – ook overdag – aanzienlijk is;
- bij Scharlakenhof is het bezoek per uur duidelijk lager dan in Kardinge. Het bad in Haren beschikt weliswaar over een recreatiebad, maar dat heeft niet het karakter van een recreatiebad als in Kardinge. Het is namelijk een rechthoekig bassin zonder noemenswaardige recreatieve faciliteiten. Vandaar dat een gemiddeld aantal bezoeken van 25 per uur passend is. Het werkelijke cijfer is duidelijk lager. De openstelling is daarmee aan de ruime kant in relatie tot het bezoek. Net als bij De Parrel en het Helperzwembad biedt het bad in Haren overdag veel recreatieve zwemuren aan en dat heeft een negatief effect op het aantal bezoeken per uur. Overigens biedt het bad, anders dan De Parrel en het Helperzwembad, ook in de avonduren flink wat recreatief zwemmen aan;
- het gemiddelde aantal bezoeken per uur bij de doelgroepactiviteiten is in alle baden duidelijk lager dan het gebruikelijke aantal van circa 20. Dat betekent dat het aantal uren ruim is in vergelijking met het bezoek. Sport050 heeft aangegeven dat de zij de doelgroepactiviteiten aan het ontwikkelen is. Vooral in De Parrel is het aanbod nog zeer beperkt en desondanks is het bezoek per uur zeer laag. Dat geldt overigens ook voor Scharlakenhof. Het is dus zaak om de bestaande uren zo goed mogelijk met bezoek te gaan ‘vullen’, alvorens het aantal uren grootschalig uit te breiden. In het Helperzwembad, De Parrel en Scharlakenhof blokkeren deze relatief weinig bezochte uren echter geen gebruik door bijvoorbeeld verenigingen, omdat ze grotendeels overdag zijn ingeroosterd. Dat is anders in Kardinge, waar ook in de avonduren flink wat doelgroepactiviteiten worden aangeboden. Dat gebeurt echter vooral in het instructiebad en dat is niet het bassin waaraan normaal gesproken in de avonduren de meeste behoefte bestaat. Dat is namelijk het wedstrijdbad, dat in de behoefte aan zwemwater voor banen zwemmen en voor verenigingen en andere huurders moet voorzien;
- het bezoek van de zwemlessen wordt aan de hand van het gemiddelde aantal deelnemers per lesgroepje beoordeeld. Voor de drie baden die door Sport050 worden geëxploiteerd geldt, dat een groepje gemiddeld uit zeven à acht kinderen bestaat. Dat is lager dan het gebruikelijke gemiddelde van 10 à 11. Daarbij komt dat het daadwerkelijke bezoek tot een gemiddelde van vijf à zes kinderen per lesgroepje leidt. Klaarblijkelijk nemen de kinderen niet aan elke les deel en/of worden lege plekken niet snel genoeg opgevuld. Hoe dan ook bestaat er binnen de bestaande groepjes nog flink wat ruimte voor extra bezoek. Het moet dus mogelijk zijn om de bestaande wachtlijsten te reduceren. Bij Scharlakenhof is het beeld overigens vergelijkbaar met dat in het Helperzwembad, De Parrel en Kardinge.

	Helperzwembad	De Parrel	Kardinge	Scharlakenhof
recreatief zwemmen	19	18	36	14
doelgroepen	9	5	14	3
les zwemmen	26	24	27	25

tabel 5.3: gemiddeld aantal bezoeken per uur 2018⁷⁸

⁷ Bij het les zwemmen zijn de uren van privélessen, lessen voor volwassenen en dergelijke buiten beschouwing gelaten, omdat zij tot een vertekening van het gemiddelde leiden.

⁸ Het bezoek van verenigingen/groepen wordt niet beoordeeld, omdat dit (zoals gebruikelijk is in zwembaden) niet wordt geregistreerd maar geraamd. Bovendien hangen de inkomsten uit verhuur niet samen met het aantal zwemmers dat tijdens de verhuurde uren in het bad ligt. Dat laat onverlet dat de verenigingen en andere huurders zelf kunnen bekijken of zij ‘hun’ uren al optimaal benutten.

5.5 Onvervulde behoefte

De huidige behoefte aan zwemwater blijkt niet alleen uit de bezoekcijfers en knelpunten en/of ruimte in het rooster. Er kunnen immers capaciteitsknelpunten bestaan, die daarin niet tot uiting komen. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer een vereniging noodgedwongen structureel naar een zwembad buiten de gemeente moet uitwijken, omdat zij de door haar gewenste uren niet volledig in de Groningse zwembaden kwijt kan. Een ander voorbeeld is een vereniging met ambities op het gebied van topsport en/of talentontwikkeling. Het is mogelijk dat een zwembad niet over de daarvoor benodigde faciliteiten beschikt.

Om de onvervulde behoefte te achterhalen is gebruikgemaakt van de resultaten van de enquête en is met diverse verenigingen, de KNZB en de exploitanten gesproken. Dat heeft tot een verdieping van de bevindingen geleid. Zo blijkt uit gegevens van de KNZB, dat het totale aantal leden van de zwemverenigingen in de afgelopen jaren vrij stabiel is geweest, maar dat er ook verenigingen zijn die kleiner zijn geworden, terwijl zij in de enquête iets anders hebben aangegeven. Los daarvan is het aantal uren waarop zwemwater is verhuurd in de afgelopen jaren wel vrij stabiel geweest. Voor de komende jaren verwachten diverse verenigingen overigens een toename van het aantal benodigde uren.

In de enquête heeft een vereniging aangegeven een wachtlijst te hebben, hetgeen door een gebrek aan trainers wordt veroorzaakt. Twee andere verenigingen hebben zowel een wachtlijst als een ledenstop. Naast een gebrek aan trainers speelt daarbij volgens de verenigingen een gebrek aan zwemwater op de gewenste momenten een rol. Deze twee verenigingen geven aan derhalve behoefte aan uitbreiding van het aantal uren te hebben. Dat laatste geldt ook voor een andere vereniging. In totaal gaat het om een behoefte van circa 13 uur wedstrijdwater per week op de doordeweekse avonden. Dat is exclusief het beperkte huidige gebruik van zwemwater buiten de gemeente Groningen, want dat betreft vooral twee uur gebruik van het 50-meterbad van De Welle in Drachten door TriVia ten behoeve van topsport en talentontwikkeling.

Daarnaast zijn er twee verenigingen die hun huidige uren geheel of gedeeltelijk willen verplaatsen naar een breder en dieper wedstrijdbad, dan wel naar een tijdstip vroeger op de avond. Het betreft in totaal circa vier uur wedstrijdwater per week op de doordeweekse avonden. Ter voorkoming van misverstanden: het gaat hierbij om het *verplaatsen* van *bestaande* uren van het ene naar het andere bassin en/of een ander tijdstip en niet om *extra* uren. Datzelfde geldt voor de wens van een onderwijsinstelling om de uren die zij overdag huurt wat meer naar de randen van de dag verplaatsen. Daarbij gaat het om circa acht uur wedstrijdwater per week.

De KNZB geeft aan, dat ze het belangrijk vindt dat zwembaden voldoen aan het zwemniveau waarop de betreffende zwemverenigingen actief zijn. De wedstrijd bassins in de gemeente Groningen zijn C- en D-accommodaties.⁹ Daarbij moet wel worden vermeld, dat het wedstrijdbad van Kardingeweliswaar zes banen heeft, maar net iets te kort is voor wedstrijden. Voor wedstrijden op lager niveau wordt dispensatie aangevraagd en verkregen, maar het is niet ideaal.¹⁰ Voor wedstrijden op het niveau van de hoofdklasse/eredivisie en voor het organiseren van regionale en landelijke wedstrijden is volgens de KNZB een B-accommodatie gewenst. Dat betekent onder andere, dat het bad uit minstens acht banen dient te bestaan. Een dergelijk bassin is in de gemeente niet aanwezig. In de landelijke zwemcompetitie komt TriVia in de hoofdklasse uit. Voor zwemverenigingen die regionaal actief zijn, volstaat volgens de KNZB een C-accommodatie (zes banen). Voor internationale evenementen is een A-accommodatie (10 banen) nodig, hoewel in sommige gevallen ook met een B-accommodatie kan worden volstaan.

⁹ Zie het Handboek Zwembaden van de KNZB voor een nadere toelichting op de classificering.

¹⁰ Bij renovatie of nieuwbouw wordt geen dispensatie meer verleend.

5.6 Huidige verhouding vraag en aanbod

Op basis van de analyse in dit hoofdstuk kunnen enkele conclusies over de huidige situatie worden getrokken:

- er is sprake van een behoorlijk goede spreiding van zwemwater over de gemeente Groningen. In de delen van de gemeente zonder overdekt zwemwater zijn de alternatieven in en buiten de gemeente nabij. Binnen de gemeente valt vooral het grote aantal zwemscholen op;
- vergeleken met gemeenten met een soortgelijk aantal inwoners beschikt de gemeente Groningen over relatief meer overdekte zwembaden, maar wat minder overdekt zwemwater. Concreet gaat het daarbij om het wedstrijdwater;
- Kardinge is het enige overdekte zwembad met een goede verhouding tussen het bezoek en het zwemwateraanbod. In het Helperzwembad, De Parrel en Scharlakenhof is de bezetting matig tot slecht. Daar is derhalve nog flink wat ruimte voor extra bezoek beschikbaar, maar niet op alle tijden, in alle bassins en bij alle activiteiten;
- uit de activiteitenroosters blijkt, dat de wedstrijdbaden op de doordeweekse dagen in de namiddag en de avonden intensief worden gebruikt. Ze worden dan vooral voor recreatief zwemmen (in de vorm van banen zwemmen) en door verenigingen gebruikt;
- binnen de bestaande uren bestaat bij het recreatief zwemmen, de doelgroepactiviteiten en het les zwemmen in alle zwembaden nog ruimte voor extra bezoek. Bij het recreatief zwemmen geldt dat overigens vooral overdag;
- volgens de verenigingen is sprake van een onvervulde behoefte van circa 13 uur wedstrijdbadgebruik door verenigingen op de doordeweekse avonden. Op die momenten worden de betreffende bassins al grotendeels aan verenigingen verhuurd, dan wel door de exploitant gebruikt om activiteiten aan te bieden. Binnen de huidige roosters bestaat derhalve nog slechts zeer beperkt ruimte voor extra verhuur, met uitzondering van de late avond. Ook het verplaatsen van circa vier uur per week wedstrijdbadgebruik naar een breder en dieper wedstrijdbad is om die reden lastig;
- Groningen beschikt niet over een wedstrijd bassin dat als B-accommodatie kan worden aangemerkt, terwijl dat volgens de KNZB wel wenselijk is vanwege het niveau waarop een deel van de leden c.q. teams van TriVia actief is, alsmede ten behoeve van het organiseren van regionale en landelijke wedstrijden;
- de beschikbare ruimte c.q. overcapaciteit is vooral aanwezig:
 - tijdens schooluren en in het weekend;
 - in Scharlakenhof, het Helperzwembad en De Parrel;
 - in de instructie- en recreatiebassins;
 - bij het recreatief zwemmen, de doelgroepactiviteiten en het les zwemmen.

5.7 Aanbevelingen huidige situatie

5.7.1 Van analyse naar maatregelen

Het antwoord op de vraag hoe er met de huidige verhouding tussen vraag en aanbod moet worden omgegaan is geen 'wiskundige' exercitie, maar hangt samen met de uitgangspunten en randvoorwaarden die men hanteert. In hoofdstuk 3 is op het beleidskader ingegaan. Daaruit bleek dat de gemeente enerzijds het belangrijk vindt dat haar inwoners kunnen sporten en bewegen, maar anderzijds ook veel belang hecht aan het zo goed mogelijk benutten van haar sportaccommodaties.

In het Helperzwembad, De Parrel, Kardingse en Scharlakenhof is nog aanzienlijk wat ruimte beschikbaar voor extra bezoek c.q. gebruik. Er is dan dus sprake van overcapaciteit. Vanuit financieel oogpunt en de wens om het beschikbare aanbod zo goed mogelijk te benutten is dat ongewenst. De beschikbare ruimte is echter niet beschikbaar op *die* momenten en *die* bassins waar de behoefte het grootst is. De verenigingen kunnen op de doordeweekse avonden namelijk niet alle uren wedstrijdwater afnemen op de tijden en locaties waarop zij dat willen. Vanuit hun perspectief is dus wel dergelijk sprake van ondercapaciteit.

Het enige andere overdekte wedstrijdbad in de gemeente is dat van Sportcentrum Willem-Alexander. Uit een gesprek met de directeur van het sportcentrum blijkt, dat dit bad op de doordeweekse avonden zeer intensief wordt gebruikt door onder meer studenten(verenigingen) en medewerkers. Er is niet of nauwelijks nog plek voor verhuur aan andere verenigingen en zeker niet op de meest populaire tijden. Dit biedt dus geen oplossing.

5.7.2 Afweging

Bij het maken van een afweging dient de gemeente in elk geval de volgende vragen te beantwoorden:

1. In hoeverre wil de gemeente het aantal uren beschikbaar stellen, dat de verenigingen op basis van hun wensen en ambities vragen? Verenigingen vragen een bepaald aantal uren ten behoeve van trainingen en/of wedstrijden. Vooral wat betreft de trainingen baseren zij hun behoefte op een bepaald aantal trainingsuren voor de diverse teams en leden per week. Daarbij is sprake van verschillen tussen verenigingen en tussen de diverse activiteiten. De gemeente kan ervoor kiezen om wat dat betreft één lijn te trekken, al kan dat betekenen dat niet alle gevraagde uren worden ingewilligd. In dat verband kan ook onderscheid worden gemaakt tussen topsport, talentontwikkeling en breedtesport. Sommige gemeenten kiezen ervoor om geen topsport en talentontwikkeling te faciliteren.
2. In hoeverre hebben verenigingen 'voorrang' op activiteiten van de exploitanten ten behoeve van individuele bezoekers (recreatief, doelgroepen, zwemlessen)? De verenigingen en de exploitanten hebben allen in de namiddag en de avonduren behoefte aan wedstrijdwater. Er is nu onvoldoende wedstrijdwater aanwezig om iedereen op de gewenste momenten een plek te bieden. De gemeente kan ervoor kiezen om het aantal uren van de activiteiten van de exploitanten te beperken ten faveure van de verenigingen. Dat gaat echter wel ten koste van de zwemmogelijkheden voor met name banen zwemmen en in iets mindere mate voor bezoekers van doelgroepactiviteiten en zwemlessen.
3. In hoeverre wil de gemeente de door de verenigingen gevraagde tijden en locaties honoreren? Het is begrijpelijk dat verenigingen jeugdleden niet nog tot bijvoorbeeld 23.00 uur willen laten zwemmen, maar wellicht geldt dat niet voor volwassen leden. Vanzelfsprekend zijn dat geen populaire tijden, maar het is wel een manier om de behoefte deels te accommoderen en het zwemwater zo goed mogelijk te benutten. Datzelfde geldt met betrekking tot de locaties en de daar geboden faciliteiten. Sommige verenigingen willen liever sporten in een wedstrijdbassin met de in hun ogen optimale afmetingen en faciliteiten. Dat betekent echter niet per definitie dat andere wedstrijdbassins ongeschikt zijn. Wel dient daarbij aandacht aan de watertemperatuur te worden besteed. Verenigingen hebben over het algemeen een lagere temperatuur nodig dan sommige andere activiteiten. Het ligt voor de hand om bij het inroosteren zo veel mogelijk rekening te houden met de wensen op dit punt, zodat gebruikers een zo optimaal mogelijke watertemperatuur kan worden geboden en een bassin een constante temperatuur heeft. Het verhogen van de temperatuur kost immers extra energie en vanuit het oogpunt van duurzaamheid is dat niet wenselijk.

4. In hoeverre is de gemeente bereid om extra wedstrijdwater te realiseren, wanneer daardoor de bezetting van de zwembaden afneemt? In de huidige situatie is de bezetting van de meeste overdekte baden immers al matig tot slecht. Voor het recreatief zwemmen, de doelgroepactiviteiten en de zwemlessen is geen extra zwemwater nodig. Dat betekent dat het extra water alleen door de extra verenigingsuren kan worden gevuld, maar daarmee wordt het slechts gedurende een gedeelte van de week gebruikt. Uitgaande van de gebruikelijke capaciteit van circa 91 gebruiksuren per week¹¹ gaat het om minder dan 20% gebruik. Overcapaciteit kost geld. De exploitatie wordt immers duurder. Ook past het niet bij de wens van de gemeente om de sportaccommodaties zo goed mogelijk te benutten.

5.7.3 Mogelijke maatregelen

Indien de gemeente de door de verenigingen gevraagde uren volledig wil accommoderen, de verenigingen geen 'voorrang' wil geven op de activiteiten van de exploitanten voor individuele bezoekers, verenigingen niet op de late avond wil plaatsen, een slechtere bezetting van het zwemwateraanbod wil accepteren en bereid is om de voor de investering en exploitatie benodigde middelen beschikbaar te stellen, kan zij de keuze maken om extra wedstrijdwater te realiseren.

Wanneer de gemeente extra wedstrijdwater wil realiseren, ligt het gezien de behoefte voor de hand om dat in Groningen-stad te doen. Dat kan bijvoorbeeld door een bestaand zwembad uit te breiden met een wedstrijd bassin. Mocht er sprake zijn van sluiting van een bestaand zwembad – bijvoorbeeld vanwege ouderdom – en vervangende nieuwbouw, dan kan ook worden overwogen om een groter wedstrijd bassin te bouwen. Door bijvoorbeeld voor acht in plaats van vijf banen te kiezen, wordt de capaciteit van een 25-meterbad aanzienlijk vergroot. Verenigingen kunnen dan tijdens hun uren meer zwemmers kwijt en de accommodatie voldoet qua afmetingen aan de eisen van een B-accommodatie. Daarnaast kan een exploitant per lesuur bijvoorbeeld meer zwemlesgroepjes in het bad plaatsen. Er wordt dan echter een bestaand bassin vervangen door een groter bassin, in plaats van dat er een volledig extra bassin wordt gebouwd. Dat zorgt ervoor dat de overcapaciteit duidelijk minder sterk toeneemt dan wanneer de laatste optie wordt gekozen. Indien de gemeente extra wedstrijdwater bij Kardingse wil realiseren, dan kan die mogelijkheid worden meegenomen in de onderzoeken die momenteel naar de toekomst van het sportcentrum worden uitgevoerd.

5.8 Toekomstige situatie

5.8.1 Behoeft 2025, 2030 en 2035

In hoofdstuk 4 zijn verschillende factoren in kaart gebracht, die invloed op de toekomstige zwembehoefte uitoefenen. Op basis daarvan, alsmede aan de hand van de ontwikkeling van het bezoek van de Groningse zwembaden in de afgelopen jaren (zie paragraaf 5.3), de gevoerde gesprekken en de resultaten van de enquête, kan die behoefte worden geraamd. Per activiteiten categorie is het beeld als volgt:

- voor het recreatief zwemmen is de toename van het aantal inwoners van belang. Daar staat echter tegenover, dat diverse trends in de maatschappij en de zwembaden een negatieve invloed op het bezoek hebben;
- voor de doelgroepactiviteiten is de stijging van het aantal volwassenen van belang. Daarnaast zorgen de trends op het gebied van maatschappij en zwembaden voor een flinke stimulans van het bezoek;

¹¹ Dit cijfer bestaat uit 15 uur per werkdag en 16 uur per weekend.

- voor de zwemlessen is vooral de toename van het aantal kinderen in de zwemlesleeftijden van belang;
- voor het bezoek van verenigingen/verhuur is vooral de ontwikkeling van het aantal inwoners tot 18 jaar en in mindere mate het aantal volwassenen van belang. Daarbij komen de ambities van de verenigingen, zoals die in de enquête zijn verwoord;
- voor de scholen is vooral de ontwikkeling van het aantal kinderen in de basisschoolleeftijd van belang.

Op basis van het voorgaande is de toename van de zwembehoefte (*exclusief* de huidige onvervulde behoefte) voor 2025, 2030 en 2035 geraamd. De volgende tabel toont die toename, die zoals gebruikelijk in bezoekcijfers is uitgedrukt. Hierbij moet wel worden bedacht, dat prognoses voor jaren verder in de toekomst per definitie meer onzekerheden bevatten dan prognoses voor de eerstkomende jaren. Dat betekent dat de prognose voor 2025 'harder' is dan die voor 2030 en 2035.

	2025	2030	2035
recreatief zwemmen	15.300	25.200	34.100
doelgroepen	3.100	6.000	8.700
les zwemmen	2.900	8.700	9.600
verenigingen/verhuur	7.800	12.600	17.400
scholen	300	900	1.200
totaal	29.400	53.400	71.000
toename t.o.v. 2018	6%	11%	15%

tabel 5.4: prognose toename zwembehoefte

Zoals in paragraaf 4.2 al is aangegeven, is de groei van het aantal inwoners niet gelijkmatig over de gemeente verdeeld. Datzelfde geldt derhalve voor de toename van het zwembadbezoek. In de periode tot en met 2025 vindt die vooral plaats in Nieuw-West en Meerstad e.o. en daarna ook in Zuidoost en Hoogkerk e.o. Hoe die extra bezoeken zich precies over de vier overdekte zwembaden gaan verdelen, kan uiteraard niet worden voorspeld. Dat zou een schijnzekerheid bieden. Wel is duidelijk, dat de groei zich vooral in De Parrel, het Helperzwembad en Kardinge zal voordoen. De groei in Haren en de directe omgeving is immers beperkt. Voor inwoners van Nieuw-West en in mindere mate Hoogkerk e.o. is De Parrel het dichtstbijzijnde van de vier overdekte zwembaden, terwijl dat voor inwoners van Meerstad e.o. Kardinge is. Vanuit Zuidoost zijn Kardinge en het Helperzwembad het dichtste bij.

5.8.2 Toekomstige verhouding vraag en aanbod

Voor zover bekend zijn er in en om de gemeente Groningen geen concrete besluiten over nieuwbouw, sluiting of uitbreiding van zwembaden genomen, die voor dit onderzoek relevant zijn. Dat betekent dat de toekomstige zwembehoefte tegen de bestaande capaciteit kan worden afgezet. Dan ontstaat het volgende beeld:

- recreatief zwemmen: binnen de bestaande uren van De Parrel en het Helperzwembad is, vooral overdag, nog flink wat ruimte voor extra bezoek (zie 5.4.2). Dat geldt veel minder voor Kardinge. De toename van de behoefte tot en met 2025 kan vrij eenvoudig worden geacommodeerd, maar in 2030 en vooral in 2035 is de capaciteit niet meer toereikend, tenzij er in de avonduren verenigingsuren worden 'opgeofferd';
- doelgroepactiviteiten: in alle zwembaden is binnen de bestaande uren nog ruimte voor flink wat extra bezoek (zie 5.4.2). Daarnaast kan het aantal uren desgewenst overdag worden uitgebreid. Dit alles zorgt ervoor, dat de geraamde toename van de behoefte volledig kan worden geacommodeerd;
- les zwemmen: in alle zwembaden is binnen de bestaande uren nog ruimte voor flink wat extra bezoek (zie 5.4.2). De geraamde toename van de behoefte kan volledig worden geacommodeerd;

- verenigingen/verhuur: naast de onvervulde behoefte in de huidige situatie kan de stijging van de behoefte en daarmee het aantal benodigde uren niet worden geacommodeerd. Ten opzichte van de bestaande situatie gaat het namelijk om circa 6,5 uur extra in 2025, circa 10,5 uur in 2030 en circa 14,5 uur in 2035;
- scholen: de geraamde toename is zeer beperkt en kan tijdens schooluren moeiteloos in elk van de vier baden worden geacommodeerd.

5.8.3 Aanbevelingen toekomstige situatie

Voor de toekomst gelden dezelfde afwegingen als in de huidige situatie (zie 5.7.2). Als het gaat om het mogelijk realiseren van extra wedstrijdwater, is daarvoor in de toekomst wel meer aanleiding dan nu. Door de toename van het bezoek van alle activiteiten wordt de bezetting van de baden immers flink hoger. Daarbij komt dat eventueel extra wedstrijdwater in de toekomst beter kan worden gevuld met zwemmers dan nu. Naast de uren die de verenigingen in de bestaande situatie niet kwijt kunnen, zijn er immers in 2025 en latere jaren flink wat extra verenigingsuren nodig (zie 5.8.2). Daarbij komt dat de toename van het recreatieve bezoek vanaf 2030 niet volledig kan worden geacommodeerd. Daarbij gaat het vooral om het bezoek van banen zwemmen en dat is een activiteit die ook in wedstrijdwater plaatsvindt.

Wat betreft mogelijke maatregelen kan worden aangesloten bij de tekst in 5.7.3, met dien verstande dat er in de toekomst meer reden dan nu is om een volledig extra wedstrijd bassin te realiseren. Het vervangen van een bestaand wedstrijdbad met vier of vijf banen door een bad met acht banen is echter ook een optie.

6.1 Huidig aanbod

6.1.1 Gemeentelijk en niet-gemeentelijk aanbod

Het binnensportaanbod in de gemeente Groningen is in beweging. Zo is in het najaar van 2018 sportcentrum Europapark, met onder andere een sporthal, een turnhal, een dojo, een danszaal en een klimzaal, geopend. Toen is ook sporthal De Wijert gesloten. Daarnaast heeft het Corpushuis in de zomer van 2019 haar deuren gesloten. Deze accommodatie bevatte een sporthal, een sportzaal, een gymzaal en een danszaal. In 2020 wordt naar verwachting een multifunctionele accommodatie in de wijk De Wijert geopend,¹² die onder andere uit een sportzaal bestaat. Tot slot is gymzaal Molukkenstraat in november 2019 door brand verwoest.¹³

Bijlage 14 bevat een overzicht van de binnensportaccommodaties van de gemeente en enkele relevante accommodaties in privaat eigendom, zoals de sporthallen van het Alfa College, het Gomarus College en BEA (Beatrixoord). Daarnaast zijn er sport- en gymzalen in eigendom van stichtingen en onderwijsinstellingen, die ook aan verenigingen worden verhuurd. Over het overzicht kunnen enkele opmerkingen worden gemaakt:

- de afmetingen van de sportvloer van de sporthallen variëren. Veel voorkomende maatvoeringen van sporthallen in Nederland zijn 24 x 44 en 28 x 48 meter. Vier sporthallen in de gemeente Groningen zijn minder lang en/of breed, namelijk Beijum, Selwerd, Gomarus College en BEA (Beatrixoord). Dat heeft gevolgen voor de uitloopruimte, het aantal speelvelden dat voor sommige sporten (volleybal, basketbal, badminton) in de hal kan worden uitgezet en/of de mate waarin de accommodaties aan de wedstrijdafmetingen van bijvoorbeeld basketbal voldoen;
- (vrijwel) alle sporthallen en -zalen kunnen in meerdere zaaldelen worden verdeeld. Dat vergroot de gebruiksmogelijkheden. Meestal wordt in deze accommodaties van twee kleedkamers per zaaldeel uitgegaan. Er zijn echter diverse sporthallen met drie zaaldelen en slechts vier kleedkamers, zo blijkt uit informatie van Sport050. Dit is het geval in de sporthallen Beijum, De Brug, De Tiggelhal, Europapark, Hoogkerk, Karding en BEA (Beatrixoord);
- een deel van het aanbod is behoorlijk 'op leeftijd'. Zo zijn vijf sporthallen meer dan 35 jaar oud en is ruim 60% van de gymzalen 40 jaar of ouder;
- de meeste gymzalen hebben een klassieke afmeting van 12 x 21 meter. Dat is weliswaar gebruikelijk, maar voor een deel van het gebruik door verenigingen en scholen aan de krappe kant;
- de sporthallen Karding en Gomarus College beschikken niet over een tribune. Ook is er in de sporthal Gomarus College geen horecavoorziening aanwezig. Het ontbreken van deze faciliteiten maakt deze accommodaties wat minder aantrekkelijk voor met name wedstrijdgebruik door verenigingen;
- ten opzichte van het aantal sporthallen en het aantal gymzalen is het aantal sportzalen beperkt. Verenigingen die niet in een gymzaal kunnen of willen sporten, kijken daarom meteen naar een sporthal. De 'tussenmaat' (een sportzaal) is namelijk nauwelijks aanwezig, terwijl dit voor een deel van de sporten een prima accommodatie is.

¹² Waarschijnlijk wordt in Meerstad e.o. rond 2023 een sportzaal gebouwd, maar dit is nog niet 100% zeker. Dat geldt ook voor de exacte locatie. Vandaar dat deze accommodatie in dit onderzoek niet wordt meegenomen.

¹³ Het onderwijsgebruik van deze gymzaal is in gymzaal Zuiderweg in Hoogkerk ondergebracht en het verenigingsgebruik is over diverse accommodaties verdeeld. De gemeente dient een besluit te nemen over hoe zij met het wegvallen van de accommodatie wil omgaan. Dat kan mede aan de hand van dit onderzoek.

Bijlage 15 toont de locaties van de in bijlage 14 vermelde binnensportaccommodaties, inclusief de in 2020 te openen sportzaal De Wijert. Daaruit blijkt dat de sporthallen behoorlijk goed over de gemeente zijn verspreid. Dat betekent uiteraard niet, dat er in elke wijk van de stad Groningen en elk van de dorpen een sporthal aanwezig is. Daar waar dat inderdaad niet het geval is, staat in vrijwel alle gevallen minstens een andere binnensportaccommodatie. Dat is ook voor het bewegingsonderwijs van belang. Tevens beschikt de stad Groningen over een groot aantal gymzalen, waardoor de afstand tot de dichtstbijzijnde accommodatie gering is. Door hun beperkte aantal en specifieke karakter zijn de turnhallen, danszalen, dojo's en klimzalen vanzelfsprekend wat minder goed over de gemeente verspreid.

In bijlage 14 en bijlage 15 zijn *niet* opgenomen:

- de sporthal, turnhal en danszaal van Sportcentrum Willem-Alexander op de Zernike Campus. Deze voorzieningen worden zeer intensief gebruikt door studenten(verenigingen), medewerkers en opleidingen van de onderwijsinstellingen. Behoudens incidentele verhuur is niet of nauwelijks ruimte voor gebruik door andere verenigingen. Deze voorzieningen vervullen derhalve een belangrijke rol voor de vermelde groepen, maar zijn voor dit onderzoek van minder grote importantie;
- de sporthallen, gymzalen en dojo van het ACLO Sportcentrum op de Zernike Campus. Hiervoor geldt hetzelfde als voor de voorzieningen van Sportcentrum Willem-Alexander;
- de gymzaal en de danszaal van het Alfa College. Voor dit onderzoek is vooral de sporthal van die school relevant, aangezien die volop door verenigingen wordt gehuurd. Dat geldt in veel mindere mate voor de gymzaal en de danszaal;
- de 31 gymzalen die eigendom zijn van onderwijsorganisaties, of permanent aan een school, een balletschool (Valreep), of vechtsportschool (Oliesmuldersweg, Professor Rankestraat en Spicastraat) worden verhuurd (zie bijlage 16). Deze gymzalen worden (vrijwel) volledig voor bewegingsonderwijs dan wel de activiteiten van één private partij gebruikt en niet structureel aan verenigingen verhuurd. Daarmee vervullen ze een grote rol voor de betreffende scholen, de balletschool en de vechtsportscholen, maar zijn ze voor dit onderzoek van minder belang. De gymzalen die eigendom zijn van onderwijsorganisaties en niet structureel aan verenigingen worden verhuurd bieden weliswaar capaciteit voor verenigingsgebruik, maar los van eventuele praktische beperkingen gaat het hierbij alleen om gymzalen. Zoals verderop zal blijken, zijn er daarvan al meer dan voldoende aanwezig;
- de indoor tennis- en squashbanen bij Kardinge. Deze voorzieningen zijn eigendom van de gemeente, maar worden – samen met de outdoor tennisbanen bij Kardinge – geëxploiteerd door Smashing. De exploitatie geschiedt op de voor commerciële tennis- en squashcentra gebruikelijke wijze. Volgens Smashing worden de squashbanen uitsluitend door individuele sporters gehuurd. Bij de tennisbanen is daarnaast sprake van incidentele verhuur aan verenigingen voor bijvoorbeeld toernooien en evenementen. Vandaar dat deze voorzieningen in dit onderzoek buiten beschouwing worden gelaten.

6.1.2 Vergelijking aanbod

Het vergelijken van het aantal binnensportaccommodaties met het aantal in andere gemeenten is weinig zinvol. Datzelfde geldt voor in sommige onderzoeken gehanteerde kengetallen, zoals één sporthal per 20.000 inwoners. Een dergelijke op het aanbod georiënteerde benadering zegt namelijk niets over onder andere:

- de behoefte aan binnensportruimte;
- het type gebruik (onderwijs, verenigingen, overig);
- de kwaliteit van de accommodaties;
- het feit dat niet elke sport overal even groot is en voor de ene sport een sporthal nodig is, terwijl andere sporten ook in een sportzaal of gymzaal kunnen plaatsvinden.

Net als voor de zwembaden verdient het daarom aanbeveling om beslissingen over de binnensportcapaciteit in de gemeente Groningen niet op een vergelijking van het aanbod met andere gemeenten, maar op de daadwerkelijke behoefte te baseren.

6.2 Bezetting

6.2.1 Jaarbezetting

Bijlage 17 bevat een overzicht van de jaarbezetting van de in bijlage 14 en bijlage 15 opgenomen accommodaties voor het seizoen 2019 – 2020.¹⁴ De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) hanteert een jaarbezetting van 1.600 uur als ondergrens voor de bouw en exploitatie van sporthallen en -zalen. NOC*NSF gaat uit van 1.400 uur per jaar, maar dat is exclusief onderwijsgebruik. Dat zijn echter *ondergrenzen*: een dergelijke bezetting betekent dat er nog veel ruimte voor extra gebruik beschikbaar is. Ook zijn de exploitatiekosten dan relatief hoog in relatie tot de bezetting. In de praktijk wordt vaak *vanaf* 2.000 uur per jaar van een ‘voldoende’ bezette sporthal gesproken. Voor sportzalen en turnhallen is dat 1.800 uur per jaar. Voor gymzalen, danszalen, dojo’s en klimzalen gelden geen officiële ondergrenzen zoals voor sporthallen en -zalen, maar in de praktijk wordt vaak vanaf 1.600 uur per jaar van een ‘voldoende’ bezette accommodatie gesproken.

Op basis van het voorgaande kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- de bezetting van de meeste sporthallen is voldoende tot goed. Vooral de sporthallen Europapark, Kardingne en Gomarus College worden zeer goed gebruikt. Dat geldt niet voor De Tiggelhal, die een lage bezetting heeft. Dat komt vooral door de relatief beperkte omvang van Ten Boer, wat me name in een laag onderwijsgebruik resulteert. Dat is ook de oorzaak van het feit, dat sporthal Hoogkerk de ondergrens van 2.000 uur per jaar net niet haalt. Ook in enkele andere sporthallen is het onderwijsgebruik aan de lage kant, maar dat wordt door het verenigingsgebruik ‘gecompenseerd’;
- sportzaal De Bam heeft een voldoende bezetting, maar sportzaal Engelbert en turnhal Europapark niet. In het geval van Engelbert komt dat voornamelijk door de geringe omvang van het dorp en de bijbehorende beperkte behoefte aan binnensportruimte vanuit het onderwijs en de verenigingen. Turnhal Europapark wordt slechts in beperkte mate door het onderwijs gebruikt, hetgeen in turnhallen met een permanente opstelling ook gebruikelijk is. De bezetting door verenigingen is namelijk prima in orde en ook hoger dan in sommige sporthallen;
- de meeste gymzalen hebben een voldoende tot goede bezetting. Daar waar dat niet het geval is, gaat het veelal om gymzalen in de (kleinere) dorpen en/of gymzalen die alleen op doordeweekse dagen en niet in het weekend aan verenigingen worden verhuurd. Gymzalen in de dorpen zonder sporthal zijn nodig vanwege de wettelijke verplichting van de gemeente om voor ruimte voor bewegingsonderwijs voor de basisscholen te zorgen, ook wanneer de behoefte aan zaalruimte verder beperkt is. Daarnaast zijn er gymzalen, ook met een goede totale bezetting, die uitsluitend op werkdagen aan verenigingen worden verhuurd. Dit betreft vaak zalen die geen eigendom van de gemeente zijn, maar van een onderwijsorganisatie of dorps huis. Dat heeft de gemeente derhalve geen directe zeggenschap over;
- de bezetting van de danszalen, de dojo’s en de klimzaal is zeer wisselend. Vooral danszaal Scharlakenhof en dojo Goudenregenplein zijn slecht bezet. Dat komt vooral doordat die voorzieningen niet door het onderwijs worden gebruikt. Dat is wel het geval in de overige voorzieningen, waarvan danszaal en dojo Europapark en dojo Kardingne een zeer hoge bezetting hebben.

¹⁴ Zoals gebruikelijk zijn de uren daarbij naar hele sporthaluren omgerekend. Stel dat 1/3 deel van een sporthal bijvoorbeeld gedurende zes uur wordt gebruikt, dan zijn dat twee hele sporthaluren.

6.2.2 Piekbezetting

De bezetting van binnensportaccommodaties is normaalgesproken niet gelijkmatig over het jaar verdeeld. Tijdens de wintermaanden ontstaat een piek in het gebruik, omdat dan sporten als korfbal en hockey relatief kortstondig naar binnen gaan. Dat betekent dat de jaarbezetting geen goed beeld geeft van de bezetting gedurende de drukste weken van het jaar. Voor beslissingen over het accommodatieaanbod dient derhalve ook naar de bezetting in de piekperiode te worden gekeken.

Voor sporthallen, sportzalen en turnhallen hanteert Drijver en Partners een maximale bezetting van 88,5 uur per week,¹⁵ onderverdeeld in:

- 40 uur doordeweeks overdag tijdens schooltijd (uitgaande van gebruik door het voortgezet onderwijs);
- 48,5 uur doordeweeks na schooltijd (32,5 uur) en in het weekend (16 uur).

Voor gymzalen, danszalen, dojo's en klimzalen hanteert Drijver en Partners een lagere maximale bezetting dan voor sporthallen en -zalen, omdat de gebruiksmogelijkheden van die accommodaties beperkter zijn. De maximale bezetting is 63 uur per week, onderverdeeld in:

- 26 uur doordeweeks overdag tijdens schooltijd (uitgaande van gebruik door het primair en/of speciaal onderwijs). Dit is conform de VNG-norm;¹⁶
- 37 uur doordeweeks na schooltijd (27 uur) en in het weekend (10 uur).

In de praktijk geldt een ondergrens van 55% om van een 'voldoende' bezette accommodatie te kunnen spreken. Als alle accommodaties in een gemeente gedurende de drukste weken van het jaar voor 55% worden bezet, is dat echter geen goed teken. In de overige weken is de bezetting dan immers normaalgesproken lager. Bij een 'passend' voorzieningenaanbod is de piekbezetting derhalve flink hoger.

Bijlage 18 bevat een overzicht van de piekbezetting. Dat leidt tot de volgende conclusies:

- de verenigingsbezetting van de sporthallen in gemeentelijk eigendom (met uitzondering van De Tiggelhal), sportzaal De Bam en turnhal Europapark is goed tot zeer goed. Op de doordeweekse dagen is in die accommodaties niet of nauwelijks ruimte voor extra verenigingsgebruik en datzelfde geldt voor het weekend. Alleen in sporthal Karding (geen tribune) is in het weekend nog ruimte voor extra gebruik;
- in De Tiggelhal en sportzaal Engelbert is nog substantieel ruimte voor extra verenigingsgebruik aanwezig. Dat geldt vooral voor het weekend, maar ook doordeweeks bestaan nog voldoende mogelijkheden voor extra verhuur. Hierbij moet wel worden vermeld, dat sportzaal Engelbert voor een sportzaal aan de kleine kant is;
- de sporthallen die geen eigendom zijn van de gemeente vervullen een belangrijke rol bij het accommoderen van de behoefte van verenigingen aan sporthalruimte. De gemeentelijke sporthallen bieden namelijk onvoldoende capaciteit om het verenigingsgebruik volledig te kunnen onderbrengen. De niet-gemeentelijke sporthallen bieden nog beperkt ruimte voor extra verenigingsgebruik;

¹⁵ Dit is gebaseerd op 14,5 uur per doordeweekse dag (8.30 – 23.00 uur), 10 uur op zaterdag (9.00 – 19.00 uur) en zes uur op zondag (10.00 – 16.00 uur). De begin- en eindtijden kunnen in de praktijk uiteraard afwijken, maar het gaat om een indicatie van een reële maximumcapaciteit. Uiteraard kan een accommodatie in de praktijk nog langer worden gebruikt. Dat verklaart ook waarom de piekbezetting van sommige accommodaties boven de 100% ligt.

¹⁶ Voor accommodaties die door het voortgezet onderwijs worden gebruikt, geldt een maximale bezetting van 40 onderwijsuren per week.

- de onderwijsbezetting van de sporthallen, sportzalen en turnhal wisselt van zeer hoog tot laag. Vooral in de sporthallen Beijum, De Tiggelhal, Hoogkerk, Lewenborg en Selwerd, sportzaal De Bam en (in theorie) turnhal Europapark is nog flink wat ruimte voor extra onderwijsgebruik beschikbaar;
- de gymzalen, danszalen, dojo's en de klimzaal worden op doordeweekse dagen zeer wisselend door verenigingen gebruikt. Sommige accommodaties hebben een prima bezetting, terwijl andere voorzieningen niet of nauwelijks door verenigingen worden gebruikt. In het weekend is het beeld eenduidiger: dan staan de meeste accommodaties (vrijwel) leeg;
- de onderwijsbezetting van de gymzalen, danszalen, dojo's en de klimzaal is veelal (zeer) hoog. De accommodaties met een lage onderwijsbezetting bevinden zich voornamelijk in de (kleinere) dorpen;
- wat betreft de onderwijsbezetting moet een voorbehoud worden gemaakt. De ervaring leert dat een gymzaal die geen gemeentelijk eigendom is tijdens schooluren permanent voor de veelal naastgelegen school beschikbaar is. De bezetting is dan dus zeer hoog. Dat betekent echter niet, dat de school de gymzaal altijd werkelijk de hele schooldag gebruikt. Dat komt dan niet in de bezettingsgegevens tot uiting. Het is mogelijk dat dit in Groningen ook voor sommige niet-gemeentelijke voorzieningen geldt, maar op basis van de beschikbare informatie kan dat niet met zekerheid worden gesteld;
- het is mogelijk dat onderwijsinstellingen meer ruimte huren dan waar ze op basis van de normatieve behoefte recht op hebben. Een analyse daarvan valt buiten het bestek van dit onderzoek, maar kan de gemeente wel meenemen in haar Integraal Huisvestingsplan Onderwijs.

6.3 Onvervulde behoefte

De bezettingsgegevens vormen geen totaalbeeld van de behoefte aan binnensportruimte. Net als bij de zwembaden kunnen er immers capaciteitsknelpunten bestaan, die daarin niet tot uiting komen. Op basis van de resultaten van de enquête en de gesprekken met diverse verenigingen, sportbonden en exploitanten ontstaat daarvan een beeld. Hierbij gaat het overigens om de *structurele* behoefte.

6.3.1 Extra uren

Uit de enquête blijkt, dat acht verenigingen een ledenstop hebben ingevoerd, hetgeen zij toeschrijven aan een gebrek aan capaciteit en/of trainers. Daarnaast zijn er 15 verenigingen die om dezelfde redenen een wachtlijst hebben. Deze en andere verenigingen hebben behoefte aan extra uren binnensportruimte. De verenigingen zonder wachtlijst en ledenstop geven aan, dat zij in de huidige situatie niet al hun uren 'kwijt kunnen'. Een aantal wil ook de duur en/of frequentie van de trainingen verhogen en ziet daar nu geen mogelijkheden toe. In totaal geven de verenigingen aan behoefte te hebben aan de volgende extra uren per week:

	ma - vr namiddag en avond	weekend
sporthal	50	10
sportzaal	5	10
turnhal	5	1
gymzaal	7	0

tabel 6.1: extra uren binnensportaccommodaties¹⁷

¹⁷ Daarnaast is er een psychomotorisch therapeut, die haar activiteiten sterk wil uitbreiden en aangeeft overdag 21 uur gymzaal en 21 uur dojo extra nodig te hebben. Omdat dit geen vereniging betreft en het om gebruik tijdens schooluren betrekking heeft, zijn deze uren niet in het overzicht opgenomen.

De doordeweekse sporthaluren betreffen vooral uren ten behoeve van diverse basketbal- en volleybalverenigingen.

De ervaring met soortgelijke onderzoeken leert, dat bij deze extra behoefte een voorbehoud moet worden gemaakt. Soms ramen verenigingen deze uren niet alleen op basis van de bestaande situatie, maar aan de hand van hun wensen voor de toekomst. Uiteraard is in de enquête aangegeven dat het eerst om de huidige situatie gaat en is in de gesprekken hierop ingegaan. Dat laat onverlet dat het lastig is om te bepalen hoe reëel de ramingen van de verenigingen precies zijn. Uit cijfers van een deel van de sportbonden blijkt ook, dat de werkelijke ledenontwikkeling van verenigingen niet altijd overeenkomt met datgene wat zij in de enquête hebben aangegeven.¹⁸ Tevens is de vraag of het reëel is, dat een vereniging die structureel leden verliest extra uren nodig heeft. Echter, ook wanneer het door de verenigingen geraamde aantal uren bijvoorbeeld met maar liefst 25% zou moeten worden verminderd om op het werkelijke aantal uit te komen, is duidelijk dat er een aanzienlijke behoefte aan vooral extra sporthaluren bestaat, met name doordeweeks.

6.3.2 Verplaatsing uren

Naast de vraag om *uitbreiding* van het aantal gehuurde uren hebben verschillende verenigingen behoefte aan *verplaatsing* van bestaande uren, zo blijkt uit de enquête. Daarbij kunnen twee ‘soorten’ verplaatsing worden onderscheiden.

Verplaatsing van buiten naar binnen de gemeente

Allereerst maken verschillende verenigingen momenteel structureel gebruik van binnensportaccommodaties, die *buiten* de grenzen van de gemeente Groningen zijn gelegen. Daarbij gaat het wekelijks om circa drie uur in gymzalen, circa vijf uur in sportzalen en circa 50 uur in sporthallen. Het aantal uren in de sporthallen komt vrijwel volledig voor rekening van het zaal hockey en betreft vooral doordeweekse uren. De twee verenigingen huren gedurende het zaalseizoen (circa 12 weken) ruimte in sporthallen in de gemeenten Midden-Groningen, Tynaarlo en Westerkwartier.

Verplaatsing binnen de gemeente

Daarnaast zijn er verenigingen die hun uren *binnen* de gemeente Groningen willen verplaatsen. Daarbij gaat het enerzijds om het verplaatsen van de dagen en/of tijden waarop wordt gesport. Veel verenigingen willen het liefst op de meest populaire uren huren. Dan gaat het grofweg om de periode van 18.00 tot 21.00 uur. Ook past een andere trainingsavond soms beter in het trainingsrooster.

Anderzijds gaat het om het verplaatsen van uren van de ene naar de andere accommodatie. Sommige verenigingen die nu een gymzaal huren, willen liever in een sporthal sporten. Dat geldt vooral voor de trainingsuren. Verenigingen die hun wedstrijden in een sporthal spelen, willen graag ook daarin trainen. Zij achten sporthallen namelijk meer geschikt voor hun activiteiten. Ook zijn er verenigingen die over meerdere accommodaties – soms meer dan vijf – zijn verspreid en het liefst op een beperkter aantal locaties willen sporten, dan wel één ‘thuisaccommodatie’ wensen. Dat bevordert de binding binnen de vereniging en heeft ook praktische voordelen. Tevens heeft niet elke sporthal een sportvloer van dezelfde afmetingen (zie ook 6.1.1), soort en kwaliteit en biedt niet elke sporthal dezelfde aanvullende faciliteiten, zoals een horecavoorziening en een tribune. De kwaliteit van de accommodaties verschilt derhalve en dat blijkt ook uit

¹⁸ Zo is het totale aantal leden van de volleybalverenigingen in de periode 2015 – 2019 met 5% afgenomen, zo blijkt uit cijfers van de Nevobo.

de wisselende oordelen van de verenigingen over de faciliteiten, hygiëne en staat van onderhoud van de voorzieningen (zie 4.4.3). Tot slot geven sommige verenigingen aan, dat niet-gemeentelijke sporthallen een hoger huurtarief hanteren van sporthallen die wel eigendom van de gemeente zijn.

In totaal geven de verenigingen aan circa 90 uur per week van gymzalen naar sporthallen en circa 100 uur per week (waarvan circa 25 uur in het weekend) van sporthallen naar andere sporthallen te willen verplaatsen. De uren verplaatsing van gymzalen naar sporthallen komen vooral voor rekening van meerdere volleybalverenigingen. De uren verplaatsing van sporthallen naar sporthallen betreffen voor een groot deel de uren van:

- Basketbal Vereniging Groningen: de vereniging wil haar activiteiten graag van sporthal Gomarus College naar sporthal Europapark verplaatsen. De hal van het Gomarus College beschikt namelijk niet over een tribune en horecavoorziening. Ook is de hal minder breed, waardoor er minder velden in kunnen worden uitgezet dan in een grotere hal;
- G.H.B.S.: de vereniging wil haar trainingen op het middenterrein van de 400-meterbaan van Kardingse graag naar een 'reguliere' binnensportaccommodatie verplaatsen.

6.3.3 Sportbonden

De sportbonden die aan het onderzoek hebben meegewerkt, noemen veelal dezelfde knelpunten als de verenigingen die aan de enquête hebben deelgenomen:

- door de huidige bezetting is het bijzonder lastig om structureel extra uren in de sporthallen te huren. Bij sommige sporten huren de bonden in plaats van de individuele verenigingen de wedstrijduren in, zodat op dit punt al optimalisatie heeft plaatsgevonden. Voor groei van de verenigingen is volgens de bonden niet of nauwelijks ruimte;
- de uren van sommige verenigingen zijn over veel verschillende accommodaties verspreid. Dat zorgt volgens hen voor minder binding tussen de leden, voor praktische knelpunten (trainers die niet op dezelfde locatie meerdere trainingen achter elkaar kunnen geven, grotere afstanden voor ouders) en minder doorstroming van junioren naar senioren;
- de kwaliteit en faciliteiten van de accommodaties zijn wisselend. Vooral gymzalen en in mindere mate sporthallen voldoen vanuit kwalitatief oogpunt niet optimaal voor sommige sporten. Dan gaat het bijvoorbeeld om de kwaliteit van de sportvloer, de afmetingen en het aanwezige materiaal. Daarnaast beschikken gymzalen en sommige sporthallen niet over een tribune en/of een horecaruimte, alwaar leden elkaar kunnen treffen en ouders bij trainingen en wedstrijden terechtkunnen. Dat vermindert de betrokkenheid bij de vereniging.

Voorts geven meerdere bonden aan, dat een sport specifieke accommodatie voor veel verenigingen een oplossing zou kunnen zijn. Concreet gaat het daarbij om een 'eigen' accommodatie voor korfbal, voor zaalhockey en voor tafeltennis.

Tot slot vraagt de Nevobo aandacht voor het gebruik van de gemeentelijke sportaccommodaties door studentenverenigingen. Volgens de bond is er in de studentensportaccommodaties te weinig capaciteit beschikbaar (zie ook de opmerkingen in 6.1.1), zodat er ook van andere voorzieningen gebruik wordt gemaakt. Daarmee bezetten de betreffende verenigingen derhalve een deel van de capaciteit, die anders door niet-studentenverenigingen kan worden gebruikt.

6.4 Huidige verhouding vraag en aanbod

6.4.1 Aanbod

- Vier sporthallen zijn minder lang of breed dan gebruikelijk en niet alle sporthallen beschikken over een tribune en horecavoorziening;
- een deel van de sporthallen en gymzalen is behoorlijk 'op leeftijd';
- de binnensportaccommodaties zijn behoorlijk goed over de gemeente verspreid. In veel delen van de gemeente staat minstens een sporthal en daar waar dat niet het geval is, zijn een of meerdere gym- of sportzalen aanwezig.

6.4.2 Bezetting

- Met uitzondering van De Tiggelhal is de jaarbezetting van de sporthallen voldoende tot goed en dat geldt ook voor de meeste gymzalen;
- de jaarbezetting van de sportzalen, de turnhal, de danszalen, de dojo's en de klimzaal is zeer wisselend;
- accommodaties met een matige of slechte jaarbezetting zijn vaak gelegen in de (kleinere) dorpen, worden niet of alleen op werkdagen aan verenigingen verhuurd en/of worden niet door het onderwijs gebruikt;
- de piekbezetting van de sporthallen in gemeentelijk eigendom tijdens verenigingsuren is goed tot zeer goed en biedt niet of nauwelijks nog ruimte voor extra verenigingsgebruik. Datzelfde geldt voor enkele andere accommodaties. Een uitzondering hierop vormt de bezetting van De Tiggelhal;
- de sporthallen die geen gemeentelijk eigendom zijn vervullen een belangrijke rol bij het accommoderen van de behoefte van verenigingen aan sporthalruimte en bieden nog slechts beperkt ruimte voor extra verenigingsgebruik;
- de piekbezetting van de sporthallen, sportzalen en turnhal tijdens onderwijsuren varieert zeer sterk. Voor de gymzalen, danszalen, dojo's en de klimzaal is die over het algemeen hoog tot zeer hoog.

6.4.3 Onvervulde behoefte

- In de huidige situatie is volgens de verenigingen sprake van een substantiële behoefte aan extra uren voor verenigingen. Dat geldt vooral voor de sporthallen op de doordeweekse namiddagen en avonden;
- vooral door de hockeyverenigingen wordt gedurende een aanzienlijk aantal uren gebruikgemaakt van sporthalruimte in omliggende gemeenten;
- vooral bij basketbal-, hockey- en volleybalverenigingen bestaat een substantiële behoefte aan het verplaatsen van bestaande uren van de ene naar de andere accommodatie binnen de gemeente Groningen. Daarbij gaat het om:
 - verplaatsing naar andere dagen en/of tijden;
 - verschuiving van uren naar grotere, kwalitatief betere, meer faciliteiten biedende en/of goedkopere gemeentelijke accommodaties;
 - vermindering van het aantal verschillende accommodaties dat een vereniging huurt.

6.5 Aanbevelingen huidige situatie

6.5.1 Afweging

Net als voor de zwembaden geldt voor de binnensportaccommodaties, dat op basis van de analyse niet automatisch maatregelen kunnen worden benoemd. In hoeverre die nodig zijn en welke maatregelen moeten worden genomen, hangt samen met de volgende door de gemeente te beantwoorden vragen:

1. In hoeverre wil de gemeente het aantal uren beschikbaar stellen, dat de verenigingen op basis van hun wensen en ambities vragen? Verenigingen vragen een bepaald aantal uren ten behoeve van trainingen en/of wedstrijden. Vooral wat betreft de trainingen baseren zij hun behoefte op een bepaald aantal trainingsuren voor de diverse teams per week. Daarbij is sprake van verschillen tussen en binnen de verenigingen. De gemeente kan ervoor kiezen om wat dat betreft één lijn te trekken, al kan dat ten koste gaan van de ambities van verenigingen en van de mogelijkheden voor topsport. Verenigingen hebben immers niet allemaal hetzelfde karakter en dat botst met het hanteren van één gelijke, strakke lijn voor alle verenigingen.
2. In hoeverre wil de gemeente de door de verenigingen gevraagde tijden honoreren? De meeste verenigingen willen op de populairste uren sporten, maar daarmee zou een deel van de beschikbare capaciteit niet worden benut. Zoals meerdere sportbonden in de gesprekken hebben aangegeven, kunnen binnensportaccommodaties prima tot 23.00 uur worden verhuurd. Dat doet Sport050 ook.
3. Welke kwaliteit van de accommodaties stelt de gemeente als norm? De ene sporthal heeft bijvoorbeeld een grotere sportvloer, modernere voorzieningen en een betere akoestiek en biedt meer faciliteiten dan de andere. Ook de leeftijd van de voorzieningen kan daarbij een rol spelen. Dat maakt sporthallen van wat mindere kwaliteit of zonder tribune en/of horeca echter niet meteen ongeschikt. Wat dat betreft kan ook onderscheid worden gemaakt naar type sport en het niveau waarop wordt gesport. Uiteraard geldt in alle gevallen, dat accommodaties niet onveilig, onhygiënisch of in zeer slechte onderhoudsstaat mogen zijn.
4. In hoeverre wil de gemeente verenigingen faciliteren om uren van gymzalen naar sporthallen te verplaatsen? Gezien de beperkte afmetingen, de leeftijd van flink wat gymzalen en het ontbreken van faciliteiten als een tribune of horeca biedt een sporthal normaal gesproken meer kwaliteit en mogelijkheden dan een gymzaal. Dat maakt gymzalen echter niet per definitie ongeschikt: er kan een verschil zijn tussen wens en noodzaak. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt naar type sport, het niveau waarop wordt gesport, alsmede de leeftijd van de sporters. Voor kinderen kunnen de trainingen bij sommige sporten bijvoorbeeld prima in een gymzaal plaatsvinden, terwijl dat voor topsport en senioren anders kan zijn.
5. In hoeverre wil de gemeente grenzen stellen aan het aantal accommodaties, waarover een vereniging wordt 'verspreid'? In de huidige situatie maken sommige verenigingen van flink wat verschillende accommodaties gebruik. Vanuit het oogpunt van een zo goed mogelijke bezetting van de bestaande capaciteit is dat begrijpelijk. Vanuit het perspectief van de verenigingen heeft dat echter enkele belangrijke nadelen, zoals minder binding tussen de leden en trainers die van de ene naar de andere accommodatie moeten reizen. In het verlengde hiervan kan de vraag worden gesteld, of van verenigingen uit bijvoorbeeld de stad Groningen mag worden gevraagd om structureel ruimte in de

sporthal in Ten Boer of Haren te huren. Het is overigens niet reëel om *elke* huurder slechts in *één* accommodatie onder te brengen, want dat betekent onherroepelijk dat er extra voorzieningen moeten worden gebouwd en de bezetting van de accommodaties afneemt.

6. In hoeverre wil de gemeente de uren die verenigingen nu ongewild buiten de gemeentegrenzen huren binnen de gemeente onderbrengen? Momenteel worden vooral ten behoeve van zaalhockey flink wat uren in accommodaties buiten de gemeente Groningen gehuurd. Indien deze uren binnen de gemeente moeten worden ondergebracht, zorgt dat voor een aanzienlijke extra behoefte aan met name de sporthalcapaciteit. Het betekent echter ook dat men in de eigen gemeente kan sporten, waarmee de reisafstanden voor de meeste leden (en eventueel hun ouders) worden beperkt.
7. In hoeverre wil de gemeente de uren die verenigingen nu bij onderwijsorganisaties en andere private partijen huren binnen de eigen accommodaties onderbrengen? Momenteel wordt er behoorlijk wat gebruikgemaakt van voorzieningen bij/van onder andere het Gomarus College, het Alfa College, andere scholen, Stichting BEA en dorpshuizen. Het ligt voor de hand om deze capaciteit als capaciteit te blijven gebruiken, omdat er anders een aanzienlijke extra druk op de eigen capaciteit ontstaat. Daarbij moet wel aandacht worden besteed aan eventuele substantiële verschillen in tarieven.¹⁹
8. In hoeverre wil de gemeente de huidige uitgangspunten voor het inroosteren uitbreiden? In het kader van Beter Benutten geldt voor het verhuren van de binnensportaccommodaties een aantal uitgangspunten. Zo worden sporthallen uitsluitend als geheel en niet meer per zaaldeel verhuurd.²⁰ Ook worden uren aangesloten (geen 'gaten' in het rooster) en per half uur verhuurd. Daarnaast geldt als uitgangspunt, dat een accommodatie tot 23.00 uur kan/mag worden verhuurd. Dit alles komt de efficiëntie van het rooster en het gebruik ten goede. Hieraan kunnen bijvoorbeeld de volgende uitgangspunten worden toegevoegd:
 - a. structureel gebruik gaat voor incidenteel gebruik;
 - b. verenigingen die een accommodatie gedurende het hele seizoen wensen te huren gaan voor op verenigingen die dat alleen tijdens de winterperiode willen doen;
 - c. er geldt een ondergrens voor het aantal sporters, dat tijdens de piekuren in een sporthal aan het sporten is. Weliswaar betalen verenigingen per uur, maar de meeste gemeenten vinden het belangrijk dat er zo veel mogelijk mensen in hun accommodaties sporten en zeker op primetime. In andere gemeenten is dit instrument ook ingezet om te voorkomen dat verenigingen meer uren huren dan ze strikt genomen nodig hebben, bijvoorbeeld omdat ze bang zijn om 'hun' uren te verliezen. Gezien de huidige situatie lijkt dit in Groningen niet het geval te zijn. Voor topsport kan desgewenst een uitzondering op deze regel worden gemaakt.
9. In hoeverre wil de gemeente onderscheid maken tussen het verhuurtarief tijdens de daluren en het tarief gedurende de piekuren? Er zijn gemeenten die tijdens de meest populaire momenten een hogere prijs in rekening brengen, terwijl de minder populaire uren, bijvoorbeeld aan het einde van de avond, goedkoper zijn. Dit zorgt ervoor dat verenigingen worden gestimuleerd om na te gaan of ze echt niet op de minder populaire tijden kunnen sporten, waardoor de beschikbare capaciteit nog beter wordt benut.

¹⁹ Dit onderwerp valt buiten het bestek van dit onderzoek, maar is voor de betreffende verenigingen wel relevant.

²⁰ Tenzij een vereniging die bijvoorbeeld een zaaldeel huurt meteen een andere vereniging meebrengt die de andere zaaldelen huurt.

6.5.2 Mogelijke maatregelen

De gemeente heeft door middel van Beter Benutten al diverse maatregelen genomen om de capaciteit van de accommodaties zo goed mogelijk te gebruiken. Daaraan kunnen desgewenst nog extra uitgangspunten voor het inroosteren en tariefdifferentiatie worden toegevoegd. Daarnaast hoeft niet elke accommodatie per definitie van topkwaliteit te zijn om goed te kunnen worden gebruikt, mits de veiligheid, hygiëne en onderhoudsstaat in orde zijn. Tevens kan de gemeente kritisch keuzes maken ten aanzien van de noodzaak van sporten en teams om in een sporthal in plaats van een gymzaal te trainen. Daarbij mag worden verondersteld, dat de gemeente de capaciteit bij onderwijsinstellingen en dergelijke ook als beschikbare capaciteit beschouwt.

Met deze maatregelen blijft echter sprake van een duidelijk knelpunt met betrekking tot de sporthalcapaciteit voor verenigingen. Dat is ook het geval, indien de uren die nu buiten de gemeente worden verhuurd niet naar binnen de gemeente worden verplaatst en wanneer de gemeente het geen probleem vindt om een vereniging over vele accommodaties te verspreiden. Er blijft immers sprake van een aanzienlijke onvervulde behoefte aan extra uren, die losstaat van het verplaatsen van uren.

Indien de gemeente de door de verenigingen gevraagde (extra) uren inderdaad wil honoreren en het aantal trainingsuren en de trainingsfrequentie niet wil beperken, dient extra sporthalcapaciteit te worden gecreëerd. De in 2020 te openen sportzaal De Wijert biedt voor sommige sporten al een oplossing, maar voor andere sporten zijn de afmetingen van een sporthal nodig. Het is echter niet wenselijk dat daardoor leegstand in andere accommodaties ontstaat. Een mogelijke structurele aanpak voor de langere termijn kan daarom de volgende zijn: in de stad Groningen is een groot aantal gymzalen gelegen. Dat zorgt voor een zeer goede spreiding van binnensportaccommodaties. De meeste gymzalen zijn echter van beperkte omvang en hebben geen aanvullende faciliteiten. Deels zijn ze ook behoorlijk op leeftijd. Dat biedt mogelijkheden. Op het moment dat in een wijk of twee aangrenzende wijken bijvoorbeeld twee of drie verouderde gymzalen staan, kan worden overwogen om die door één sporthal te vervangen. Dit heeft slechts zeer beperkte gevolgen voor de spreiding, maar biedt wel een stuk kwaliteit en bovenal: meer mogelijkheden voor de verenigingen. In onder andere de gemeente Delft overleggen de gemeentelijke afdelingen Onderwijshuisvesting en Sport zeer intensief over de vanuit het onderwijs en de sport benodigde capaciteit en mogelijke vervangingsplannen. Daaruit blijkt dat het mogelijk is om het voorzieningenaanbod te clusteren, wanneer men agenda's en visieontwikkeling op elkaar afstemt. Dit zorgt voor kwalitatief betere accommodaties, vitalere binnensportverenigingen, alsmede een efficiëntere bezetting en exploitatie.

De uren die nu buiten de gemeente Groningen door verenigingen worden gehuurd, betreffen vooral het zaalhockey. Net als elders in het land zorgt zaalhockey voor een sterke piek in de behoefte aan sporthalruimte, maar slechts gedurende een relatief korte periode van circa 12 weken. De meeste gemeenten willen daarom niet puur voor die sport extra sporthalcapaciteit creëren. In plaats daarvan kiezen steeds meer verenigingen voor een eigen blaashal, bestaande uit één of meerdere zaalhockeyvelden. Momenteel staan er al meer dan 30 blaashallen bij hockeyverenigingen en dat aantal groeit snel. In veel gevallen gaat het om grote(re) verenigingen met meer dan 1.000 leden. Dat is ook de omvang van G.H.B.S. (circa 1.600 leden) en G.H.H.C. (circa 1.300 leden). Er zijn echter ook kleinere verenigingen met een blaashal. Voor zover bekend staat de dichtstbijzijnde blaashal vanuit Groningen gezien in Leeuwarden (bijna 750 leden). Het kan de moeite waard zijn om als gemeente en verenigingen op korte termijn in overleg te gaan over de mogelijkheden om ook in Groningen een blaashal te realiseren. Wellicht kan een dergelijke hal ook door andere sporten worden gebruikt.

6.6 Toekomstige situatie

6.6.1 Behoeft 2025, 2030 en 2035

Op basis van de in hoofdstuk 4 vermelde factoren, alsmede de resultaten van de enquête en de gevoerde gesprekken, kan de toekomstige behoefte aan binnensportruimte worden geraamd.

Verenigingen en overig

Voor het gebruik van de binnensportaccommodaties door verenigingen en overige huurders is naast de demografische ontwikkeling de ontwikkeling van het aantal leden van de diverse sportbonden en Groningse sportverenigingen van belang. Op basis daarvan is de toename van de binnensportbehoefte vanuit de verenigingen en overige huurders gedurende de piekperiode (*exclusief* de huidige onvervulde behoefte) geraamd. De volgende tabel toont die raming, waarbij de extra behoefte in uren per week is weergegeven. Vanzelfsprekend kunnen gymzaaluren ook in een sporthal of sportzaal worden ondergebracht, maar dit is de prognose op basis van de huidige situatie en de wensen van de verenigingen.

	2025		2030		2035	
	ma-vr	weekend	ma-vr	weekend	ma-vr	weekend
sporthal	16	7	29	12	42	18
sportzaal	2	1	3	1	4	2
turnhal	1	2	2	2	3	2
gymzaal	16	3	29	3	41	4
danszaal	1	0	2	0	3	0
dojo	3	1	5	1	7	1
klimzaal	0	0	0	0	0	0

tabel 6.2: prognose toename binnensportbehoefte verenigingen en overige huurders

Zoals in paragraaf 4.2 is aangegeven, doet de groei van het aantal inwoners zich vooral in bepaalde delen van de gemeente voor. Het is echter niet zo, dat inwoners van een wijk uitsluitend lid worden van verenigingen die in die wijk sporten. Dat betekent dus dat er geen 1-op-1 relatie kan worden gelegd tussen de wijken waar de groei zich voordoet en de locatie van eventuele extra binnensportvoorzieningen. Wel kan daar in het kader van de spreiding van de voorzieningen rekening mee worden gehouden.

Onderwijs

Voor het onderwijs is uiteraard de leerlingenprognose primair van belang (zie paragraaf 4.3). Voor het basisonderwijs is in totaliteit sprake van een beperkte groei, maar die doet zich voornamelijk voor in Centrum, Oud-West, Oud-Zuid, Hoogkerk e.o. (na 2025), Nieuw-West, Meerstad e.o. en Haren-West e.o. Daarentegen neemt het aantal leerlingen af in met name Hoogkerk e.o. (tot 2025), Noordoost, Noorddijk e.o. en Ten Boer e.o. Voor het voortgezet onderwijs is in totaliteit sprake van een beperkte daling van het aantal leerlingen. Die doet zich vooral voor in Helpman e.o., Noordwest en Noordoost.

Het is niet mogelijk om te bepalen in welke mate de behoefte aan binnensportruimte vanuit het onderwijs gaat toenemen. Dat komt doordat een deel van de scholen een eigen accommodatie heeft, waarvan niet bekend is in hoeverre er nog ruimte bestaat voor extra gebruik. Daarnaast is in 6.2.2 het voorbehoud gemaakt, dat een gymzaal die permanent door een school wordt gebruikt in de praktijk niet altijd gedurende de hele schooldag bezet is, terwijl dat volgens de cijfers wel het geval is. Ook is daar aangegeven, dat scholen soms meer uren huren dan waar ze op basis van de normatieve behoefte recht op hebben.

6.6.2 Toekomstige verhouding vraag en aanbod

Voor de toekomst zijn twee wijzigingen aan de aanbodzijde van belang. Naast het verloren gaan van gymzaal Molukkenstraat in november 2019 is dat de opening van sportzaal De Wijert in 2020. Gezien het huidige gebruik, de onvervulde behoefte en de verwachte toename van de behoefte ligt voor wat betreft het verenigingsgebruik ook in de toekomst het knelpunt bij de sporthallen. Bij de andere binnensportaccommodaties kan het gebruik namelijk in de bestaande voorzieningen en de nieuwe sportzaal worden ondergebracht. Concreet kan met de extra behoefte in 2030 een sporthal bijna geheel worden gevuld. In 2035 is dat zelfs meer dan een sporthal.

Ook voor het basisonderwijs is mogelijk extra ruimte nodig, maar hoeveel en waar precies kan op basis van de beschikbare informatie niet worden bepaald. Deze uitwerking dient in het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs plaats te vinden. Wat wel duidelijk is, is dat een deel van de eventuele extra behoefte in bestaande accommodaties kan worden opgevangen. In de huidige situatie zijn er immers diverse sporthallen – ook in Groningen-stad – die een vrij lage onderwijsbezetting hebben. Hierbij moet echter wel rekening worden gehouden met de afstanden tussen scholen en accommodaties. Daarnaast dient het onderwijsgebruik van gymzaal Molukkenstraat, dat nu tijdelijk in Hoogkerk is ondergebracht, bij voorkeur naar een te bepalen accommodatie op korte afstand van de verloren gegane gymzaal te worden verplaatst.

Voor het voortgezet onderwijs is waarschijnlijk geen extra ruimte nodig. Nog los van het feit dat flink wat scholen over eigen gymnastiekruimte beschikken, kunnen de verschuivingen door de scholen naar verwachting binnen de bestaande uren worden opgevangen, te meer daar alleen in Nieuw-West sprake is van een toename van het aantal leerlingen.

6.6.3 Aanbevelingen toekomstige situatie

Voor de toekomst gelden dezelfde afwegingen als in de huidige situatie (zie 6.5.1), maar de bestaande knelpunten met betrekking tot het verenigingsgebruik van de sporthallen worden in de toekomst slechts versterkt. De vraag naar verenigingsuren neemt immers toe, vooral in de stad Groningen. Ook voor het basisonderwijs is mogelijk extra ruimte nodig.

Ten aanzien van de mogelijke maatregelen kan dan ook worden aangesloten bij de tekst in 6.5.2, met dien verstande dat er in de komende jaren steeds meer reden is om de sporthalcapaciteit uit te breiden. Door nauwe samenwerking tussen de afdelingen Onderwijshuisvesting en Sport kunnen daarbij tevens keuzes worden gemaakt over het clusteren van verouderde gymzalen in een nieuwe sporthal.

7.1 Huidig aanbod

In de gemeente Groningen zijn een overdekte kunstijsaccommodatie, zes onoverdekte natuurijsvoorzieningen en zes krabbelbaantjes. De laatste categorie valt buiten het bestek van dit onderzoek. In het overzicht van de accommodaties in bijlage 19 zijn de krabbelbaantjes dan ook niet opgenomen. Daaruit blijkt dat de onoverdekte voorzieningen allen een recreatiebaan en soms een 400- of 330-meterbaan hebben. Daarop wordt vooral recreatief geschaatst, maar worden ook trainingen en/of wedstrijden georganiseerd. Uit bijlage 20 blijkt, dat deze accommodaties behoorlijk goed over de gemeente zijn verspreid.

Kardinge is in 1993 gebouwd en beschikt over een overdekte 400-meterbaan en een ijshal van 30 x 60 meter, beide met een tribune. Naast recreatief schaatsen wordt Kardinge voor verhuur aan verenigingen, het RTC en de KNSB, schoolschaatsen en schaatslessen gebruikt. In dit onderzoek ligt de nadruk op deze accommodatie.

De dichtstbijzijnde overdekte kunstijsbanen zijn Thialf in Heerenveen en de Elfstedenhal in Leeuwarden. Thialf beschikt over een 400-meterbaan, een 333-meterbaan, een krabbelbaan (30 x 30 meter), een curlingbaan (60 x 30 meter) en een ijshal (30 x 60 meter). De Elfstedenhal beschikt over een 400-meterbaan, een ijshal (30 x 60 meter) en een baan van 30 x 60 meter die onder andere voor curling en shorttrack wordt gebruikt. Beide banen beschikken daarmee over een wat uitgebreider aanbod dan Kardinge. Dat geldt vooral voor Thialf, dat ook veelvuldig voor internationale schaatstoernooien wordt gebruikt.

Wat betreft de functie in de regio kan echter worden gesteld, dat Kardinge een eigenstandig verzorgingsgebied heeft. Als het gaat om recreatief schaatsen, verhuur aan verenigingen, schaatslessen en dergelijke zal zij in de regio weinig 'last' hebben van de banen in Heerenveen en Leeuwarden. De exploitant bevestigt dat. Daarnaast blijkt onder meer uit een in opdracht van de exploitant uitgevoerd onderzoek, dat meer dan 90% van de ijsbezoekers in de provincie Groningen woonachtig is. Bijna de helft van hen woont in de stad Groningen.

7.2 Bezoek

De volgende tabel toont het ijsbezoek van Kardinge in de afgelopen jaren. Daaruit blijkt dat het bezoek over het algemeen een opgaande lijn laat zien. Wel merkt de exploitant op, dat de zachtere winters en dus een gebrek aan natuurijs voor een daling van het totale gebruik van de 400-meterbaan hebben gezorgd. Daarom heeft zij een stimuleringsprogramma opgezet. Daarnaast geeft zij aan, dat de verhuur van de 400-meterbaan aan de KNSB in 2019 is gedaald.

De bezoekcijfers zijn overigens exclusief het verenigingsbezoek van de *ijshal*, want dat wordt niet geregistreerd. Dat maakt het lastig om het bezoek van de accommodatie met dat van vergelijkbare ijsvoorzieningen in den lande te vergelijken. In algemene zin blijkt uit cijfers van de Vereniging Kunstijsbanen Nederland, dat het landelijke animocijfer circa 0,3 is. In grootstedelijke gebieden ligt dat op circa 0,4, zo laten eerdere onderzoeken van Drijver en Partners zien. Daarnaast is bekend dat er in de noordelijke provincies over het algemeen meer wordt geschaatst dan in de andere delen van het land. Dat geldt ook voor de kunstijsbanen.

Bij dit alles moet worden opgemerkt, dat het bezoek van kunstijsbanen onder invloed van onder andere de weersgesteldheid sterk kan fluctueren. Daarnaast hangt de berekening van het animocijfer zeer sterk samen met de definitie van het verzorgingsgebied die men hanteert. Vandaar dat Drijver en Partners bij kunstijsbanen terughoudend met die cijfers omgaat en vooral naar de concrete lokale situatie kijkt.

Anders dan voor zwembaden, binnensportaccommodaties en buitensportvoorzieningen bestaan er voor kunstijsbanen geen bezettingsrichtlijnen of -normen. De verhouding tussen vraag en aanbod wordt daarom vooral aan de hand van het rooster, de enquête en de diverse gesprekken bepaald.

Kardinge	2016	2017	2018
recreatief schaatsen	65.532	76.905	77.643
schaatslessen	7.416	8.428	9.667
scholen	5.516	8.047	9.177
verenigingen (excl. ijshal)	36.183	44.576	42.518
totaal	114.647	137.956	139.005

tabel 7.1: bezoek 400-meterbaan en ijshal

7.3 Activiteitenrooster

Bijlage 21 bevat het reguliere weekrooster voor de 400-meterbaan en de ijshal in Kardinge. Daarin is aangegeven wanneer de baan en hal worden gebruikt voor recreatief schaatsen (geel), schoolschaatsen (paars), de schaatsschool (rood), RTC Noord (blauw), trimschaatsen (roze) en verhuur aan verenigingen en de KNSB (groen). De korte pauzes voor de verzorging van het ijs zijn niet weergegeven. Uit het rooster blijkt, dat de 400-meterbaan en de ijshal intensief worden gebruikt. Op de 400-meterbaan is alleen op sommige dagen tot 9.00 of 10.00 uur ruimte voor extra gebruik. De baan wordt vooral gebruikt voor recreatief schaatsen en verhuur aan verenigingen en de KNSB. Daarnaast is er trimschaatsen en enig gebruik door de schaatsschool en RTC Noord. Net als bij de zwembaden hebben zowel de exploitant als de verenigingen en andere huurders in de avonduren ijs nodig voor hun activiteiten. Dat kan tot knelpunten bij de inroostering leiden.

De ijshal is van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat bezet. Er is niet of nauwelijks ruimte voor extra gebruik, in de zin van extra uren. De hal wordt vooral gebruikt voor schoolschaatsen en door verenigingen. Op woensdagmiddag en in het weekend is er ook recreatief schaatsen. Op die momenten hebben ook de verenigingen en andere huurders ijs nodig voor hun activiteiten.

7.4 Onvervulde behoefte

Van de verenigingen die aan de enquête hebben deelgenomen, geeft er één aan een wachtlijst te hanteren. Dat doet die vereniging, omdat er volgens haar te weinig capaciteit in de ijshal is om extra uren te huren en zo extra leden te kunnen laten sporten. Een blik op het rooster bevestigt dat. De vereniging heeft behoefte aan extra uren, bij voorkeur in de avond, maar het kan ook 's ochtends vroeg of op woensdagmiddag. Zij heeft het aantal gewenste uren niet gekwantificeerd, maar geeft aan momenteel op alle fronten tegen ruimtegebrek aan te lopen. Naast de beschikbare uren gaat het daarbij vooral om de faciliteiten in en om de hal.

De exploitant geeft aan, dat zij de ijshal bij wijze van spreken wel twee keer volledig kan vullen. Nu is dat wellicht ietwat kort door de bocht, maar het geeft wel aan dat ook zij erkent dat er een duidelijke behoefte is aan uitbreiding van de capaciteit.

Overigens maakt de zojuist vermelde vereniging tijdens de weken waarin Kardinge niet is geopend gedurende 10 uur per week gebruik van de ijshallen in Heerenveen, Hoorn, Utrecht en Den Bosch. Dat zorgt voor een flinke reistijd en extra kosten. IJshockey Nederland bevestigt dat de ijshal nog niet is geopend op het moment dat de competitie start. Dat is namelijk begin september en de hal opent medio september haar deuren. Ook geeft zij aan dat de hal niet meer geopend is wanneer de play-offs van de competitie worden gespeeld. Die duren namelijk tot en met de tweede week van april, terwijl de ijshal eind maart dichtgaat. Daarnaast maakt een andere vereniging gedurende de zomermaanden gebruik van ijshallen buiten de gemeente. Het is niet bekend om hoeveel uren per week het gaat. Volgens de KNSB bestaat er vanuit de shorttrack ook behoefte aan ijs in de zomerperiode.

7.5 Huidige verhouding vraag en aanbod

Op basis van dit hoofdstuk kunnen enkele conclusies over de huidige situatie worden getrokken:

- de natuurijsbanen zijn behoorlijk goed over de gemeente Groningen verspreid;
- uit de activiteitenroosters blijkt, dat zowel de 400-meterbaan als de ijshal zeer intensief worden gebruikt. Er is nauwelijks ruimte voor extra gebruik, in de zin van extra uren;
- in de huidige situatie bestaat behoefte aan extra uren voor verenigingen in de ijshal. Dat geldt vooral voor de avonduren;
- door de sluitingsperiode moeten enkele verenigingen gedurende de zomerperiode naar accommodaties buiten de gemeente uitwijken.

7.6 Aanbevelingen huidige situatie

7.6.1 Afweging

Net als voor de zwembaden en de binnensportaccommodaties geldt, dat op basis van de analyse niet automatisch maatregelen kunnen worden benoemd. In hoeverre die nodig zijn en welke maatregelen moeten worden genomen, hangt samen met de volgende door de gemeente te beantwoorden vragen:

1. In hoeverre wil de gemeente het aantal uren beschikbaar stellen, dat de verenigingen en andere huurders op basis van hun wensen en ambities vragen? De gemeente kan ervoor kiezen om niet alle behoeften te accommoderen, bijvoorbeeld door onderscheid te maken tussen topsport en breedtesport en/of de trainingsduur en -frequentie te beperken.
2. In hoeverre wil de gemeente de uren die verenigingen nu ongewild buiten de gemeentegrenzen huren binnen de gemeente onderbrengen? Momenteel huren twee verenigingen gedurende de zomermaanden ruimte in andere ijshallen, omdat Kardinge dan gesloten is. Wanneer deze uren in Kardinge moeten worden ondergebracht, betekent dit dat de ijshal ook in het voorjaar en een deel van de zomer geopend moet zijn. Iets soortgelijks geldt ten aanzien van de start en het einde van de ijshockeycompetitie.

3. In hoeverre hebben verenigingen 'voorrang' op activiteiten van de exploitant ten behoeve van individuele, vooral recreatieve, bezoekers? De verenigingen en de exploitant hebben allen in de avond en het weekend behoefte aan ijs op de 400-meterbaan en in de ijshal. Dat kan tot knelpunten bij de inroostering leiden. De gemeente kan ervoor kiezen om het aantal recreatieve uren te beperken ten faveure van de verenigingen. Dat gaat echter wel ten koste van de mogelijkheden voor individuele schaatsers.

7.6.2 Mogelijke maatregelen

Indien de gemeente de door de verenigingen gevraagde uren volledig wil accommoderen en de verenigingen en andere huurders geen 'voorrang' wil geven op de activiteiten van de exploitant voor individuele bezoekers kan zij de keuze maken om extra ijs te realiseren. Daarbij gaat het om ijs voor de activiteiten die nu in de ijshal plaatsvinden. Concreet gaat het dan om een ijsvloer van 30 x 60 meter. Het ligt voor de hand om die voorziening bij Kardinging te realiseren. Dat kan mogelijk naast de huidige accommodatie, maar wellicht ook op het middenterrein van de 400-meterbaan. Dat laatste is immers ook bij diverse andere kunstijsbanen het geval, waaronder Thialf en de Elfstedenhal. Dat zou wel betekenen dat enkele van de huidige tennisbanen op het middenterrein dienen te worden verwijderd.

Zoals in 5.7.3 is aangegeven, onderzoekt de gemeente momenteel de toekomst van Sportcentrum Kardinging. Een deel van de accommodatie is namelijk in 2023 technisch en financieel afgeschreven. Een besluit over een eventuele extra ijsvloer van 30 x 60 meter kan desgewenst daarin worden meegenomen. Daarbij kan ook worden overwogen om deze nieuwe vloer van een flexibele boarding te voorzien, hetgeen volgens de KNSB ideaal is voor kunstrijden en shorttrack. De bestaande ijshal met harde boarding kan dan voor ijshockey worden gebruikt. Bovendien kan in het toekomstplan ook naar de situatie van de 400-meterbaan worden gekeken, onder andere wat betreft duurzaamheid en klimaat.

Indien de gemeente de behoefte gedurende de huidige sluitingsperiode geheel of gedeeltelijk wil accommoderen, dient de ijshal uiteraard een kortere sluitingsperiode te krijgen. Daarbij dient in de huidige situatie wel rekening te worden gehouden met de beperkingen op het gebied van duurzaamheid en klimaat van de bestaande accommodatie.

7.7 Toekomstige situatie

7.7.1 Behoeft 2025, 2030 en 2035

Op basis van de in hoofdstuk 4 vermelde factoren, de ontwikkeling van het bezoek van de 400-meterbaan en de ijshal in de afgelopen jaren (zie paragraaf 7.2), de gevoerde gesprekken en de resultaten van de enquête kan de toekomstige behoefte worden geraamd. Per activiteitscategorïe is het beeld als volgt:

- voor het recreatief schaatsen is de toename van het aantal inwoners van belang. De overige trends hebben per saldo een neutrale invloed;
- voor de schaatslessen is vooral de stijging van het aantal inwoners in de relevante leeftijden van belang;
- voor de scholen is vooral de ontwikkeling van het aantal kinderen in de basisschoolleeftijden van belang;

- voor het bezoek van verenigingen is met name de ontwikkeling van het aantal inwoners tot 18 jaar en in mindere mate het aantal volwassenen van belang. Daarbij komen de ambities van de verenigingen, zoals die in de enquête zijn verwoord.

Op basis van het voorgaande is de toename van de ijsbehoefte (*exclusief* de huidige onvervulde behoefte) voor 2025, 2030 en 2035 geraamd. De volgende tabel toont die stijging, die zoals gebruikelijk in bezoekcijfers is uitgedrukt. Gezien de regionale functie van Kardingse is niet van belang waar in de gemeente de groei van het aantal inwoners plaatsvindt.

	2025	2030	2035
recreatief schaatsen	3.300	5.200	7.000
schaatslessen	300	1.000	1.000
scholen	200	700	1.000
verenigingen	5.300	8.000	10.500
totaal	9.100	14.900	19.500

tabel 7.2: prognose toename ijsbehoefte

7.7.2 Toekomstige verhouding vraag en aanbod

In en om de gemeente Groningen zijn recent geen concrete besluiten over nieuwbouw, sluiting of uitbreiding van ijsbanen genomen, die voor dit onderzoek relevant zijn. Dat betekent dat de toekomstige ijsbehoefte tegen de bestaande capaciteit kan worden afgezet. Dan ontstaat het volgende beeld:

- recreatief schaatsen: dit extra bezoek dient over de 400-meterbaan en in mindere mate de ijshal te worden verdeeld. In de huidige situatie bieden de roosters weinig ruimte voor extra gebruik, maar het beperkte extra gebruik moet binnen de bestaande uren kunnen worden geacommodeerd;
- schaatslessen: de geraamde toename is zeer beperkt en kan deels binnen de bestaande uren en deels door een zeer beperkte uitbreiding van het aantal uren (bijvoorbeeld in de namiddag) op de 400-meterbaan en in de ijshal worden geacommodeerd;
- scholen: de geraamde toename is zeer beperkt en kan deels binnen de bestaande uren en deels door een zeer beperkte uitbreiding van het aantal uren in de ijshal worden geacommodeerd;
- verenigingen: het extra verenigingsbezoek en de bijbehorende extra uren kunnen niet op de 400-meterbaan en in de ijshal worden geacommodeerd. Er is immers nu al sprake van een onvervulde behoefte.

7.7.3 Aanbevelingen toekomstige situatie

Voor de toekomst gelden dezelfde afwegingen en mogelijke maatregelen als in de huidige situatie (zie 7.6.1). De verwachte toename van de behoefte aan ijscapaciteit zorgt er wel voor, dat er in de toekomst extra redenen zijn om een ijsvloer van 30 x 60 meter aan te leggen. Die extra capaciteit kan dan immers beter worden gevuld dan in de huidige situatie op basis van de onvervulde behoefte al mogelijk is. Dat komt vooral door de verwachte stijging van het verenigingsgebruik.

8.1 Opzet

De opzet van dit hoofdstuk over de buitensport wijkt af van die van de andere accommodaties, omdat in de buitensport als enige planningsrichtlijnen en normen beschikbaar zijn om vraag en aanbod met elkaar af te stemmen. Dat betekent dat, anders dan bij de zwembaden, binnensport en ijsbanen, niet eerst het aanbod en het bezoek, de bezetting, de onvervulde vraag in kaart moet worden gebracht, maar dat er direct een vergelijking van vraag en aanbod kan plaatsvinden. Wanneer dezelfde aanpak als bij de andere soorten sportaccommodaties wordt gebruikt, is dat veel omslachtiger.

8.2 Aanbod

In de gemeente Groningen zijn 26 buitensportaccommodaties, nog exclusief het studentensportcomplex ACLO. Een deel van de tennisaccommodaties betreft private accommodaties. De overige sportparken in bijlage 22 zijn gemeentelijke accommodaties. Bijlage 23 toont de ligging van de in bijlage 22 vermelde sportparken.

8.3 Planningsrichtlijnen buitensport

8.3.1 Voetbal

Op basis van de spelende teams in het najaar 2019 is de behoefte aan velden te bepalen. De behoefte is gebaseerd op de planningsrichtlijn die de KNVB en de VNG eind 2012 hebben gepresenteerd.²¹ Drijver en Partners hanteert deze planningsrichtlijn, met enkele kleine aanpassingen:

- de KNVB en VNG hanteren voor een trainingsveld, afhankelijk van de omstandigheden, 700 tot 800 bespelingsuren. Drijver en Partners hanteert voor de capaciteit van natuurgras trainingsvelden een brandbreedte, namelijk: 500 tot 700 uur. Met de bovengrens van 700 uur wordt feitelijk de richtlijn van de KNVB en VNG gehanteerd;
- de KNVB en VNG hanteren op zaterdag voor een veld 7,5 uur speelcapaciteit. Drijver en Partners hanteert hetzelfde, maar met één aanpassing: voor wedstrijd velden met verlichting wordt uitgegaan van een speelcapaciteit op zaterdag van 9 uur (in plaats van 7,5 uur). Dat is dus een speeltijd van 9.00 tot 18.00 uur. Daarnaast is de wedstrijdcapaciteit ook bepaald op basis van 7,5 uur speeltijd, ongeacht of een veld wel of niet over verlichting beschikt;
- de berekening van Drijver en Partners houdt rekening met de aanwezigheid van kunstgrasvelden en wetravelden. Overhoeken (kleine trainingsveldjes met niet altijd een rechthoekige vorm) en pupillenvelden worden door ons op basis van de afmeting (oppervlakte) herberekend naar een gedeelte van een volledig veld (een volledig veld is 7.776 m²). Een pupillenveld of overhoek wordt door gemeenten nog weleens aangeduid als 0,5 veld, terwijl de oppervlakte veel kleiner is. Ook medegebruik wordt geïnventariseerd. De rekentool van de KNVB maakt geen onderscheid naar

²¹ Deze richtlijn is een theoretisch model op basis van een aantal aannames en vormt de basis om indien nodig/wenselijk in overleg te gaan wat betreft knelpunten en oplossingen en daarbij alle relevante omstandigheden te betrekken.

kunstgrasvelden of wetravelen en houdt ook geen rekening met kleinere veldafmetingen of overhoeken.

Het verschil tussen het hanteren van de KNVB/VNG richtlijn en de aanpassing die Drijver en Partners hanteert, is wat betreft de benodigde wedstrijd- en trainingsvelden gering. De uitkomst is in veel gevallen hetzelfde. Hierop wordt in 8.4.21 nader ingegaan.

Voor kleedkamers hanteert de gemeente Groningen twee kleedkamers per benodigd wedstrijdveld. Veel gemeenten hanteerden deze norm, die ontstaan is in de jaren '70 van de vorige eeuw. Door de groei van teams kwam er de NOC*NSF norm. Dat wil zeggen: twee kleedkamers per benodigd wedstrijdveld en twee kleedkamers extra per set van drie wedstrijdvelden. Door de groei bij pupillenvoetbal, gemengde teams en meisjesteams ervaarden verenigingen in toenemende mate tekorten. De KNVB pleitte begin 2000 voor vier kleedkamers per veld als ideale situatie. In de praktijk was er veel verschil van inzicht over de te hanteren normen of richtlijnen. Eind 2012 heeft dat geleid tot nieuwe planningsrichtlijnen voor de velden, maar ook voor de kleedkamers. De huidige richtlijn, die KNVB en VNG eind 2012 voor kleedkamers hebben vastgesteld, luidt als volgt:

- bij alleen senioren: twee kleedkamers per benodigd wedstrijdveld en twee teamlockers per kleedkamer;
- bij senioren/junioren/pupillen: twee kleedkamers per benodigd wedstrijdveld, twee teamlockers per kleedkamer en 50% van de kleedkamers in een grotere maatvoering (24 m² in plaats van 15 m²);
- indien senioren/junioren/pupillen *en* slechts één benodigd wedstrijdveld: drie kleedkamers en twee teamlockers per kleedkamer en twee van de kleedkamers in een grotere maatvoering.

De huidige richtlijn streeft dus duidelijk naar het gebruik van teamlockers en bij verbouw en nieuwbouw naar een deel van de kleedkamers in ruimere maatvoering (flexibeler in gebruik). Met teamlockers wordt veel efficiënter gebruik gemaakt van de beschikbare kleedkamers, omdat de kleding niet in de kleedkamer achterblijft en deze dus sneller weer gebruikt kan worden. Recent heeft de gemeente besloten tot uitbreiding van de kleedkamers op sportpark Engelbert en sportpark De Verbetering in Hoogkerk. In beide situaties is het investeringskrediet voor twee kleedkamers € 269.000,-. Dat laat ook zien dat de combinatie van kleedkamers en teamlockers vanuit kostenefficiëntie een wenselijke ontwikkeling is. Het huidige beleid van de gemeente Groningen is twee kleedkamers per veld. De gemeente oriënteert zich in het kader van het project 'Beter Benutten' of het beleid moet worden aangepast.

8.3.2 Overige sporten

Voor hockey, korfbal, tennis en rugby worden de planningsnormen van NOC*NSF voor de betreffende sporten gehanteerd. Daarnaast is voor hockey en rugby ook de benodigde capaciteit bepaald op basis van een tijdrooster. (Bij voetbal is de bruto wedstrijdduur 1,5 tot 1,75 keer de netto wedstrijdduur.) Bij honk- en softbal is dat niet mogelijk. In tegenstelling tot een voetbalwedstrijd is er bij een honkbalwedstrijd geen vaste hoeveelheid minuten aan het spel te koppelen. De wedstrijd is klaar wanneer er negen innings zijn gespeeld. Vaak (maar niet altijd) komt dit neer op ongeveer drie uur aan wedstrijdijd. Voor atletiek bestaan geen planningsnormen.

8.4 Voetbal

8.4.1 Sportpark West End

Sportpark West End is aangelegd in 1950 en bestaat uit 5 voetbalvelden natuurgras, 2 voetbalvelden kunstgras, 1 oefenveld natuurgras (de 3 tijdelijke velden zonder verlichting worden niet meegeteld), 3 korfbalvelden kunstgras (met de bruto-afmeting van 58 x 98 meter, dus geen volledig speelveld voetbal) en 1 oefenhoek kunstgras.

Volgens de normberekening is de wedstrijdcapaciteit voldoende – zonder het korfbalveld. De wedstrijdbehoefte is 51 uur op zaterdag en de speelcapaciteit (zonder kunstgras korfbalveld en kunstgras oefenveld) is 55,5 uur. Het korfbalveld en het kunstgrasoefenveld zijn ook nog bruikbaar voor pupillenwedstrijden.

De trainingsbehoefte is 3.559 uur en de capaciteit is 2.527 à 2.689 uur (Korfbalvereniging Club Brothers gebruikt het kunstgras korfbalveld 4,5 uur per week gedurende het veldseizoen en die uren zijn niet beschikbaar voor voetbal.) Volgens de richtlijn is er een tekort wat betreft de trainingscapaciteit. In de enquête geven Lycurgus, Groninger Boys en Gruno aan een tekort te ervaren aan trainingscapaciteit. Lycurgus geeft aan dat zij momenteel 1 kunstgrasveld tekort komt en met de huidige ontwikkeling verwacht zij 2 kunstgrasvelden extra nodig te hebben. Groninger Boys geeft in de enquête aan 1 kunstgrasveld extra te willen en Gruno geeft 2 kunstgrasvelden tekort op. Club Brothers heeft in de enquête aangegeven voldoende capaciteit te hebben voor de veldcompetitie en trainingen. Van OZW (2 seniorenteams) is geen ingevulde enquête ontvangen.

Het trainingsprogramma van West End laat zien, dat de trainingen in doorsnee tot 21.30 uur duren. In het rooster zit nog ruimte voor uitbreiding – het gaat wel om de latere uren en op vrijdagavond. Ook is beperkt ruimte te winnen wanneer op woensdag de senioren van CB en OZW een half uur later beginnen. Er komt dan een blok vrij op het korfbalveld van 17.30 tot 19.00 uur en dat is weer bruikbaar voor de jeugd. Maar de KNVB/VNG gaan uit van 4 uur training op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag en 6 uur op woensdag. Het huidige rooster laat ook zien dat er diverse seniorenteams en O19 jeugd al vroeg op de avond trainen (niet alleen woensdag op het korfbalveld). Dat geldt voor alle dagen van de week. Deze teams kunnen ook later trainen, waardoor ruimte ontstaat vroeger op de avond.

Het feitelijke trainingsrooster laat zien, dat er nog enige onbenutte ruimte is in de trainingscapaciteit. De reden waarom de normberekening een tekort laat zien en volgens het rooster nog ruimte aanwezig is, heeft te maken met het feit dat lang niet alle seniorenteams tweemaal per week trainen en in de normberekening voor alle teams wordt daar wel van uitgegaan.

Overdag maken scholen (enigszins) gebruik van het sportpark. De scholen gebruiken met name het korfbalveld (116 uur), kunstgrasveld 5 en kunstgrasveld 6 (beide velden 141 uur) en de kunstgras oefenhoek (40 uur).

In totaal zijn er 24 kleedkamers op het sportpark, waarvan 12 van de gemeente en 12 van de verenigingen (2 van Lycurgus, 4 van Groninger Boys en 6 kleedkamers van vv Gruno). De norm bij een sportpark met jeugd en meer dan 1 benodigd speelveld is 2 kleedkamers per benodigd wedstrijdveld (waarvan 50% in een grotere maatvoering) en 2 lockers per kleedkamer. Dat zou neerkomen op 8 gewone kleedkamers (15 m²), 8 ruimere kleedkamers (24 m²) en 32 lockers. Hoe verhoudt zich dit tot de aanwezige 24 kleedkamers? Gruno en Groninger Boys hebben in de enquête wat betreft kleedkamers geen tekort opgegeven. Gruno heeft zelf 6

kleedkamers. Qua speelbehoefte hebben zij (maximaal) 1 veld nodig en (bij zowel jeugd als senioren) geeft de richtlijn aan: 3 kleedkamers en 2 lockers. Met 6 kleedkamers zit Gruno boven de richtlijn. Groninger Boys heeft op zaterdag ook 1 wedstrijdveld nodig en met jeugd en senioren is de uitkomst hetzelfde als bij Gruno, namelijk: 3 kleedkamers en 2 lockers. Ze hebben zelf 4 kleedkamers en het is niet bekend in hoeverre ze gebruik maken van de gemeentelijke kleedkamers. In de enquête is er voor Groninger Boys geen knelpunt wat betreft kleedkamers genoemd. Bij Lycurgus wordt wel nadrukkelijk een kleedkamertekort ervaren. In de enquête geeft de vereniging aan behoefte te hebben aan 6 extra kleedkamers. Lycurgus heeft 6 speelvelden nodig en volgens de richtlijn zou dat neerkomen op 12 kleedkamers (waarvan 6 ruimer) en 24 lockers. Wanneer Lycurgus de 12 gemeentelijke kleedkamers gebruikt, plus de 2 Lycurgus kleedkamers en 2 Gruno-kleedkamers, dan is er nog steeds behoefte aan 16 teamlockers voor Lycurgus.

Lycurgus geeft in de enquête ook aan dat de kunstgrasvelden tegen het einde van hun levensduur aanlopen (behalve klein kunstgras). Volgens Lycurgus zijn vooral de grasvelden op West End erg slecht en worden ze niet goed onderhouden.

8.4.2 Sportpark Coendersborg

Sportpark Coendersborg is de thuisbasis van drie voetbalclubs: Amicitia V.M.C., Blauw Geel '15 en C.V.V. Oranje Nassau. Sinds 2016 is daar Beach Volley Club Groningen bijgekomen. Overdag maken scholen gebruik van de sportvelden. Het sportpark bestaat uit 3 voetbalvelden natuurgras, 2 voetbalvelden kunstgras, 1 oefenhoek natuurgras (0,45 veld) en 8 beachvolleybalvelden. Eén kunstgrasveld is in de zomer van 2019 vernieuwd.

Met ingang van het seizoen 2019/2020 zijn de circa 300 jeugdleden van de drie voetbalverenigingen samengevoegd. De SJO Coendersborg (Samenwerkende Jeugd Organisatie) heeft een eigen jeugdbestuur. De senioren van Blauw Geel en Amicitia spelen op vrijdag, zaterdag en zondag, terwijl Oranje Nassau alleen zaterdag voetbalt (en 1 team op vrijdagavond).

De wedstrijdbehoefte op zaterdag is 35,3 uur. De speelcapaciteit is 40,5 uur en dus passend. Bij 60% thuish spelende teams is er een tekort van 1,8 uur en dat is eenvoudig op te vangen door de bruto speeltijden (iets) te beperken.

De trainingsbehoefte van de drie verenigingen is 2.349 uur en de capaciteit is 1.665 tot 1.755 uur. Die is dus niet toereikend. Het trainingsschema laat zien dat er veel meer dan 4 uur per dag wordt getraind. De trainingen beginnen op maandag, dinsdag of donderdag al om 15.30 of 16.30 uur en op alle doordeweekse dagen wordt er getraind tot 22.15 uur. Blauw Geel geeft in de enquête aan dat er behoefte is aan 1 extra kunstgrasveld. Deze behoefte wordt onderbouwd door de berekeningen. Met de ombouw van 1 wedstrijdveld naar kunstgras ontstaat er op zaterdag iets meer ruimte, maar vooral neemt de trainingscapaciteit toe (naar 2.385 tot 2.475 uur capaciteit en dus conform behoefte). In december 2019 heeft het College van B&W besloten tot ombouw van een natuurgras wedstrijdveld naar kunstgras. Daarmee is de trainingscapaciteit afgestemd op de behoefte. Ook verruimt het iets de speelcapaciteit op zaterdag, wat welkom is ingeval van veel thuish spelende teams.

Scholen maken overdag intensief gebruik van de 2 kunstgrasvelden van het sportpark. Veld 2 wordt voor 1.488 uur door onderwijs gebruikt en veld 3 voor 1.465 uur. Dat komt neer op circa 40 uur per week (36 weken x 40 uur = 1.440 uur).

Het sportpark beschikt over 20 kleedkamers, waarvan 4 in gemeentelijk eigendom (2 in het kleedgebouw van Blauw Geel en 2 in het gebouw van Sport050) en 16 in eigendom van de verenigingen (8 van Amicitia en 8 van

Oranje Nassau). Het sportpark heeft 5 speelvelden nodig (3 natuurgras en 2 kunstgras) en dat betekent 10 kleedkamers (waarvan 5 ruimere maatvoering) en 20 lockers. Het aantal kleedkamers in totaal (gemeente en verenigingen) is voldoende.

8.4.3 Sportpark Corpus den Hoorn

Sportpark Corpus den Hoorn bestaat uit 4 voetbalvelden natuurgras, 2 voetbalvelden kunstgras, 1 combiveld rugby/voetbal kunstgras, 1 combiveld American football/voetbal kunstgras, 4 hockeyvelden kunstgras, 1 honkbalveld natuurgras, 1 softbalveld natuurgras en 1 wielervedbaan.

Voor voetbal maken Groen Geel, FC Groningen, GRC Groningen, de scheidsrechtersvereniging COVS en scholen gebruik van de velden. Het kunstgras combiveld rugby/voetbal wordt ook gebruikt door Groninger Studenten Rugby en het combiveld American football/voetbal kunstgras door de Groninger Giants.

Van de vier natuurgrasvelden, zijn 3 velden van FC Groningen. Voor de breedtesport is er maar 1 veld (veld 5) beschikbaar en daar maakt ook FC Groningen gebruik van. Dit veld is beperkt beschikbaar voor GRC. Het eerste elftal (zondag 1) van GRC speelt de thuiswedstrijden op veld 5 en op zaterdagen speelt er in de ochtend een jeugdteam (elftal) van GRC op veld 5 (mits dat veld goed bespeelbaar is). Dit natuurgras wedstrijdveld wordt voor 30% meegeteld qua capaciteit (1 wedstrijd = 135 minuten/60/7,5 uur). Omdat de velden voor FC Groningen niet in de capaciteit worden meegeteld, worden ook bij de behoefteberekening de teams van FC Groningen niet meegeteld.

De wedstrijdbehoefte van GRC en Groen Geel is op zaterdag 28 uur. De 4 kunstgrasvelden (dus inclusief de 2 combi kunstgrasvelden) en het natuurgrasveld (capaciteit op 30% gezet) geven 38,25 uur speelcapaciteit op zaterdag. Het studentenrugby heeft 1 team en de Giants (American football) 1 seniorteam en 1 jeugdteam. Beide spelen op zondag (de Giants incidenteel op zaterdag) en de competitie is minder frequent dan bij voetbal. Het juniorteam van de Giants speelt in de periode februari – mei 2020 drie keer thuis en het seniorteam vijf keer. Dat is dus ongeveer een keer per maand. Voor de speelcapaciteit op zaterdag worden de 2 combivelden dus volledig meegeteld.

De trainingsbehoefte voor voetbal is 2.024 uur en 2.124 uur inclusief COVS (de scheidsrechtersvereniging Groningen en Omstreken traint twee keer per week van 20.00 uur tot 21.15 uur). De rugby en American football trainen samen circa 400 uur per seizoen. De capaciteit met 4 kunstgrasvelden is 3.520 uur en is ruim voldoende, mits de vrijdag ook wordt gebruikt en dagelijks 4 uur en op woensdag 6 uur wordt getraind per kunstgrasveld. De trainingsroosters laten zien dat elftallen op een heel veld trainen, in plaats van gebruikelijk een half veld en daardoor kan de trainingscapaciteit krappere worden ervaren dan de berekende capaciteit.

Scholen gebruiken de kunstgrasvelden op Corpus den Hoorn overdag. Dat geldt voor hockeyveld 2 en veld 4 (beide circa 75 uur per jaar), het combi rugby/voetbal kunstgrasveld wordt 155 uur gebruikt door scholen en veld 8 (kunstgras) voor 113 uur.

Sportpark Corpus den Hoorn beschikt over 26 kleedkamers, waarvan 20 van de gemeente. Het sportpark heeft voor voetbal op zaterdag 4 tot 5 speelvelden nodig en dat betekent 8 tot 10 kleedkamers (waarvan 50% in ruimere maatvoering) en 16 tot 20 lockers. Het aantal kleedkamers in totaal is voldoende. In de enquête heeft geen van de verenigingen²² melding gemaakt van een tekort aan kleedkamer capaciteit.

²² Voor voetbal GRC, Groen Geel, COVS, voor hockey G.H.B.S. en voor honk- en softbal Caribe.

8.4.4 Sportpark De Kring

Sportpark De Kring is aangelegd in 1972 en bestaat uit 1 voetbalveld natuurgras, 1 trainingsveld en een oefenhoek (3.000 m²). De bespelers van het sportpark zijn PKC'83, Kids United Club en onderwijsinstellingen. Stichting Kids United is een voetbalclub voor jeugd met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking. De stichting heeft 2 pupillenteams, 2 juniorenteams en 2 seniorenteams. De 2 junioren- en de 2 seniorenteams spelen in de KNVB-competitie. Alle teams trainen op woensdagmiddag. Op de maandagmiddag wordt in een sporthal extra sport aangeboden in samenwerking met het Alfa College (Sport & Bewegen).

PKC'83 heeft 2 zaterdag seniorenteams en 1 meisjesteam (MO15). Samen hebben Kids United en PKC'83 behoefte aan 1 wedstrijdveld (6,5 uur behoefte speeltijd en capaciteit is 7,5 uur). De trainingscapaciteit is ruim met 1 veld en een oefenhoek, want de behoefte is 316 uur en de capaciteit is 693 tot 970 uur). Wel geldt voor Kids United, dat het belangrijk is dat een aantal groepen gelijktijdig kan trainen en spelen. Dat versterkt de samenhang en geeft de mogelijkheid om naast het sporten gezamenlijk andere activiteiten te ontplooiën.

De oefenhoek of het trainingsveld zal nu worden benut als extra wedstrijdveld in voorkomende gevallen (60% thuish spelende teams).

Het sportpark beschikt over 4 kleedkamers. Dat is voldoende.

Kids United is in maart 2017 naar De Kring verhuisd. Tot die tijd van PKC'83 de enige gebruiker van De Kring. Samen met de gemeente is een visie opgesteld voor het gebruik van het sportpark. Daarbij is de verwachting dat het gebruik van het sportpark zal groeien. In de visie is aangegeven dat (voorjaar 2019) de huidige natuurgrascapaciteit nog voldoende is. In de visie wordt verwacht dat PKC'83 vanaf het seizoen 2019/2020 zal groeien met 2 aanvullende veldteams, waaronder een JO-17 team, een derde veldteam senioren en een 7*7 team. Ook wordt een verdere groei verwacht van Kids United. Met het oog op deze groei is recentelijk besloten om het wedstrijdveld om te bouwen naar kunstgras (medio 2020).

8.4.5 Sportpark De Parrel

Sportpark De Parrel bestaat uit 1 voetbalveld kunstgras en 1 oefenveld kunstgras. De vaste gebruikers zijn de twee voetbalverenigingen (Mamio en Italian Boys), de Martinistad Lacrosse en scholen.

Martinistad Lacrosse geeft trainingen op dinsdagavond van 19.00-20.00 uur voor de jeugd en voor volwassenen van 19.30-21.00 uur. De vereniging heeft nog geen teams die meedoen aan competitiewedstrijden.

Samen hebben Mamio en Italian Boys genoeg aan 1 kunstgrasveld (7,8 uur behoefte speeltijd en capaciteit is 13,4 uur). Als veel teams thuis spelen is het huidige pupillenveld wenselijk. De trainingscapaciteit is ruim (behoefte is 547 uur en capaciteit is 1.075 uur). De behoefte van de lacrossevereniging is nog beperkt: 2 uur per week (maximaal 80 uur per seizoen). Sportpark De Parrel heeft daarmee restcapaciteit voor wedstrijden en trainingen.

Het sportpark beschikt over 4 kleedkamers. Dat is voldoende. Bij 1 wedstrijdveld voor senioren en jeugd is de richtlijn 3 kleedkamers en 6 lockers.

8.4.6 Sportpark Engelbert

Sportpark Engelbert bestaat uit 1 voetbalveld natuurgras, 1 oefenveld natuurgras en 1 natuurijsbaan. Vaste bespeler van het sportpark is de voetbalvereniging Engelbert. De vereniging maakt gebruik van de 4 kleedkamers in het naastgelegen MFC.

De wedstrijdbehoefte is 4,2 uur op zaterdag en de capaciteit is 7,5 uur. Op zondag is de behoefte 4,5 uur en de capaciteit 6,5 uur. De wedstrijdcapaciteit is op basis van speelluren voldoende. Omdat zaterdag en zondag van hetzelfde veld gebruik wordt gemaakt, is de cultuurtechnische belasting hoog. De norm is 9 normteams per veld in het weekend en er maken nu 10,1 normteams gebruik van het wedstrijdveld. De hoge speelbelasting heeft zijn weerslag op de kwaliteit van het veld.

De trainingsbehoefte is 555 uur en de capaciteit 500 tot 700 uur en daarmee voldoende.

Bij 1 wedstrijdveld volstaan 3 kleedkamers en 6 lockers. De vereniging beschikt over 4 kleedkamers. De vereniging ervaart volgens de enquête een tekort en heeft aangegeven behoefte te hebben aan 1 extra kunstgrasveld en 2 extra kleedkamers. De planningsrichtlijnen onderbouwen deze extra behoefte niet voor het kunstgrasveld, wanneer van speeltijden wordt uitgegaan. Uit cultuurtechnisch oogpunt is de ombouw van een trainingsveld naar kunstgrasveld wel gewenst. In december 2019 heeft het College van B&W besloten tot ombouw van een trainingsveld naar kunstgrasveld en de aanleg van 2 extra kleedkamers (ook mede met de te verwachten groei van Meerstad de komende jaren).

8.4.7 Sportpark Esserberg

Sportpark Esserberg behoort tot de oudste sportparken van Groningen en bestaat uit 4 voetbalvelden natuurgras, 3 voetbalvelden kunstgras, 1 combiveld rugby/voetbal kunstgras, 2 oefenhoeken natuurgras en 3 tennisbanen gravel.

Op het sportpark zijn 25 kleedkamers, waarvan 14 van de gemeente en 11 kleedkamers van v.v. Helpman. Vaste bespelers zijn Be Quick 1887, v.v. Helpman, de Rugby Club Groningen en scholen. Be Quick heeft een tennis- en een voetbalafdeling. Voetbalcenter Meerstad maakt op vrijdag gebruik van de velden van vv Helpman voor keeperstraining.

Zonder rugby kunstgrasveld is de speelcapaciteit 57 uur en de behoefte 59,1 uur, dus een tekort van 2,1 uur bij 50% thuis spelende teams. De trainingsbehoefte is 3.729 uur en de normcapaciteit zonder het rugby kunstgrasveld 2.604 tot 2.781 uur. De rugby benut ongeveer 3,5 avond het veld en dus is 1,5 dag (0,3) beschikbaar voor voetbaltraining. Met 0,3 kunstgrasveld erbij is de trainingscapaciteit 2.820 tot 2.997 uur en nog steeds te weinig.

Be Quick en v.v. Helpman beginnen de trainingen om 15.30-16.00 uur op iedere werkdag en trainen tot 22.15 uur. Dat is 6,5 uur per werkdag en bij 5 werkdagen en 40 weken is dat 1.300 uur per kunstgrasveld per seizoen. De KNVB/VNG gaan uit van 4 uur training op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag (bij zondagverenigingen) en 6 uur op woensdag. Dat is 22 uur maal 40 weken is 880 uur. Door veel eerder te beginnen en door regelmatig met 3 elftallen op 1 veld te trainen wordt de huidige trainingsbehoefte ingevuld. Door het eerder beginnen met trainingen is het lastiger om voldoende geschikte trainers te vinden. Zowel Be Quick als vv Helpman geven in de enquête aan een tekort te ervaren aan wedstrijd- en trainingsvelden.

Het omzetten van 1 natuurgrasveld naar kunstgras betekent 880 uur trainingscapaciteit voor voetbal erbij en dat is voldoende voor de huidige trainingsbehoefte. Door het kunstgrasveld wordt de wedstrijdcapaciteit ook beperkt verruimd (9 uur op zaterdag in plaats van 7,5 uur). In de ideale situatie wordt het sportpark uitgebreid met een kunstgrasveld, want daarmee neemt de trainingscapaciteit én de wedstrijdcapaciteit toe, maar het is de vraag of dat ruimtelijk mogelijk is.

Wat betreft kleedkamers gaat de nieuwe richtlijn uit van 2 kleedkamers per veld. Bij 7 à 8 speelvelden komt dat neer op 16 kleedkamers (waarvan de helft in grotere maatvoering) en 32 teamlockers. De huidige 25 kleedkamers worden door de drie verenigingen als te krap beoordeeld. Het aantal meisjes-/vrouwenteams valt mee op Esserberg (7+1 dames rugbyteam). Maar bij jeugd is sprake van veel gemengde teams. Vv Helpman heeft 470 jeugdleden, een kwart hiervan is vrouwelijk (117). Het grote aantal gemengde teams zorgt voor meer druk op de kleedkamers. Om de druk op de kleedkamer capaciteit te verlichten, wordt geadviseerd om de capaciteit uit te breiden met teamlockers.

Los van de capaciteit is in de enquête gevraagd om aandacht voor het onderhoud van de grasvelden. Als er plassen liggen wordt er gewoon gemaaid en regelmatig worden de bochten met te hoge snelheid genomen, aldus de verenigingen.

8.4.8 Sportpark Garmerwolde

Sportpark Garmerwolde bestaat uit 1 wedstrijdveld en een pupillen kunstgrasveld. VV GEO is de vaste gebruiker van het sportpark. De vereniging is dit seizoen actief met 3 senioren zaterdagteams en 2 pupillenteams (1xO11 en 1xO9). De wedstrijdbehoefte op zaterdag is 4,0 uur, terwijl de capaciteit 12,0 uur bedraagt. De restcapaciteit is 8 uur en ruim. De trainingsbehoefte is 198 uur en de capaciteit 360 uur en is voldoende. De vereniging is ook actief met Walking Football (60+): iedere maandagmorgen wordt er getraind op het sportcomplex.

Volgens de planningsrichtlijnen zijn bij 1 benodigd wedstrijdveld (senioren en jeugd) 3 kleedkamers (waarvan 2 grotere kleedkamers) en 6 lockers nodig. De vereniging beschikt over 4 kleedkamers (eigendom vereniging) en dat is voldoende. In de naastgelegen gemeentelijke gymzaal zijn ook nog twee kleedkamers aanwezig.

8.4.9 Sportpark Het Noorden

Sportpark Het Noorden (1979) bestaat uit 3 voetbalvelden kunstgras. Vaste gebruikers van het sportpark zijn VVG, VVK, Potetos, Gronical Dizziness Frisbee en scholen.

De wedstrijdcapaciteit op zaterdag is 27 uur en de behoefte is 25,6 uur. Dat is net voldoende. De trainingscapaciteit is 2.160 uur versus behoefte van 1.488 uur. Thans 672 uur restcapaciteit voor training: dat is ongeveer 17 uur per week.

De frisbeevereniging traint in de winter in de zaal, maar in het najaar en voorjaar op maandag op veld 3 kunstgras (circa 3,5 uur per week). De restcapaciteit voor training wordt dan 17 uur - 3,5 uur = 13,5 uur per week. De frisbeevereniging speelt op zondag wedstrijden op veld 2 en veld 3. Op zondag wordt er slechts 4,5 uur voetbal gespeeld, dus is er meer dan voldoende ruimte.

Volgens de planningsrichtlijnen zijn 6 kleedkamers (waarvan 3 grotere kleedkamers) en 12 lockers nodig. Het sportpark heeft 10 kleedkamers (4 bij VVK en 6 ruimere kleedkamers in de gezamenlijke nieuwbouw bij VVG en Potetos). Bij krapte is dit eventueel uit te breiden met lockers.

8.4.10 Sportpark De Verbetering

Sportpark De Verbetering bestaat uit 2 voetbalvelden natuurgras, 2 voetbalvelden kunstgras, 1 korfbalveld kunstgras (20 x 40 belijning en apart jeugdvlak), 1 combiveld korfbal/voetbal kunstgras en 1 natuurijsbaan. Vaste bespelers zijn de voetbalvereniging HFC'15 en korfbalvereniging Hoogkerk. Het pupillen kunstgrasveld is een combiveld voetbal/korfbal. Voor training gebruikt de korfbalvereniging het combiveld minimaal.

De wedstrijdbehoefte voor voetbal op zaterdag is 29,1 uur en de capaciteit is 37 uur. Dat is voldoende. De normatieve trainingsbehoefte voor HFC'15 is 1.477 uur en de capaciteit 1.667 uur en voldoet eveneens. De vereniging geeft in de enquête aan behoefte te hebben aan 1 trainingsveld extra. De planningsrichtlijn en het trainingsrooster geven geen aanleiding tot uitbreiding. De vereniging gebruikt het natuurgraswedstrijdveld (bijveld) voor training en gebruikt de twee kunstgrasvelden dagelijks vaak maar tot 21.00 uur.

Bij 4 (benodigde) wedstrijdelden (2 natuurgras en 2 kunstgras) geeft de planningsrichtlijn aan 4 standaard kleedkamers, 4 ruimere kleedkamers en 16 teamlockers. HFC'15 beschikt over 8 kleedkamers en heeft geen ruimere kleedkamers of lockers. HFC'15 heeft een grote jeugdafdeling (465 leden) met gemengde teams en een drietal meisjesteams. Er is druk op de kleedkamer capaciteit: de vereniging geeft in de enquête aan 4 kleedkamers extra te willen. In 2020 wordt de accommodatie uitgebreid met 2 kleedkamers.

8.4.11 Sportpark Kardinge

Sportpark Kardinge bestaat uit 5 voetbalvelden natuurgras, 3 voetbalvelden kunstgras, 1 oefenveld natuurgras, 1 korfbalveld kunstgras en 1 oefenhoek natuurgras. De voetbalverenigingen die op Kardinge zijn gevestigd zijn Dio Groningen, GVAV Rapiditas, V.V. Diva '83 en v.v. Oosterparkers.

Voor voetbal is de wedstrijd capaciteit op zaterdag 66,0 uur en de behoefte is 49,0 uur. Dit is ruim voldoende en betekent 17 uur restcapaciteit. Dat komt neer op 2 natuurgrasvelden te veel. Bij 2 velden minder is er 51 uur speelcapaciteit en bij veel thuisspelende teams is dat weer krap. Er is dus in elk geval 1 veld te veel.

De trainingscapaciteit is 2.660 tot 2.860 uur versus een normbehoefte van 2.841 uur. De huidige capaciteit voldoet dus wanneer van de normbehoefte wordt uitgegaan. Indien het feitelijk gebruik wordt bekeken, is de behoefte ongeveer 300 uur op jaarbasis hoger (3.140 uur).²³ Dat de trainingsuren hoger zijn dan de berekende normbehoefte komt door GVAV, want deze vereniging gebruikt 400 uur meer dan de normbehoefte. Dio en Diva gebruiken minder uren dan de normbehoefte.

GVAV – de grootste vereniging op Kardinge – geeft aan dat zij meer ruimte voor training nodig heeft (1 kunstgrasveld extra) en dat zij nu aan haar maximum zit. Het trainingsrooster laat zien dat veel trainingen op de drie kunstgrasvelden op Kardinge stoppen om 21.00 uur of 21.30 uur. Dat betekent dat er nog veel ruimte zit in het tijdvak 21.00 tot 22.30 uur.

²³ Volgens de Sportkoepel is het feitelijke gebruik 3.287 uur. De Sportkoepel hanteert daarbij 43 weken als seizoen en de 3.140 uur is gebaseerd op 40 weken (zoals de KNVB/VNG richtlijn). De grasvelden in Groningen worden ook maximaal 40 weken verhuurd.

Dat een vereniging meer of minder uren gebruikt dan de norm, is niet uniek. Het is aan de gemeente om de uitgangspunten aan te geven: wordt in beginsel de normbehoefte voor de trainingsuren gehanteerd, of gaat het om wat een vereniging vraagt?

Overdag maken scholen gebruik van de drie kunstgrasvelden (veld 3, veld 7 en veld 8). Het onderwijsgebruik is het hoogste bij veld 3 (537 uur). In zeer beperkte mate maken scholen gebruik van de natuurgrasvelden 4 en 5 (49 uur per jaar van veld 4 en 6 uur van veld 5). Met andere woorden: het onderwijsgebruik is niet belastend voor de natuurgrasvelden.

Op het sportpark zijn 24 kleedkamers: 2 voor ROG (korfbal) en 22 voor de voetbalverenigingen. Er zijn 6 à 7 speelvelden nodig op zaterdag. Bij 7 speelvelden betekent dat 14 kleedkamers, waarvan de helft met een ruimere maatvoering. Daarnaast zijn 28 teamlockers nodig. Sportpark Kardinghe heeft voor de voetbal 22 kleedkamers en 28 lockers. Dat zou op zich voldoende moeten zijn. GVAV geeft in de enquête evenwel aan een tekort te ervaren van 4 kleedkamers. De verenigingen beschikken niet in gelijke mate over de kleedkamers en lockers (zie de volgende tabel). GVAV en Oosterparkers hebben samen bijna 80% van de normteams. Oosterparkers beschikt over relatief veel kleedkamers en GVAV naar verhouding over weinig kleedkamers. De verdeling van lockers valt ook negatief uit voor GVAV. Het advies is om in de eerste plaats de beschikbare kleedkamer capaciteit van de andere verenigingen te gebruiken en daarna een uitbreiding met teamlockers te overwegen.

	normteams zaterdag		kleedkamers		lockers	
oosterparkers	5,65	14%	6	27%	20	53%
gvav	26,40	65%	11	50%		
diva'83	1,00	2%	0	0%		
dio	7,70	19%	5	23%	18	47%
totaal	40,75	100%	22	100%	38	100%

tabel 8.1: normteams zaterdag, kleedkamers en lockers

8.4.12 Sportpark Lewenburg

Sportpark Lewenburg bestaat uit 2 kunstgrasvelden en is de thuisbasis van Fc Lewenburg. De wedstrijdbehoefte is 20,2 uur op zaterdag en de capaciteit is 18 uur. Door de bruto speeltijd iets te verkorten is de behoefte in te passen. De trainingsbehoefte is 1.166 uur en de capaciteit met 1.440 uur voldoende.

De vereniging ervaart volgens de enquête een tekort. Ze heeft een kleine wachtlijst (10 personen), vanwege de maximale speelcapaciteit op zaterdag. De vereniging geeft aan graag een kunstgrasveld en een trainingsveld erbij te willen en 2 tot 4 kleedkamers. De extra behoefte aan trainingscapaciteit wordt niet onderbouwd door de planningsrichtlijn (normbehoefte), maar ook niet door het trainingsrooster. De 2 kunstgrasvelden zijn op maandag tot en met donderdag doorgaans tot 20.30 of 21.00 uur in gebruik. Op vrijdag wordt door de senioren tot 21.30 uur getraind en dinsdagavond op 1 veld tot 21.30 uur.

Er is bij omwonenden sprake van hinder van de veldverlichting, maar na metingen blijkt dat de grenswaarde aan de gevel niet wordt overschreden. Desalniettemin zal in de toekomst de lichtsterkte worden verzwakt (via een app). De wedstrijdcapaciteit op zaterdag is niet uit te breiden, doordat er geen directe uitbreidingsmogelijkheden aanwezig zijn. Sportpark Kardinghe ligt op hemelsbreed 1 kilometer en heeft nog ruimte voor groei (voor wedstrijden en trainingen).

De vereniging beschikt over 6 kleedkamers. Bij 2 speelvelden is de richtlijn 4 kleedkamers, waarvan 2 met ruimere maatvoering en 8 teamlockers.

8.4.13 Sportpark Selwerd

Sportpark Selwerd bestaat uit 1 natuurgrasveld en een oefenhoek. Er is geen voetbalvereniging meer actief op dit sportpark. Het onderwijs gebruikt 154 uur per jaar het veld.

8.4.14 Sportpark Stadspark

Sportpark Stadspark bestaat uit 1 voetbalveld kunstgras en 1 oefenveld kunstgras. De vaste bespeler is SC Stadspark (28 teams). SC Stadspark is een zondagvereniging, waarbij zowel op zaterdag als zondag intensief gebruik wordt gemaakt van de accommodatie. De wedstrijdcapaciteit op zaterdag is 12,6 uur en de behoefte is 13,2 uur. Dat is dus enigszins krap. Op zondag is het pupillenveld geen speelveld en is de capaciteit net voldoende. De trainingsbehoefte is 1.152 uur en de capaciteit 1.227 uur en voldoet.

De 2 kunstgrasvelden worden overdag door scholen gebruikt (beide velden 462 uur per jaar).

Er zijn nu 4 kleedkamers. Volgens de richtlijn zijn er 2 kleedkamers per veld nodig en 2 teamlockers per kleedkamer. Op zaterdag ontstaat druk op de kleedkamers, als zowel het hele veld als het pupillenveld in gebruik zijn. Het advies is de omkleedcapaciteit waar mogelijk met uitbreiding van teamlockers op te lossen.

8.4.15 Sportpark Velocitas

Sportpark Velocitas bestaat uit 2 voetbalvelden kunstgras en 1 pupillen kunstgrasveld en wordt gebruikt door één sportvereniging: voetbalvereniging Velocitas.

De wedstrijdcapaciteit op zaterdag is 21,4 uur en de behoefte is 17,3 uur en is voldoende. Met 2 kunstgrasvelden wordt precies voldaan aan de speelbehoefte van de huidige teams. Met het (kunstgras) pupillenveld erbij heeft de vereniging enige flexibiliteit, wanneer de thuis/uit verhouding groter is dan 50%. De trainingscapaciteit (1.713 uur) is aanmerkelijk groter is dan de normbehoefte (894 uur).

Velocitas heeft een wachtlijst (15 personen). Dat komt volgens de vereniging doordat er te weinig trainers beschikbaar zijn en te weinig ruimte is in de accommodatie op uren die de vereniging zou willen. Voor training is er meer dan genoeg ruimte. Het trainingsschema laat dat ook zien: er wordt veelal tot 21.00 uur getraind. Voor wedstrijden is er enige ruimte voor uitbreiding. Met 2 seniorenteams erbij is de wedstrijdcapaciteit nog toereikend (mits men op zaterdag ook tot 18.00 uur de velden benut).

Overdag maken scholen gebruik van het sportpark. Het onderwijsgebruik is het hoogst bij veld 1 (225 uur per jaar). In beperkte mate maken scholen gebruik van kunstgrasveld 2 (44 uur per jaar) en het pupillenveld (5 uur per jaar).

Volgens de richtlijn zijn er bij 2 velden 4 kleedkamers en 8 lockers nodig en bij 3 velden 6 kleedkamers en 12 lockers. Er zijn 6 kleedkamers (2 eigen en 4 van de gemeente). Velocitas wil graag 4 kleedkamers extra. Het advies luidt om 2 lockers bij te plaatsen en zo veel mogelijk het volledige tijdblok op zaterdag te benutten (9.00 tot 18.00 uur).

8.4.16 Sportpark De Groenenberg

Sportpark De Groenenberg is gelegen in de kern Glimmen. Het sportpark bestaat uit 2 voetbalvelden natuurgras en 1 voetbalveld kunstgras. De vaste bespeler is de voetbalvereniging Glimmen. VV Glimmen beschikt over 9 kleedkamers.

De wedstrijdbehoefte is 9,4 uur op zaterdag en de capaciteit is 25,5 uur. Er is 1 wedstrijdveld te veel. Zonder verlicht wedstrijdveld is de capaciteit nog 16,5 uur op zaterdag. Met alleen een enkel kunstgrasveld is er op zaterdag een tekort van 0,4 uur.

De trainingsbehoefte is 523 uur en de capaciteit 720 uur en voldoet.

Er zijn 4 kleedkamers (waarvan 2 ruimer) en 8 lockers nodig (bij 2 benodigde wedstrijdelden). Met de huidige 9 kleedkamers is de kleedkamer capaciteit ruim voldoende.

8.4.17 Sportpark De Koepel

Sportpark De Koepel is gelegen in Haren. Het sportpark heeft 3 voetbalvelden natuurgras, 2 voetbalvelden kunstgras, 1 pupillenveld kunstgras, 1 pupillenveld natuurgras, 1 oefenhoek (Onnerwegveld), 1 pupillenhoek (veld 8 vv Gorecht), 1 atletiekbaan (4 lanen) met atletiekfaciliteiten voor hoog- en verspringen, discus- en speerwerpen en kogelstoten.

Het sportpark wordt gebruikt door vv Gorecht, vv Haren en de atletiekvereniging ATC75. VV Gorecht heeft 52 teams en 900 leden en is de grootste vereniging. VV Haren heeft 12 teams. Samen hebben vv Gorecht en vv Haren op zaterdag een wedstrijdbehoefte van 36,8 uur. De speelcapaciteit is 48,8 uur en er is dus 12 uur restcapaciteit.

De trainingsbehoefte is 2.079 uur en de capaciteit is 1.916 tot 1.988 uur en volgens de planningsrichtlijn niet voldoende. Vv Gorecht heeft een G-groep die wel traint, maar niet in de KNVB-competitie uitkomt en vv Haren heeft een dames-30+ groep die ook uitsluitend traint. Beide teams/groepen zitten niet in de behoefte van 2.079 uur. Met deze 2 groepen is de behoefte 2.160 uur.

VV Gorecht geeft in de enquête aan een tekort te ervaren qua trainingscapaciteit en behoefte te hebben aan 1 kunstgrasveld extra (ombouw van een natuurgrasveld). In het trainingsrooster eindigen de trainingen van maandag tot donderdag om 22.00 uur. Daarentegen beginnen de trainingen door vv Gorecht al om 16.30 of 16.45 uur. Het tijdvak op een dag is dus 5,25 uur of 5,5 uur en dat is meer dan de 4 uur die de planningsrichtlijn aanhoudt.

Er zijn diverse zaken die de ervaren trainingskrapte bij vv Gorecht verklaren. Vv Gorecht geeft aan dat het Onnerwegveld (de trainingshoek) nagenoeg niet te gebruiken is (zeker na een stevige regenbui). Na de zomerstop is het veld nog bruikbaar, maar vanaf oktober is er volgens vv Gorecht nauwelijks meer op te trainen. Een andere oorzaak is dat vv Haren niet op vrijdag traint, terwijl vv Haren een zondagvereniging is. Vv Haren wil niet op vrijdag trainen, omdat de senioren op donderdag trainen met daarna de 'derde helft' hebben. Volgens de planningsnormen is de vrijdag voor een zondagvereniging een trainingsavond. Vv Haren heeft een (normatieve) trainingsbehoefte van 478,5 uur en vv Gorecht van 1.600,5 uur.

Afgezien van het niet benutten van de vrijdagavond valt in het trainingsschema ook op, dat vv Haren sommige teams ruim inroostert: JO10 en JO7/8 trainen (ieder) op een half veld, terwijl normaal een elftal op een half veld traint. Met andere woorden: als vv Haren op vrijdag traint en efficiënter met de ruimte omgaat, ontstaat er meer ruimte voor vv Gorecht. Overleg tussen de twee verenigingen heeft hierover (nog) geen oplossing gebracht. Mogelijk dat (aanvullende) richtlijnen bij de verhuur van velden duidelijkheid kunnen geven.

Samenvattend: de wedstrijdcapaciteit is voldoende. Met het G-team en het dames 30+ team is de trainingsbehoefte 2.160 uur. Zonder Onnerwegveld is de trainingscapaciteit 1.736 uur en voor beide verenigingen te krap. Daarbij is de beschikbare capaciteit niet goed verdeeld tussen vv Gorecht en vv Haren.

Naast de trainingskrapte die vv Gorecht ervaart, heeft de vereniging in de enquête opgemerkt dat na de zomerperiode alle natuurvelden dramatisch slecht zijn. Er is niet berekend en de kwaliteit van het maaien is volgens de vereniging abominabel.

VV Gorecht beschikt over 10 kleedkamers en vv Haren over 9 stuks. VV Gorecht gebruikt ook de kleedkamers van vv Haren en heeft in de enquête de kleedkamer capaciteit niet als knelpunt benoemd. Bij 5 (benodigde) speelvelden is de richtlijn 5 ruime en 5 standaard kleedkamers en 20 lockers (voor vv Gorecht en vv Haren).

8.4.18 Sportpark Ten Boer

Sportpark Ten Boer bestaat uit 2 voetbalvelden natuurgras, 1 voetbalveld kunstgras, 1 oefenhoek natuurgras (0,5 veld) en. VV Omlandia is de vaste bespeler van het sportpark.

De wedstrijdcapaciteit op zaterdag is 24 uur en de behoefte is 14,2 uur en daarmee ruim voldoende. Met 1 veld minder resteert 2,3 uur op zaterdag. Het advies is om de ontwikkeling de komende jaren te blijven volgen.

De trainingscapaciteit is 970 tot 1.070 uur en voldoende voor de behoefte (836 uur). In 2003 zijn 8 nieuwe kleedkamers gerealiseerd. Op basis van de (thans) 2 benodigde wedstrijd velden, is het aantal benodigde kleedkamers volgens de planningsrichtlijn 4 (waarvan 2 ruimer qua maatvoering) en 8 teamlockers. De huidige 8 kleedkamers zijn voldoende. De vereniging geeft in de enquête aan dat de kleedkamer capaciteit te krap is. Bij een wedstrijd behoefte van 2 velden beschikt de vereniging over 4 kleedkamers per veld en dat zou voldoende moeten zijn. Mogelijk gebruikt de vereniging tegelijk de 3 wedstrijd velden en dan kan het gebeuren dat men een tekort ervaart. Door een ruimer wedstrijschema te hanteren (van 9.00 tot 18.00 uur) is dat oplosbaar.

8.4.19 Sportpark Ten Post

Sportpark Ten Post is eigendom van de gemeente Groningen. Het bouwjaar van het sportpark is 1972 en het bestaat uit 1 wedstrijd veld en 1 trainingsveld. Sportpark Ten Post is de thuisbasis van SV TEO. Naast de voetbalafdeling heeft de vereniging een gymnastiekafdeling en loopgroep.

SV TEO heeft 2 zaterdagteams en een 35+ team. De vereniging heeft een gezamenlijke jeugd afdeling (SJO STEO) met vv Stedum. Van de 6 jeugdteams trainen 4 jeugdteams zowel in Stedum als in Ten Post. Twee jeugdteams trainen alleen in Ten Post. De jeugd wedstrijden worden op beide locaties (Stedum/Ten Post) gespeeld. Wanneer alle teams zouden spelen op sportpark Ten Post, dan is de wedstrijd behoefte 6,2 uur op zaterdag en capaciteit is 7,5 uur en dus toereikend. Doordat een aantal thuis spelende teams ook in Stedum speelt, is de wedstrijd behoefte lager dan 6,2 uur.

De trainingsbehoefte is 311 uur en de capaciteit 500 tot 700 uur en voldoet. SV TEO gebruikt de 2 kleedkamers van de naastgelegen gymzaal in het dorpshuis. Bij aansluitende wedstrijden is de kleedkamer capaciteit te krap.

8.4.20 Sportpark Woltersum

Sportpark Woltersum is 1972 gebouwd en bestaat uit 1 voetbalveld natuurgras. Vaste bespeler van het sportpark is SV Woltersum. De vereniging heeft geen eigen kantine en kleedkamers en maakt gebruik van de faciliteiten van het dorpshuis (2 kleedkamers, gerenoveerd in 2018).

De wedstrijdbehoefte is 2,3 uur op zondag en capaciteit is 7,5 uur en ruim voldoende. De trainingsbehoefte is 176 uur. De vereniging kan door de beperkte belasting het wedstrijdveld (met verlichting) ook benutten voor training. Naast voetbal biedt SV Woltersum (recreatief) volleybal, badminton, tafeltennis, gym en jeu de boules aan. Woltersum is een kern met 300 inwoners. De omni-vereniging SV Woltersum heeft 150 leden. Bij senioren en jeugd en maximaal 1 wedstrijdveld geeft de richtlijn aan 3 kleedkamers en 2 teamlockers. Op zondag spelen er maximaal 1 of 2 teams en dan zijn de wedstrijden zo in te roosteren dat 2 kleedkamers volstaan.

8.4.21 Conclusies huidige situatie voetbal

1. De wedstrijdcapaciteit is alleen op Esserberg en Lewenberg krap. Het verschil tussen wedstrijdcapaciteit en wedstrijdbehoefte is echter op beide parken niet heel groot;
2. er zijn tenminste zes sportparken (zeven inclusief Selwerd) waar er 1 speelveld te veel is (7,5 uur), afgaande op de huidige teams;
3. er zijn 4 grote sportparken waarbij de normatieve trainingsbehoefte (gebaseerd op het aantal spelende teams) groter is dan de capaciteit. Dat zijn West End, Esserberg, De Koepel en Coendersborg. Er is reeds besloten tot ombouw van een natuurgrasveld naar kunstgras bij Coendersborg, waarmee de trainingscapaciteit daar toereikend wordt;
4. bij diverse sportparken is er druk op de omkleedcapaciteit.

Wedstrijdcapaciteit bij 7,5 uur speeltijd

Voor de trainingscapaciteit gaat de trainingsrichtlijn van KNVB/VNG uit van 700 tot 800 speelluren op een natuurgras trainingsveld. Drijver en Partners is in haar berekeningen uitgegaan van twee waarden voor een natuurgras trainingsveld: een natuurgras trainingsveld heeft een capaciteit van 500 uur dan wel 700 uur. Daarmee is trainingscapaciteit dus ook berekend volgens de KNVB/VNG planningsrichtlijn.

Wat betreft de wedstrijdcapaciteit is Drijver en Partners voor velden met veldverlichting uitgegaan van 9 uur speeltijd op een zaterdag en niet van de 7,5 uur die KNVB/VNG hanteren. Los van het feit dat alle andere buitensporten ook na 16.30 uur wedstrijden spelen, hanteerde de KNVB in het verleden zelf een ophoging voor wedstrijd velden met verlichting (namelijk 6,5 normteams per veld in plaats van 5,5 normteams zonder verlichting). Wanneer een wedstrijdcapaciteit voor een wedstrijd veld van 7,5 uur wordt gehanteerd, leidt dat tot een kleine afname van de wedstrijdcapaciteit. In hoeverre leidt dat tot andere conclusies? Er is al aangegeven dat bij een tijdvak van 9 uur (indien verlichting) er twee sportparken zijn met een tekort aan wedstrijdcapaciteit: Esserberg en Lewenberg. Bij toepassing van 7,5 uur speeltijd op zaterdag (ongeacht wel of niet verlicht) ontstaat ook een tekort in wedstrijdcapaciteit bij sportpark Het Noorden. Sportpark Het Noorden heeft drie kunstgrasvelden met veldverlichting. Wanneer wordt uitgegaan van de capaciteit zonder veldverlichting, dan is de capaciteit op zaterdag 22,5 uur ten opzichte van 25,6 uur behoefte.

Bijlage 24 bevat een samenvatting van de huidige situatie bij het voetbal.

8.4.22 Aanbevelingen huidige situatie voetbal

Afweging

Spreiding van de vraag

Op dit moment zijn gemeenten bij voetbal over het algemeen volgend op de vraag. Als ergens de behoefte toeneemt en als volgens de planningsrichtlijn capaciteitsuitbreiding wenselijk is, dan leidt dat tot uitbreiding van velden of ombouw naar kunstgrasvelden. Dat is overigens bij andere sporten niet in dezelfde mate het geval. Er zijn in de gemeente Groningen 20 sportparken (inclusief Selwerd) waar inwoners kunnen voetballen. Er zijn enkele locaties met krapte en nog meer locaties met ruimte. Door spreiding van de vraag is de bestaande capaciteit beter te benutten. Spreiding kan op verschillende manieren:

- voetbal heeft traditiegetrouw een piekbehoefte op zaterdag. Die piek neemt extra toe, omdat de trend is dat seniorenteams van de zondag op zaterdag gaan voetballen. Dat is voor gemeenten een kostbare ontwikkeling, want de voetbalaccommodaties moeten worden afgestemd op een nog grotere piekbelasting. Bij andere sporten worden wedstrijden meer gespreid. Bij hockey komt het voor dat de jongste jeugd op zondagochtend speelt. De onderlinge wedstrijden van G.H.H.C. worden ook op zondag gespeeld. Het is te overwegen om de onderlinge wedstrijden van O19 of O17 van de grootste voetbalverenigingen te verplaatsen naar bijvoorbeeld de vrijdagavond. Landelijk beschouwd is de voetbalcultuur vrij traditioneel. Feit is dat andere sporten (vaak uit noodzaak) meer flexibiliteit tonen;
- spreiding kan ook geografisch. Dat betekent dat de accommodaties met ruimte wel kunnen groeien. Zodoende wordt als het ware de vrij beschikbare capaciteit gebruikt.

Uitbreiding wedstrijddag

Een uitbreiding van de capaciteit kan ook door de wedstrijddag te verlengen. Drijver en Partners hanteert bij een veld met verlichting een tijdvak op zaterdag van 9.00 uur tot 18.00 uur. Een verlenging met 1 uur (19.00 uur) betekent 11% meer capaciteit (10 uur in plaats van 9 uur). In Groningen wordt door de hockeyverenigingen al tot 19.30 uur gespeeld op zaterdag (uit noodzaak).

Betere benutting trainingscapaciteit

De trainingscapaciteit wordt op diverse sportparken in Groningen niet optimaal gebruikt. Velden worden vaak na 21.30 uur niet meer gebruikt. In bijvoorbeeld de binnensport zou dat ondenkbaar zijn. De ijsbaan wordt ook na 21.30 uur gebruikt en dat geldt ook voor het zwembad (van 7.00 uur tot 23.00 uur). Op sommige complexen gebruiken teams te veel ruimte. Ook zijn er verenigingen met zondagteams die niet op vrijdag willen trainen. De hockeyverenigingen benutten wel de vrijdagcapaciteit.

Sturen op minimale bezetting

Binnen grotere gemeenten zijn er gemeenten die een ondergrens stellen aan de bespeling van een sportpark. Den Haag heeft dit beleid een aantal jaar terug ingevoerd en bijvoorbeeld ook Delft. Tilburg heeft 5 tot 10 jaar geleden ook ingezet op minder (kleine) voetbalverenigingen in een geleidelijk proces. Een grotere vereniging maakt efficiënter gebruik van de accommodatie. Daarnaast is een wat grotere vereniging ook beter in staat maatschappelijke taken op zich te nemen. Een dergelijke maatregel speelt nadrukkelijk in stedelijk gebied en geldt niet voor dorpen, waar kleine verenigingen een bredere rol hebben in het kader van de leefbaarheid.

Uitbreiding van de veldcapaciteit

De meest gebruikelijke maatregel is uitbreiding van het aantal velden en/of ombouw van een natuurgrasveld naar kunstgras, waardoor de trainingscapaciteit fors en de wedstrijdcapaciteit in beperkte mate toeneemt.

Uitbreiding van de omkleedcapaciteit

Voor uitbreiding van de omkleedcapaciteit wordt in plaats van extra kleedkamers steeds vaker uitbreiding met teamlockers toegepast.

Mogelijke maatregelen voetbal

Wanneer de oplossing wordt beperkt tot uitbreiding van accommodaties, dan komen de volgende maatregelen in beeld:

1. op Esserberg is de trainingsbehoefte veel groter dan de capaciteit. Het omzetten van 1 natuurgrasveld naar kunstgras betekent 880 uur trainingscapaciteit voor voetbal erbij. Met een efficiënter gebruik van het rugbyveld door de rugbyvereniging is nog 160 uur extra te realiseren. In totaal komt dat neer op ruim 1.000 uur trainingscapaciteit extra en dat is voldoende voor beide voetbalverenigingen op Esserberg;
2. op sportpark Lewenborg is de capaciteit niet uit te breiden. Sportpark Kardingeligt op 1 kilometer en heeft wel mogelijkheden om teams op te nemen en later eventueel capaciteit uit te breiden;
3. op West End is de berekende trainingsbehoefte 3.559 uur per seizoen en de capaciteit is 2.852 tot 3.014 uur. Volgens de normberekening is er dus een tekort aan trainingscapaciteit. Ook de verenigingen ervaren een tekort aan trainingscapaciteit. Het trainingsschema laat zien dat de trainingen in doorsnee tot 21.30 uur duren. In het rooster zit nog ruimte voor uitbreiding – het gaat wel om de latere uren en op vrijdagavond. Het huidige rooster laat ook zien dat er diverse seniorenteams en O19 jeugd al vroeg op de avond trainen. Dat geldt voor alle dagen van de week. Deze teams zouden ook later kunnen trainen, waardoor ruimte ontstaat vroeger op de avond. Als je op drie kunstgrasvelden alle werkdagen 1 uur langer traint (tot 22.30 uur), dan neemt de capaciteit met 600 uur toe en dat zou voldoende zijn. Punt van overweging is dat bij andere sportparken al veel eerder tot uitbreiding is overgegaan en West End dus ‘strenger’ zou worden beoordeeld. Ook bij West End kan de trainingscapaciteit worden uitgebreid door de ombouw van een natuurgrasveld naar kunstgras;
4. bij De Koepel is de trainingscapaciteit van het volledige sportpark aan de krappe kant. Daarbij is de beschikbare trainingscapaciteit niet goed verdeeld tussen vv Gorecht en vv Haren. De trainingscapaciteit kan worden uitgebreid door de ombouw van een natuurgrasveld naar kunstgras;
5. bij diverse sportparken is er druk op de omkleedcapaciteit. In die situaties is het advies om in de eerste plaats het tijdvak op de speeldag zo maximaal mogelijk te benutten en daarna de uitbreiding te zoeken in het gebruik van teamlockers.

8.4.23 Toekomstige situatie

De piekbelasting ligt bij de jeugd op de zaterdag. Het aantal jongeren van 7 tot 19 jaar zal tussen 2019 en 2025 met 8% toenemen. In 2030 is deze groep 11% groter dan in 2019 en in 2035 14% groter. Deze ontwikkeling verschilt sterk per wijk en is vooral afhankelijk van woningbouw (zie bijlage 25). In absolute zin is de groei van de groep 7- tot 19-jarigen het grootst in Nieuw West (+805 kinderen/jongeren). Ook in de wijken in en rond het centrum neemt het aantal inwoners in die leeftijdsgroep sterk toe. De groei in Meerstad doet zich vooral na 2025 voor. Tot 2025 is bij Meerstad sprake van een toename van 420 kinderen/jongeren. Tussen 2025 en 2035 groeit de doelgroep met circa 1.000 (van circa 700 naar 1.700).

De seniorenteams laten over het algemeen een stabiel beeld zien. De verplaatsing van zondagteams naar de zaterdag is van veel grotere invloed, dan de ontwikkeling van de bevolking van 20 tot ongeveer 45 jaar, maar deze ontwikkeling is vooraf niet te becijferen.

In andere grote gemeenten is de ervaring, dat de verenigingen die dichtbij een uitbreidingswijk liggen sterk profiteren in ledenontwikkeling. Verenigingen in gebieden met vergrijzing en ontgroening (minder jeugd) worden kleiner, of laten een stagnatie zien. Vitale verenigingen met een goede jeugdafdeling profiteren in het algemeen meer van nieuwbouw (aantrekkelijk), dan niet-vitale verenigingen. Verenigingen die nu al zeer actief zijn met meisjesvoetbal zullen meer profiteren van de groei van meisjesvoetbal dan verenigingen die dat niet zijn. Met andere woorden: de groei van de totale gemeente Groningen is niet 1-op-1 te vertalen naar de verschillende voetballocaties. De groei vindt vooral plaats in Nieuw-West, rond het centrum en bij Meerstad.

Bij capaciteitsuitbreiding (afhankelijk van keuzes Beter Benutten) is ombouw van een natuurgrasveld naar een kunstgrasveld op sportparken West End en Esserberg op de kortere termijn een mogelijkheid. Rond 2025 kan door de groei van jeugd op bepaalde locaties behoefte ontstaan aan maximaal vier kunstgrasvelden. Rond 2035 kan er door een toename van de jeugd opnieuw behoefte ontstaan aan uitbreiding. Tegelijk is er ook overcapaciteit op bepaalde locaties en dat kan aanleiding zijn om de capaciteit op bepaalde locaties te verkleinen.

	2020 – 2021	2025	2030	2035
uitbreiding	1 kunstgrasveld West End en 1 kunstgrasveld Esserberg	4 kunstgrasvelden	0,5 kunstgrasveld	2 of 3 (kunst)grasvelden
vermindering	Mogelijk afname van velden op locaties met ontgroening en overcapaciteit. Momenteel zijn er minimaal zeven wedstrijd velden te veel op basis van de huidige teams.			

tabel 8.2: maatregelen uitbreiding en vermindering

Voor de situatie in 2025, 2030 en 2035 is uitsluitend rekening gehouden met de ontwikkeling van de jeugd. Maar behalve de bevolkingsontwikkeling zijn trends in sport en bewegen ook van invloed. Afgelopen jaar is het aantal leden landelijk bij de KNVB voor het eerst licht afgenomen. Het aantal jongens daalt al langer, maar dit werd gecompenseerd door de groei bij meisjes. Landelijk is een heel lichte verschuiving van georganiseerd sporten naar ongebonden en anders georganiseerd sporten zichtbaar. Voor 2025 is de bevolkingsontwikkeling een goede graadmeter, maar bij een tijdvak van 10 of 15 jaar (2030 en 2035) kunnen trends wel van invloed zijn. De tabel is feitelijk een ‘maximaal’ scenario. Door veranderingen in sportgedrag kan de groei en dus de veldbehoefte ook lager kan uitvallen. Deze ontwikkeling is overigens wel eenvoudig te monitoren middels onder andere bezettingsgegevens en aantallen teams per vereniging.

De ontwikkeling bij Meerstad leidt tot een bevolkingsgroei aan de oostzijde van Groningen. Op basis van de bevolkingsprognose kan dat leiden tot een toename van 350 tot 400 jeugdleden voor het voetbal:

	2019	2025	2030	2035
7-19 jaar	248	668	1.153	1.707
index	100	269	465	688
knvb-leden (23% 7-19 jaar)	57	154	265	393

tabel 8.3: potentiële groei voetbal Meerstad

De vraag is waar deze jongeren gaan voetballen. De sportparken in de regio liggen op 3 tot 5 kilometer, te weten Garmerwolde, Kardinge, Lewenborg, Engelbert en Harkstede (buurgemeente). Sportpark Lewenborg kan niet uitbreiden en Garmerwolde en Engelbert zijn klein. Een optie is om een sportpark te realiseren nabij Meerstad en een bestaande vereniging te verplaatsen. Wanneer er geen sportpark bijkomt, dan is een optie om de behoefte te spreiden over de locaties in de omgeving. De kleine verenigingen krijgen aanwas en daardoor een impuls. Sportpark Engelbert ligt relatief dichtbij en de capaciteit wordt in 2020 uitgebreid door het vervangen van een natuurgrasveld door kunstgras en de realisatie van 2 extra kleedkamers. Kardinge is een optie, omdat men daar over een groot sportpark beschikt.

Wanneer een extra sportpark wel in beeld is, dan betekent een aantal van bijna 400 jeugdleden een complex met 2 wedstrijdvelden en 2 trainingsvelden. Een andere optie is 1 kunstgrasveld, 1 trainingsveld en 1 wedstrijdveld. Wanneer de behoefte wordt verdeeld over de bestaande sportparken, kan een deel van de restcapaciteit worden gebruikt op diverse parken. Het is een vraagstuk dat bijtijds om aandacht vraagt en waar de gemeente verenigingen en bonden bij betreft. Hetzelfde geldt voor het Suikerfabriekterrein: kan de groei worden opgevangen op sportpark West End, of wordt er een vereniging verplaatst naar een nieuw te creëren sportpark?

8.5 Hockey

Er zijn in Groningen 2 burger hockeyverenigingen: G.H.B.S. en G.H.H.C. en 2 studenten hockeyverenigingen (GCHC en Groningse Studs/Forward). G.H.B.S. is gevestigd op sportpark Corpus den Hoorn. G.H.H.C. is gevestigd op sportpark De Harener Holt in Haren.

8.5.1 G.H.B.S.

G.H.B.S. is met circa 1.600 leden de grootste hockeyvereniging van het Noorden. De vereniging beschikt over 2 watervelden en 2 semiwatervelden. Veld 2 is door de KNHB afgekeurd en geadviseerd is om binnen één jaar het veld te vervangen. Er is inmiddels besloten tot vervanging van het veld. De overige drie velden zijn voldoende tot goed.

Op basis van de planningsnorm voor hockey van NOC*NSF heeft G.H.B.S. behoefte aan minimaal 5 kunstgrasvelden. De behoefte op zaterdag is 5,25 en op zondag 4,33. De planningsnorm gaat uit van 9 normteams per wedstrijddag. De vereniging lost dit op door langer te spelen op zaterdag (ook na 16.30 uur, tot maximaal 19.30 uur), minder tijd tussen de wedstrijden in te plannen en uit te wijken voor sommige wedstrijden naar het waterveld op het Zernike-complex bij GCHC en Groningse Studs/Forward.

Normaal gesproken is een wedstrijdveld bij hockey voldoende voor de training van de spelende teams (uitgaande van 9 normteams per veld). De krapte in wedstrijdcapaciteit laat zich ook gelden bij de trainingscapaciteit. In de enquête geeft de vereniging aan dat zij een wachtlijst hanteert voor alle leden in verband met de beschikbare trainingscapaciteit doordeweeks. Dat de vereniging te weinig trainingscapaciteit heeft is logisch, omdat het Zernike-veld doordeweeks niet beschikbaar is voor medegebruik van G.H.B.S. en het gebruik van de G.H.B.S.-velden voor wedstrijden erg hoog is. Momenteel bestaat de wachtlijst uit circa 25 personen.

G.H.B.S. biedt voor de jeugdbreedteteams 2 x 1 uur training aan. De senioren trainen 1 x 1,5 uur (H1/D1 2x per week). Bij een aantal jeugdbreedteteams is er behoefte om 2 x 1,5 uur te trainen en bij de senioren is behoefte aan 1 x 1,5 uur training extra. Momenteel is geen ruimte om in deze behoefte te voorzien. In de enquête geeft G.H.B.S. aan dat de vereniging een veldtekort heeft voor de wedstrijden en de trainingen en dat de aanleg van een vijfde veld hoge prioriteit heeft. In december 2019 heeft het College van B&W besloten tot aanleg van een vijfde (zand)kunstgrasveld op Corpus den Hoorn (ter hoogte van het voormalige tweede softbalveld).

8.5.2 G.H.H.C.

G.H.H.C. heeft circa 1.300 leden. Het sportpark De Harener Holt bestaat uit 4 hockeyvelden kunstgras (1 waterveld, 2 semi-watervelden en 1 zand ingestrooid kunstgrasveld). In 2020 zullen 3 kunstgrasvelden en de veldverlichting worden vervangen.

Volgens de planningsnorm van NOC*NSF/KNHB zijn op zaterdag 5,1 = 5 kunstgrasvelden nodig. De vereniging heeft 4 velden. De vereniging lost dat op door langer door te spelen op zaterdag, door snel wisselen van teams tussen de wedstrijden en door onderlinge jeugdwedstrijden naar de zondag te verplaatsen. De trainingscapaciteit is krap. Directe mogelijkheden om het sportpark uit te breiden zijn er niet.

8.5.3 Toekomstige situatie

De hockeyverenigingen hebben op zaterdag een groot capaciteitstekort. De trainingscapaciteit is evenwel ook erg krap. Wanneer rekening wordt gehouden met de bevolkingsgroei bij de jeugd in de periode 2019 – 2035, dan geeft dat de volgende veldbehoefte:

	huidige velden	2019	2025	2030	2035	
G.H.B.S.	5 (in 2020)	5,25	5,7	5,8	6,0	1 veld tekort
G.H.H.C.	4	5,1	5,5	5,7	5,8	2 velden tekort

tabel 8.4: toekomstige veldbehoefte hockey

Er zijn in 2020 9 velden en in 2035 is de behoefte 12 velden. Uiteindelijk zijn er 3 velden te weinig. Het advies is om samen met de verenigingen, gemeente, KNHB en ACLO de ontwikkelingsmogelijkheden te verkennen. Uitbreiding van de huidige accommodaties is een zeer moeilijke opgave. Een optie kan ook zijn om een hockeyafdeling in de buurt van Meerstad op te richten, dus een voetbalvereniging omvormen tot omni-vereniging. Een andere optie is mogelijk een combinatie met de studentenvoorzieningen op het Zerniketerrein.

8.6 Tennis

8.6.1 Huidige situatie

De KNLTB hanteert 70 tot 90 spelers per verlichte baan als richtlijn. Bij onverlichte banen is dat maximaal 50 spelers per baan. De richtlijn geldt in het algemeen en lokale situaties kunnen van invloed zijn op de baandruk. Bijvoorbeeld wanneer veel teams competitie spelen is het aantal beschikbare banen kleiner. Dat is ook het geval, indien er veel behoefte is aan tennislessen. Bovendien kan de leeftijdsverdeling van de leden van invloed zijn.

Voor de gehele gemeente Groningen zijn er voldoende tennisbanen, alleen is de verdeling over de verenigingen op dit moment niet helemaal optimaal. Het is lastig hier iets mee te doen, aangezien de banen meestal in eigendom zijn van verenigingen (of bijbehorende stichtingen). Verenigingen met te veel banen zijn vaak niet van plan om banen (tijdelijk) te verhuren of af te staan.

De locaties met een hoge baandruk zijn: GLTB, TS Haren, GTV Van Starckenborgh en het ACLO. Op ACLO zijn er diverse verenigingen. TAM heeft afgelopen jaar 200 studenten moeten uitloten (geen capaciteit) voor deelname aan een competitie.

Tennisvereniging De Hunze is inmiddels opgeheven. De meeste overgebleven leden zijn overgestapt naar TSH in Haren. De 3 onverlichte banen van De Hunze op Corpus den Hoorn gaan naar de vereniging Cream Crackers, die op dezelfde locatie al 14 verlichte banen heeft. Cream Crackers beschikt op tennispark Vorenkamp nog over 7 onverlichte banen. Bij elkaar heeft Cream Crackers 24 buitenbanen en dat geeft een (lage) baandruk van 49 spelers per baan.

Op Vorenkamp heeft GLTB 14 banen. Met 1.442 leden is GLTB de grootste tennisvereniging van Groningen en is de baandruk erg hoog (103 spelers per baan). GLTB zou geholpen zijn met afspraken over het gebruik van de 7 banen van Cream Crackers op Vorenkamp. Met de 7 banen van Cream Crackers erbij zou de baandruk van GLTB uitkomen op 69 spelers per baan en dat is goed.

Ook bij de Tennis & squashclub Haren is de baandruk hoog met 90 spelers per baan. TSH heeft nog wel 6 indoorbanen, maar in de winter zijn de gravelbanen niet bespeelbaar.

Bijlage 26 bevat een overzicht van de huidige situatie.

8.6.2 Toekomstige situatie

Tennis is een sport die men tot op hoge leeftijd kan beoefenen. Met de stijging van het aantal senioren is er veel potentie. De trend is echter dat tennis terugloopt in populariteit. In Groningen is het beeld divers: er zijn vitale verenigingen met een goede baanbezetting en verenigingen (vaak in de dorpen) met duidelijk te weinig leden. De verwachting is dat de actieve en grotere verenigingen over het algemeen een stabiele ledenontwikkeling hebben. Bij de kleinere verenigingen zal eerder sprake zijn van een daling. Per saldo betekent dat voor de totale gemeente een stabiele tot lichte afname van het aantal leden bij tennisverenigingen.

Daarnaast is een verschuiving van tennis naar padel zichtbaar. Padel is een mix van tennis en squash en wordt gespeeld met vier personen op een rechthoekig veld. Een padelbaan is 10 meter breed en 20 meter lang en is omringd door wanden. In bijna alle gevallen zijn de wanden een combinatie van glas en een hekwerk. Er passen twee padelbanen op één tennisbaan. Padel is betrekkelijk snel te leren en aantrekkelijk voor jong en oud. In Zuid-Europa behoort het tot de snelst groeiende sporten. De KNLTB verwacht dat binnen tien jaar zo'n 500 tennisverenigingen de keuze hebben gemaakt voor één of twee padelbanen. In Nederland zijn er veel tennisverenigingen die tennisbanen vervangen door padelbanen om meer leden te krijgen en te behouden. Begin 2017 waren er nog maar 50 padelbanen in Nederland. Medio 2019 was dit aantal gegroeid naar 305. Elke week komen er minimaal 2 padelbanen bij.

8.7 Atletiek

De gemeente heeft 2 atletiekaccommodaties: een volwaardig atletiekcentrum in het Stadspark en een kleinere accommodatie op sportpark De Koepel in Haren. Op het ACLO sportcentrum is een beperkte atletiekaccommodatie, bestaande uit 4 sprintlanen (80 meter) en enkele voorzieningen voor technische nummers. Bij de Atletiekunie zijn 6 Groningse verenigingen aangesloten. Samen hebben ze ruim 2.000 leden. Groninger Atletiek is de grootste vereniging, zoals de volgende tabel laat zien:

Groninger Atletiek	Atletiekcentrum Stadspark	1.210
ATC 75	De Koepel	289
Loopgroep Astrea		207
Vitalis	ACLO en Stadspark	186
Loopgroep Groningen		99
Loopgroep gRunn		94
totaal		2.085

tabel 8.5: aantal leden Atletiekunie bij Groningse verenigingen (bron: Atletiekunie statistisch jaarverslag 2018)

8.7.1 Atletiekcentrum Stadspark

Het Atletiekcentrum Stadspark is aangelegd in 1962 en bestaat uit een 6-laans 400-meter atletiekbaan, 8 sprintlanen, 4 springbakken, 4 werpkooien en 1 oefenhoek. De overdekte tribune biedt plaats aan zo'n 500 mensen.

De vaste gebruikers zijn 2 atletiekverenigingen (Groningen Atletiek en de studentenvereniging GSAV Vitalis) en 2 triatlonverenigingen (GVAV Rapiditas Triathlon en de studentenvereniging GSTV Tritanium). De Atletiekunie gebruikt de baan ook voor het Regionaal Trainingscentrum (RTC). Daarnaast maakt het onderwijs overdag gebruik van het atletiekcentrum. Groninger Atletiek is veruit de grootste vereniging.

De leden van de verenigingen zijn niet alleen baanatleten, maar ook wegatleten. De wegatleten zijn overal in en rond Groningen te vinden, zowel in het Stadspark als in het natuurgebied rond de stad. De atletiekbaan is in 2018 door de Atletiekunie gekeurd (tot en met 2022).

Er zijn geen planningsnormen voor atletiekaccommodaties. Er zijn verenigingen van 400 leden met een 6-laans atletiekbaan en verenigingen met 1400 leden met dezelfde atletiekbaan. Qua capaciteit voldoet de baan. Wel wordt aangegeven dat bij het gebruik van de baan op piekmomenten (vroeger in de avond) trainingsgroepen elkaar kunnen hinderen. Dat vraagt om onderlinge afspraken tussen de trainers.

Groningen Atletiek heeft een wachtlijst bij de jeugd van ongeveer 70 jongeren. De wachtlijst heeft niet te maken met een accommodatie-knelpunt, maar met een tekort aan trainers.

Het complex beschikt over 4 (gemeentelijke) kleedkamers. De kleedkamers hebben recent een update gehad.

Groningen Atletiek heeft behoefte aan een indoor trainingsfaciliteit, zoals een indoor atletiekhal, en is ook bezig met het ontwikkelen van plannen daarvoor. In Nederland zijn circa 10 indoor atletiekhallen. De Atletiekunie stimuleert de aanleg van meer indoor atletiekfaciliteiten (project More Indoor). Voor de explosieve atletiekonderdelen is het gevaarlijk om in koudere omstandigheden te trainen. In het land zijn er

enkele recente initiatieven voor indoor atletiekcentra. In Breda loopt een aanbesteding vanuit de gemeente voor de realisatie van een talentencentrum (ROC) met indoor atletiekhal en Rotterdam en Hilversum oriënteren zich op een indoorhal. In Hilversum wordt de combinatie gezocht van een indoor atletiekhal met zaaldelen voor het bewegingsonderwijs. Dordrecht beschikt al bijna 20 jaar over een indoor atletiekhal en deze hal wordt ook gebruikt voor bewegingsonderwijs en verenigingssport (onder andere badminton en volleybal). Atletiekvereniging Lycurgus in Zaanstad heeft met relatief beperkte middelen (€ 2 miljoen) zelf een indoorhal gerealiseerd (geopend in najaar 2018), terwijl de investeringskosten voor een indoorhal type M (sprintlanen en faciliteiten voor technische nummers) doorgaans circa € 5 miljoen (exclusief btw) bedragen.

8.7.2 Sportpark De Koepel

Sportpark De Koepel heeft naast uitgebreide voorzieningen voor voetbal een kleine atletiekvoorziening, bestaande uit 1 atletiekbaan (4 lanen) en faciliteiten voor hoog- en verspringen, discus- en speerwerpen en kogelstoten. De atletiekvereniging ATC75 is de hoofdgebruiker van de atletiekaccommodatie in Haren.

8.7.3 Toekomstige situatie

De baanatletiek heeft in Nederland een lichte daling. Met de bevolkingsgroei kan worden uitgegaan van een stabiele ontwikkeling van de baanatleten in de gemeente Groningen.

8.8 Korfbal

8.8.1 Huidige situatie

Er zijn in de gemeente Groningen vier relatief kleine korfbalverenigingen actief (naast de studentenvereniging G.S.K.V. De Parabool):

		normteams	benodigde velden	aanwezige velden
West End	Club Brothers	4	1 veld = 44x28 / 1.232 m ²	3 velden 40x20
De Wijert	NIC	14,5/10,7*	2 velden = 48 x 44 meter = 2.112 m ²	1 veld 60x30 en 3 natuurgrasvelden
De Verbetering	kv Hoogkerk	13,5/9,7*	2 velden = 48 x 44 meter = 2.112 m ²	1 veld 60x30 en combiveld voetbal/korfbal
Kardinge	CKV ROG	8,25	2 velden = 48 x 44 meter = 2.112 m ²	1 kunstgrasveld (60x30) en een natuurgrasveld

tabel 8.6: vraag en aanbod korfbal (* normteams indien combiteams met andere vereniging voor 50% worden toegedeeld)

Op West End heeft Club Brothers de beschikking over 3 korfbalvelden kunstgras (met de afmeting van 1 speelveld voetbal) en 1 oefenhoek kunstgras. De vereniging heeft geen jeugd en alleen 4 seniorenteam, die doorgaans op zondag spelen. De korfbalvelden vormen 1 speelveld en zijn ook beschikbaar voor jeugdvoetbalwedstrijden op zaterdag. Met het kunstgraskorfbalveld is de korfbalcapaciteit (ruim) voldoende. De vereniging heeft in de enquête eveneens aangegeven voldoende capaciteit te hebben voor de veldcompetitie en trainingen. De restcapaciteit wordt gebruikt voor voetbal.

Sportpark De Wijert is de thuisbasis van de korfbalvereniging NIC. De vereniging heeft de beschikking over 1 korfbalveld kunstgras, 3 korfbalvelden natuurgras en twee oefenhoeken gravel. Het kunstgrasveld is nog

uitgevoerd in de oude maatvoering van 34x64 meter (inclusief uitloop), maar de belijning is aangepast naar 20x40 en er is een vak van 12x24 meter voor E- en F jeugd-(4K korfbal).

De vereniging heeft in het najaar 2019 14,5 normteams. De A, B en E jeugd zijn combiteams van NIC en korfbalvereniging Hoogkerk:

	NIC	combi	Hoogkerk
senioren	5		4
midweeks		2	
A		3	
B		3	
C	1		2
D	2		1
E		4	
totaal	8	12	7

tabel 8.7: aantal teams ingeschreven als NIC, als combiteam en als Hoogkerk-team (najaar 2019)

De combiteams trainen en spelen zowel bij NIC als bij Hoogkerk. Wanneer de combiteams gelijk over NIC en Hoogkerk worden verdeeld, zou NIC volgens de planningsnorm van de KNKV 2 kunstgrasvelden nodig hebben. In combinatie met de 3 velden natuurgras heeft de vereniging meer dan voldoende veldcapaciteit. De accommodatie van NIC is ruimer dan die van KV Hoogkerk en de druk vanuit voetbal is bij Hoogkerk ook groter. NIC beschikt op sportpark De Wijert over 4 kleedkamers, hetgeen passend is voor het aantal teams. In de enquête heeft NIC aangegeven geen knelpunten te hebben met de buitensportaccommodatie.

Korfbalvereniging Hoogkerk gebruikt sportpark De Verbetering samen met de voetbalvereniging HFC'15. De korfbalvereniging beschikt over 1 korfbalveld kunstgras (64x34 veld met 20x40 belijning en een apart jeugdvak) en 1 combiveld korfbal/voetbal kunstgras. Korfbalvereniging Hoogkerk en korfbalvereniging NIC hebben diverse combinatieteams, waarbij de combiteams op beide complexen trainen en spelen. De korfbalvereniging Hoogkerk gebruikt het combiveld nauwelijks voor training. Alleen de D1 traint er 1 uur per week in het veldseizoen. De andere korfbalteams kunnen terecht op het (1^e) korfbalveld. Met twee beschikbare wedstrijdsvelden (afmeting 40 x 20 meter) heeft Hoogkerk voldoende uren beschikbaar. De korfbalvereniging Hoogkerk gebruikt voor veldwedstrijden de kleedkamers van de sporthal.

Korfbalvereniging CKV ROG beschikt over 1 kunstgrasveld (30x60) en een natuurgrasveld waarop minimaal 2 velden (20x40) kunnen worden uitgezet. De vereniging heeft 8,25 normteams. Op basis van de teams en de planningsnorm van de KNKV zijn 2 kunstgrasvelden nodig. Het huidige kunstgrasveld volstaat en bij veel thuisspelende teams is het natuurgrasveld te gebruiken. ROG beschikt over 2 kleedkamers. In de enquête geeft ROG aan over voldoende buitensportaccommodatie te beschikken.

De huidige veldcapaciteit voor korfbal is voldoende.²⁴ Speerpunten voor het KNKV zijn ledenbehoud en ledenwerving, naast goede faciliteiten. Korfbalverenigingen in den lande zijn meer en meer bezig om alles op één locatie te krijgen. Dat betekent de bouw van een sporthal/blaashal bij de veldaccommodatie. Het KNKV ondersteunt dit van harte.

²⁴ Drie van de vier verenigingen spelen nog op een oud veld met de afmeting 60 x 30 meter (bruto-maat = 2.176 m²). Om in de toekomst twee nieuwe wedstrijdsvelden van 40 x 20 meter aan te leggen, zal nog een aanpassing van de 'bakmaat' moeten plaatsvinden.

8.8.2 Toekomstige situatie

Landelijk loopt het aantal korfbalers terug. Tussen 2013 en 2018 was de daling landelijk 8% (zie bijlage 7). In de gemeente Groningen was de daling in de periode 2014 – 2019 10% en dus vergelijkbaar met het landelijke beeld. Door de bevolkingsgroei van Groningen wordt een ledenontwikkeling op de kortere termijn verwacht, die zich beweegt tussen stabilisatie (0% groei) en een lichte afname (-10% in 2024). Op de middellange en lange termijn (2030 – 2035) mag geen groei worden verwacht ten opzichte van 2020. Als de situatie qua aantal verenigingen en accommodaties blijft zoals die nu is, lijkt een verdere daling het meest realistisch. De KNKV merkt dat de verenigingen die beschikken over een eigen binnensportruimte (gecombineerd of nabij de veldaccommodatie) de grootste groeipotentie hebben. De locatie West End heeft in potentie de meeste kans op groei, maar de vereniging CB heeft geen jeugd. Een aandachtspunt is dat de gemeente Groningen nu vier korfbalverenigingen heeft (naast een studentenvereniging), die qua omvang betrekkelijk klein zijn. De vier burgerverenigingen hebben samen een kleine 600 leden (inclusief 111 niet-spelende leden). Het aantal spelende leden is bij NIC en Hoogkerk het hoogste (circa 150 per vereniging).

8.9 Honk- en softbal

De honk- en softbalvereniging Caribe beschikt op sportpark Corpus den Hoorn over 1 honkbalveld en 1 softbalveld. In het verleden beschikte de vereniging over 2 softbalvelden, maar dat is teruggebracht tot 1 softbalveld. De planningsnorm voor honkbal bedraagt 8 normteams per wedstrijd honkbalveld. De 3 herenteams en 1 juniorenteams (alle breedtesport) hebben een waarde van 1 normteam, samen is dat 4 normteams.

De planningsnorm voor aspiranten- en pupillenhonkbal bedraagt 10 normteams per jeugdhonkbalwedstrijd veld. De 2 jeugdteams hebben een normbelasting van 2. De wedstrijden voor jeugdhonkbal worden gespeeld op een specifiek jeugdhonkbalveld (geen werpheuvel en kleinere afmetingen). Indien er geen jeugdhonkbalveld aanwezig is, worden jeugd honkbalwedstrijden gespeeld op een softbalveld.

De planningsnorm voor softbal bedraagt tien normteams per wedstrijd softbalveld. De 2 softbalteams hebben een normbelasting van 3 teams. Eén softbalveld is (ruim) voldoende voor de 2 softbalteams en de 2 jeugdhonkbalteams.

Voor de toekomst betekent de groei van de bevolking een stabilisatie of lichte ledengroei voor Caribe. De huidige accommodatie is daarvoor passend.

8.10 Rugby en American football

8.10.1 Sportpark Corpus den Hoorn

De Groninger Studenten Rugby Club (G.S.R.C.) beschikt op sportpark Corpus den Hoorn over 1 kunstgras rugbyveld. G.S.R.C. heeft in het seizoen 2019/2020 1 team. Er wordt op dinsdag en donderdag getraind van 18.00 uur tot 20.00 uur. Op zondag speelt de G.S.R.C. haar wedstrijden. Het aantal wedstrijddagen is beperkter dan bij voetbal. Per seizoen gaat het om 21 wedstrijden.

American football wordt in Groningen beoefend door de Groninger Giants. De vereniging heeft 1 seniorenteam, 1 jeugdteam en een flag-team²⁵ dat met name toernooien speelt. De trainingen zijn op maandag van 19.30 uur tot 22.00 uur en op woensdag van 18.30 uur tot 22.00 uur.

Door het geringe aantal teams bij rugby (1) en American football (2+1) is er restcapaciteit op beide kunstgrasvelden. Voor trainingsgebruik gaat het om 6 uur American football en 4 uur rugby per week. Dat betekent 400 (40x10 uur) uur gebruik. De twee kunstgrasvelden zouden bij voetbal een trainingscapaciteit hebben van 2 x 880 uur = 1.760 uur. De restcapaciteit voor training is dus 1.360 uur ofwel ruim 1,5 kunstgrasveld.

8.10.2 Sportpark Esserberg

Op sportpark Esserberg beschikt de Rugby Club Groningen over 1 kunstgras combiveld voor rugby en voetbal. In de enquête geeft de Rugby Club Groningen aan een tekort te ervaren aan wedstrijd- trainingsvelden en kleedkamers. De vereniging zou graag 1 kunstgrasveld extra willen en 6 kleedkamers.

De opgave van de Rugby Club correspondeert met de planningsnorm van de bond (NRB): de bond geeft aan 2 velden en 6 kleedkamers. Wanneer de rugby-wedstrijdbehoefte met een tijdrooster wordt bepaald (met dezelfde inspeeltijd en wisseltijd als bij voetbal wordt gehanteerd), dan volstaat 1 veld bij de huidige 5 seniorenteams. Wat betreft het trainingsschema heeft het rugby van dinsdag tot en met vrijdag de beschikking over het rugbyveld tot 22.30 uur (einde avond). De trainingen voor de seniorenteams zijn van 20.00 uur tot 21.30 (de vijf teams trainen 2x 1,5 uur). Daarmee blijft 4 uur per week onbenut en dat is 160 uur per jaar. Het zou beter zijn als de senioren-rugby teams de trainingen een uur later aanvangen (21.00 uur) en doortraineren tot 22.30 uur. Dan ontstaat op Esserberg ruimte voor jeugd(voetbal)teams vroeger op de avond, waar nu een tekort aan is. Het dames rugbyteam traint (alleen) op vrijdagavond op een heel veld tot 21.30 uur. Ook daar is een kleine efficiëntiewinst mogelijk, want zij gebruiken een heel veld met 1 team.

Op basis van het voorgaande wordt de huidige capaciteit als voldoende beoordeeld. Sterker – de rugbyclub gebruikt meer dan feitelijk nodig is – het kan wat efficiënter. Die ruimte is echter zeker niet genoeg om het tekort in trainingscapaciteit bij de twee voetbalclubs te compenseren. Mocht het rugby groeien, dan kan het veld op Corpus den Hoorn benut worden als extra capaciteit. Dit veld wordt door maar 1 (studenten)team gebruikt.

Wat betreft het rugby is het advies om bij een tekort op zondag de restcapaciteit op Corpus den Hoorn te gebruiken. De voetbal heeft op zondag op dat sportpark meer dan voldoende aan de eigen velden en dat betekent dat het rugbyveld nauwelijks wordt bespeeld.

8.10.3 Toekomst American football en rugby

Voor de toekomst wordt voor American football geen groei en voor rugby wel groei verwacht. American football is de laatste jaren negatief in het nieuws gekomen door de gezondheidsrisico's (onder andere hersenschade). In Nederland is het een kleine sport met circa 2.000 leden. Voor deze sport wordt in Groningen geen groei verwacht. Bij de rugbysport is meer groeipotentie. Tussen 2013 en 2018 groeide het aantal leden van de Nederlandse Rugby Bond met circa 50% (zie bijlage 7). Rugby profileert zich als een sport waar mentale

²⁵ Flag Football is een vorm van American football, met aangepaste regels op een kleiner speelveld (23 meter breed en 2 x 23 meter lang met aan beide uiteinden een doelgebied van 9 meter), met (gemengde) teams van 5 spelers.

weerbaarheid en het creëren van onderling respect centraal staan, zowel binnen het team als richting de tegenstander en de scheidsrechter. In het verlengde daarvan wordt rugby ook ingezet bij projecten ter versterking van weerbaarheid en sociale vaardigheden (onder andere het project De Harde Leerschool in Zuidoost-Groningen). Voor rugby wordt daarom een groei van 10% tot 20% verwacht.

8.11 Overige buitensporten

8.11.1 Handbal

Er zijn in Groningen meerdere handbalverenigingen. Handbal is in de loop der jaren steeds meer een zaalsport geworden (zie het hoofdstuk over binnensport). Het veldhandbal wordt nog beperkt gespeeld in Nederland. Handbalvereniging V & S geeft in de enquête aan dat ze geen goede mogelijkheden hebben om beachhandbal te spelen binnen de gemeente. De strandjes zijn niet schoon genoeg en spelmaterialen kunnen niet blijven staan. Afgelopen jaar heeft V&S gebruik gemaakt van de volleybalveldjes achter de klimhal in Kardinge, maar deze is niet groot genoeg voor beachhandbal.

8.11.2 Wielersbaan en wielrennen

Sportpark Corpus den Hoorn beschikt over een wielersbaan van 1,61 km, die rondom het sportpark is gesitueerd. De Noordelijke Wielervereniging Groningen (NWVG), de studenten wielervereniging Tandje Hoger en de stichting Wielersport voor niet Licentiehouders zijn de gebruikers van de wielersbaan.

De wielersbaan wordt gebruikt van april tot en met september. De stichting SWNL organiseert trainingsritten op donderdag van 19.00 tot 20.00 uur. De NWVG organiseert iedere dinsdag en donderdag (op dinsdag van 18.30 tot 19.30 uur en donderdag van 17.30 tot 18.30 uur) jeugdtrainingen op de wielersbaan. Ook de studenten wielervereniging Tandje Hoger gebruikt iedere donderdag de wielersbaan voor training.

Tijdens het gebruik van de wielersbaan is het toegangshek van het park gesloten en moeten andere gebruikers van het sportpark via de brug het park betreden.

In Ten Boer en Noordlaren beschikt de gemeente over een ijsbaan, wie buiten het winterseizoen als skeelerbaan wordt gebruikt. Daarnaast zijn de 400-kmeterbaan en de ijshal van Kardinge in de zomer voor skeeleren en skaten beschikbaar.

8.11.3 Roeien en kanoën

Roeien en kanoën maken geen deel uit van dit onderzoek. Vanuit de klankbordgroep is aangegeven dat het steeds drukker wordt op het water dat de diverse roei- en kanoverenigingen benutten.

8.11.4 Open sportparken en meer multifunctioneel gebruik sportparken

Een algemene ontwikkeling is de beweging naar 'open clubs', waarbij verenigingen hun sportaanbod verbreden en meer flexibel maken (vraaggericht), alsmede samenwerking zoeken met maatschappelijke organisaties, bedrijven en instellingen. Deze ontwikkeling doet zich in heel Nederland voor en zal zich verder voortzetten. Een aandachtspunt hierbij is, dat er vanuit het ruimtelijk beleid ook daadwerkelijk de mogelijkheden aanwezig zijn om door te ontwikkelen richting open clubs en multifunctioneel gebruik van sportparken.

8.11.5 Sport en bewegen in de openbare ruimte

Ongeveer de helft van de sporters in Nederland beoefent zijn of haar sport buiten een sportvereniging. De openbare ruimte neemt daarbij een belangrijk plaats in. Gemeenten hebben steeds meer aandacht voor een beweegvriendelijke openbare ruimte. Dat geldt ook voor Groningen. Met de nieuwe Omgevingsvisie stimuleert de gemeente fietsverkeer en bewegen in de openbare ruimte. Zij wil de openbare ruimte sportiever maken (benutten actieve mogelijkheden van parken en openbaar groen) en de sportieve ruimte meer openbaar maken (openstelling sportparken). In de Omgevingsvisie heeft de gemeente twaalf (top) speerpunten benoemd. Vier van de twaalf punten hebben betrekking op een beweegvriendelijke inrichting van de openbare ruimte:

- punt 2: voorzieningen (o.a. sport, cultuur) groeien mee met de stad en sluiten aan bij de specifieke behoefte in de wijken;
- punt 8: we geven meer ruimte aan groen en leefruimte in de straat. Openbare ruimte is openbaar. Het is daarom niet langer vanzelfsprekend dat de auto de eerste rechten heeft op het gebruik van de openbare ruimte;
- punt 9: we versterken het groen en verbinden stad en regio. We gaan ons groen en water beter bereikbaar en beleefbaar maken. We houden het landelijk gebied groen open. Door vergroenen van de stad en het versterken van het water maken we onze gemeente ook klimaatadaptiever;
- punt 11: de fiets blijft voor ons het belangrijkste vervoermiddel. De groei van het Openbaar Vervoer maakt dat we moeten nadenken over nieuwe overstapplaatsen, bijvoorbeeld op plekken als de Friesestraatweg, het Suikerfabriekterrein en/of Hoogkerk. Ook gaan we het overstappen tussen fiets en OV aantrekkelijker maken.

Hoe de uitwerking uitpakt is niet op voorhand aan te geven en afhankelijk van lokale behoeften en initiatieven. Er zijn grotere gemeenten (Amersfoort, Delft), die nadrukkelijk (hard)looproutes aanleggen in overleg met loopgroepen. Amsterdam was de eerste gemeente die ervoor koos om sportparken een meer openbaar karakter te geven. Andere gemeenten zoals Eindhoven zijn actief met streetssports. Streetssports is een verzamelnaam waar verschillende sportieve activiteiten onder vallen, zoals longboarden, skateboarden, floorball, freerunning, bootcamp, Urban/City mountain biking, 3*3 Basketbal, (olympisch) breakdance, street football/urban soccer/panna, enzovoort.

9.1 Zwembaden

De analyse van de verhouding tussen de vraag naar en het aanbod van overdekt zwemwater leidt onder meer tot de volgende conclusies over de huidige situatie:

- de verhouding tussen het bezoek en het zwemwateraanbod van Kardinge is goed, maar in het Helperzwembad, De Parrel en Scharlakenhof is de bezetting matig tot slecht;
- binnen de bestaande uren bestaat bij het recreatief zwemmen (vooral overdag), de doelgroepactiviteiten en het les zwemmen in alle zwembaden nog ruimte voor extra bezoek;
- volgens de verenigingen is sprake van een onvervulde behoefte van circa 13 uur wedstrijdbadgebruik door verenigingen op de doordeweekse avonden, maar op die momenten worden de wedstrijdbaden al intensief gebruikt voor banen zwemmen en verenigingsactiviteiten. Ook het verplaatsen van circa vier uur per week wedstrijdbadgebruik naar een breder en dieper wedstrijdbad is om die reden lastig;
- Groningen beschikt niet over een wedstrijd bassin dat als B-accommodatie kan worden aangemerkt, terwijl dat volgens de KNZB wel wenselijk is.

Er is dus enerzijds sprake van overcapaciteit, maar niet op *die* momenten en in *die* bassins waar de behoefte het grootst is. Dat zorgt vooral voor knelpunten voor verenigingen.

Bij het maken van een afweging dient de gemeente in elk geval de volgende vragen te beantwoorden:

1. In hoeverre wil de gemeente het aantal uren beschikbaar stellen, dat de verenigingen op basis van hun wensen en ambities vragen?
2. In hoeverre hebben verenigingen 'voorrang' op activiteiten van de exploitanten ten behoeve van individuele bezoekers?
3. In hoeverre wil de gemeente de door de verenigingen gevraagde tijden en locaties honoreren?
4. In hoeverre is de gemeente bereid om extra wedstrijdwater te realiseren, wanneer daardoor de bezetting van de zwembaden afneemt?

In de periode tot en met 2035 neemt de behoefte aan alle soorten zwemactiviteiten toe. Dat vertaalt zich vooral in extra bezoek voor De Parrel, het Helperzwembad en Kardinge. Wat betreft de doelgroepactiviteiten, het les zwemmen en het bezoek van scholen kan dit extra bezoek vrij eenvoudig worden geaccommodeerd. Tot en met 2025 geldt dat ook voor het recreatief zwemmen. Daarna ontstaan er echter knelpunten, omdat het aantal recreatieve uren in de avond moet worden uitgebreid voor het extra bezoek. Dat zou betekenen dat er verenigingsuren moeten verdwijnen, terwijl daar in de huidige situatie al knelpunten bestaan en die knelpunten in de toekomst alleen maar toenemen.

Afhankelijk van de afwegingen van de gemeente kan zij ervoor kiezen om extra wedstrijdwater te realiseren. Door de toename van het bezoek in de komende jaren is daar ook aanleiding voor. De gemeente kan kiezen voor een nieuw wedstrijd bassin, maar het is ook mogelijk om een bestaand wedstrijd bassin met vier of vijf banen te vervangen door een bassin met acht banen. Zodoende wordt er extra capaciteit gecreëerd, maar wordt de overcapaciteit op de minder populaire momenten beperkt.

9.2 Binnensportaccommodaties

De analyse van de verhouding tussen de vraag naar en het aanbod van binnensportruimte leidt onder meer tot de volgende conclusies over de huidige situatie:

- niet alle sporthallen hebben de voor sporthallen gebruikelijke afmetingen, een tribune en een horecavoorziening;
- een deel van de sporthallen en gymzalen is behoorlijk 'op leeftijd';
- de jaarbezetting van de sporthallen en de meeste gymzalen is voldoende tot goed, maar voor de andere accommodaties zeer wisselend;
- de piekbezetting van vrijwel alle sporthallen in gemeentelijk eigendom is goed tot zeer goed;
- de sporthallen die geen gemeentelijk eigendom zijn vervullen een belangrijke rol bij het onderbrengen van de verenigingsbehoefte aan sporthalruimte en hebben een goede piekbezetting;
- de piekbezetting tijdens onderwijsuren in de kleinere accommodaties is hoog tot zeer hoog, maar in de sporthallen, sportzalen en turnhal sterk variërend;
- in de huidige situatie is sprake van een substantiële behoefte aan extra uren voor verenigingen. Dat geldt vooral voor de sporthallen op de doordeweekse namiddagen en avonden;
- vooral door de hockeyverenigingen wordt gedurende een aanzienlijk aantal uren gebruikgemaakt van sporthalruimte in omliggende gemeenten;
- vooral bij basketbal-, hockey- en volleybalverenigingen bestaat een substantiële behoefte aan het verplaatsen van bestaande uren van de ene naar de andere accommodatie binnen de gemeente Groningen.

Bij het maken van een afweging dient de gemeente in elk geval de volgende vragen te beantwoorden:

1. In hoeverre wil de gemeente het aantal uren beschikbaar stellen, dat de verenigingen op basis van hun wensen en ambities vragen?
2. In hoeverre wil de gemeente de door de verenigingen gevraagde tijden honoreren?
3. Welke kwaliteit van de accommodaties stelt de gemeente als norm?
4. In hoeverre wil de gemeente verenigingen faciliteren om uren van gymzalen naar sporthallen te verplaatsen?
5. In hoeverre wil de gemeente grenzen stellen aan het aantal accommodaties, waarover een vereniging wordt 'verspreid'?
6. In hoeverre wil de gemeente de uren die verenigingen nu ongewild buiten de gemeentegrenzen huren binnen de gemeente onderbrengen?
7. In hoeverre wil de gemeente de uren die verenigingen nu bij onderwijsorganisaties en andere private partijen huren binnen de eigen accommodaties onderbrengen?
8. In hoeverre wil de gemeente de huidige uitgangspunten voor het inroosteren uitbreiden?
9. In hoeverre wil de gemeente onderscheid maken tussen het verhuurtarief tijdens de daluren en het tarief gedurende de piekuren?

In de periode tot en met 2035 neemt de behoefte aan binnensportruimte vanuit de verenigingen toe. De extra verenigingsuren die geen betrekking hebben op de sporthallen kunnen in de bestaande accommodaties en de nieuwe sportzaal De Wijert worden ondergebracht. Bij de sporthallen is dat niet het geval en is extra capaciteit nodig. De gevolgen van de eventuele extra behoefte vanuit het basisonderwijs dienen in het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs te worden uitgewerkt.

Afhankelijk van de afwegingen van de gemeente kan zij ervoor kiezen om extra sporthalcapaciteit te realiseren. Daarbij verdient het aanbeveling om de afdelingen Onderwijshuisvesting en Sport structureel met elkaar te laten overleggen, zodat daarbij voor de verenigingssport en het onderwijs ook voor de langere termijn goede keuzes worden gemaakt. Daarbij gaat het ook om het vervangen van twee of drie dicht bij elkaar liggende, verouderde gymzalen door een nieuwe sporthal, die per definitie meer mogelijkheden biedt voor verenigingen.

Daarnaast kan worden overwogen om op korte termijn met de hockeyverenigingen in overleg te treden over de mogelijkheden om in Groningen een blaashal te realiseren. Daarmee wordt namelijk een oplossing gevonden voor een zeer korte, maar ook zeer hevige piek in de sporthalbehoefte, zonder dat er een permanente accommodatie wordt neergezet. Mogelijk kunnen andere sporten ook van een dergelijke hal gebruikmaken.

9.3 IJsbanen

De analyse van de verhouding tussen de vraag naar en het aanbod van overdekt kunstijs leidt tot de volgende conclusies over de huidige situatie:

- uit de activiteitenroosters blijkt, dat zowel de 400-meterbaan als de ijshal zeer intensief worden gebruikt. Er is nauwelijks ruimte voor extra gebruik, in de zin van extra uren;
- in de huidige situatie bestaat behoefte aan extra uren voor verenigingen in de ijshal. Dat geldt vooral voor de avonduren;
- door de sluitingsperiode moeten enkele verenigingen gedurende de zomerperiode naar accommodaties buiten de gemeente uitwijken.

Bij het maken van een afweging dient de gemeente in elk geval de volgende vragen te beantwoorden:

1. in hoeverre wil de gemeente het aantal uren beschikbaar stellen, dat de verenigingen en andere huurders op basis van hun wensen en ambities vragen?
2. In hoeverre wil de gemeente de uren die verenigingen nu ongewild buiten de gemeentegrenzen huren binnen de gemeente onderbrengen?
3. In hoeverre hebben verenigingen 'voorrang' op activiteiten van de exploitant ten behoeve van individuele, vooral recreatieve, bezoekers?

In de periode tot en met 2035 neemt de behoefte aan alle soorten ijsactiviteiten toe. Wat betreft het recreatief schaatsen, de schaatslessen en de scholen kan dit extra bezoek worden geaccommodeerd, maar dat geldt niet voor het extra verenigingsgebruik. In de huidige situatie bestaat immers al behoefte aan extra uren voor verenigingen in de ijshal.

Afhankelijk van de afwegingen van de gemeente kan zij ervoor kiezen om een extra ijsvloer van 30 x 60 meter te realiseren. Door de toename van het bezoek in de komende jaren en de huidige onvervulde behoefte is daar ook aanleiding voor. Daarnaast kan de gemeente ervoor kiezen om de sluitingsperiode van de ijshal te verkorten, zodat een vereniging gedurende de zomerperiode niet meer naar hallen in andere gemeenten moet uitwijken.

9.4 Buitensportaccommodaties

9.4.1 Voetbal

De analyse van de verhouding tussen de vraag naar en het aanbod van voetbalvelden leidt tot de volgende conclusies over de huidige situatie:

1. de wedstrijdcapaciteit is alleen op Esserberg en Lewenberg krap. Het verschil tussen wedstrijdcapaciteit en wedstrijdbehoefte is echter op beide parken niet heel groot;
2. er zijn tenminste zes sportparken (zeven inclusief Selwerd) waar er 1 speelveld te veel is (7,5 uur), afgaande op de huidige teams;
3. er zijn 4 grote sportparken waarbij de normatieve trainingsbehoefte (gebaseerd op het aantal spelende teams) groter is dan de capaciteit. Dat zijn West End, Esserberg, De Koepel en Coendersborg. Er is reeds besloten tot ombouw van een natuurgrasveld naar kunstgras bij Coendersborg, waarmee de trainingscapaciteit daar toereikend wordt;
4. bij diverse sportparken is er druk op de omkleedcapaciteit.

Bij het maken van een afweging dient de gemeente in elk geval een standpunt in te nemen over de mogelijkheden om:

- de vraag beter te spreiden en zodoende de capaciteit beter te benutten;
- de duur van de wedstrijddag op de zaterdag te verlengen;
- de trainingscapaciteit beter te benutten;
- te sturen op een minimale bezetting van de velden;
- de veldcapaciteit uit te breiden;
- de omkleedcapaciteit uit te breiden.

Voor de toekomst wordt in verschillende delen van de gemeente groei verwacht, maar vooral in Nieuw-West en Meerstad e.o. In beide situaties is de vraag of er een nieuw sportpark wordt gerealiseerd (met een verplaatsing van een vereniging naar het nieuwe sportpark), of dat de bestaande parken in de omgeving de groeiende behoefte moeten opvangen. Vanuit dit capaciteitsonderzoek kan daarover geen advies worden gegeven. Wel is het belangrijk om hier tijdig keuzes in te maken en verenigingen en bonden daarbij te betrekken.

Voor de toekomst wordt in verschillende delen van de gemeente groei verwacht, maar vooral in Nieuw-West en Meerstad e.o. In Meerstad is de vraag of er een nieuw sportpark wordt gerealiseerd, of dat de bestaande parken in de omgeving de groeiende behoefte moeten opvangen.

Bij capaciteitsuitbreiding (afhankelijk van de keuzes in het kader van Beter Benutten) is ombouw van een natuurgrasveld naar een kunstgrasveld op sportparken West End en Esserberg op de kortere termijn een mogelijkheid. Rond 2025 kan door de groei van jeugd op bepaalde locaties behoefte ontstaan aan maximaal vier kunstgrasvelden. Rond 2035 kan er door een toename van de jeugd opnieuw behoefte ontstaan aan uitbreiding. Tegelijk is er momenteel ook overcapaciteit op bepaalde locaties en dat kan aanleiding zijn om de capaciteit op bepaalde locaties te verkleinen. Uitbreiding van de omkleedcapaciteit kan met name door teamlockers worden gerealiseerd.

9.4.2 Hockey

In de huidige situatie is de wedstrijd- en trainingscapaciteit van de twee hockeyverenigingen te klein en dat zal in de toekomst alleen maar erger worden. Rekening houdende met de al geplande uitbreiding met een veld voor G.H.B.S. heeft die vereniging in 2035 een tekort van één veld. Voor G.H.H.C. is er dan een tekort van twee velden.

Het advies is om samen met de verenigingen, gemeente en KNHB de ontwikkelingsmogelijkheden te verkennen. Uitbreiding van de huidige accommodaties is een zeer moeilijke opgave. Een optie kan ook zijn om een hockey-afdeling in de buurt van Meerstad op te richten, dus een voetbalvereniging omvormen tot omni-vereniging.

9.4.3 Overige sporten

Tennis

Voor de gehele gemeente Groningen zijn er voldoende tennisbanen, alleen is de verdeling over de verenigingen op dit moment niet optimaal: er zijn verenigingen met een hoge baandruk (GLTB, TS Haren, GTV Van Starckenborgh, ACLO/TAM), maar ook verenigingen met overcapaciteit (vooral Cream Crackers). Er zijn enige mogelijkheden om verenigingen met een tekort van de beschikbare capaciteit gebruik te laten maken. De behoefte zal in de toekomst stabiel blijven tot licht afnemen ten gunste van padel (ombouwen tennisbanen tot padelbanen).

Atletiek

Er zijn geen capaciteitsknelpunten en die worden ook voor de toekomst niet voorzien. Wel bestaat er bij een vereniging behoefte aan een indoor atletiekhal. Daarvoor ontwikkelt de betreffende verenigingen momenteel plannen.

Korfbal

De huidige capaciteit is voldoende en dat zal ook in de toekomst het geval zijn. Door de bevolkingsgroei van Groningen wordt op korte termijn een stabilisatie (0% groei) tot een lichte afname (-10% in 2024) verwacht. Op de middellange en lange termijn (2030 – 2035) wordt ten opzichte van 2020 geen groei verwacht. Als de situatie qua aantal verenigingen en accommodaties blijft zoals die nu is, dan lijkt een verdere daling het meest realistisch.

Honk- en softbal

De huidige capaciteit is voldoende en dat zal ook in de toekomst het geval zijn.

Rugby en American football

De huidige capaciteit is voldoende en dat zal ook in de toekomst het geval zijn. Voor rugby wordt groei verwacht en voor American football stabilisatie. Indien op zondag een tekort zou ontstaan, kan de restcapaciteit op Corpus den Hoorn worden gebruikt.

Handbal

Hoewel handbal in grote delen van het land steeds meer een zaalsport en steeds minder een buitensport is geworden, geeft een vereniging aan behoefte te hebben aan goede mogelijkheden om beachhandbal te spelen.

Wielervedbaan en wielrennen

De huidige capaciteit is voldoende en dat zal ook in de toekomst het geval zijn.

Roeien en kanoën

Roeien en kanoën maken geen deel uit van dit onderzoek. Vanuit de klankbordgroep is aangegeven dat het steeds drukker wordt op het water dat de diverse roei- en kanoverenigingen benutten.

Open sportparken en meer multifunctioneel gebruik sportparken

Een algemene ontwikkeling is de beweging naar 'open clubs' en meer multifunctionele sportparken. Deze ontwikkeling zal zich verder voortzetten. Het vraagt ook maatwerk, want op sommige locaties kan ook schade ontstaan door open sportparken en is behoefte aan een tussenvorm, of meer begeleiding en toezicht.

Sport en bewegen in de openbare ruimte

Met de nieuwe Omgevingsvisie stimuleert de gemeente fietsverkeer en bewegen in de openbare ruimte. De gemeente wil de openbare ruimte sportiever maken (benutten actieve mogelijkheden van parken en openbaar groen) en de sportieve ruimte meer openbaar maken (openstelling sportparken). In de Omgevingsvisie heeft zij twaalf (top) speerpunten benoemd. Vier van die punten hebben betrekking op een beweegvriendelijke inrichting van de openbare ruimte.

Zowel landelijk als ook binnen gemeenten wordt aandacht gevraagd voor sport en bewegen in de openbare ruimte. Toch is de landelijke ervaring dat dit onderwerp moeizaam 'van het papier afkomt'. Er wordt over gesproken en geschreven, maar het stopt bij een structurele aanpak. Dat komt doordat de middelen voor sport binnen gemeenten hoofdzakelijk gaan naar de formele sportaccommodaties (er is weinig vrij besteedbaar budget). Openbare Werken houdt zich bezig met het in stand houden van openbaar groen en grijs (en evenmin zijn daar middelen om wat anders te doen). Bij stedelijke (her)ontwikkeling zijn stedenbouwkundigen in de 'lead'. De hoofdfuncties woningen, bedrijvigheid en verkeer zijn dan leidend en vaak wordt er dan aan de collega's van Maatschappelijke Ontwikkeling gevraagd hoeveel ruimte er voor voorzieningen moet worden opgenomen. Sport is dan vaak al een sluitstuk/sluitpost. Eigenlijk is er behoefte aan een stedenbouwkundige visie op recreëren, verblijven en bewegen in stad en ommeland. Vooral op macro- en mesoniveau en wat voorbeelden op microniveau. Amersfoort heeft bewust gekozen voor 10 looproutes. Delft gaat ook die kant op. Een aantal Spaanse steden gebruikt de stedelijke groenstructuur ook echt voor sportieve recreatie en beweging.

9.5 Hoe komen tot een brede integrale afweging?

Het capaciteitsonderzoek sportaccommodaties beschrijft het gebruik van de sportaccommodaties in de gemeente Groningen en de toekomstverwachtingen. Daarbij gaat het om de zwembaden, de binnensportaccommodaties, de kunstijsbanen en de buitensportaccommodaties. Voor de buitensport is onder meer gebruikgemaakt van planningsnormen/richtlijnen. Bij de andere accommodaties is de mate waarin accommodaties zijn afgestemd op de behoefte op een andere wijze vastgesteld, vooral op basis van het gebruik en de bezetting.

9.5.1 Hoe omgaan met planningsrichtlijnen?

Voor veel buitensporten zijn er door bonden en NOC*NSF planningsnormen of -richtlijnen ontwikkeld over de kwantiteit van de accommodaties (aantal velden, aantal kleedkamers). Bij binnensport, zwemmen en ijsport zijn er geen dergelijke algemeen gehanteerde normen. Bij de binnensport kan de vraag op verschillende locaties worden ingevuld, er is bij binnensport niet één type gebruiker (verenigingen, bewegingsonderwijs, enzovoort) en sommige binnensporten hanteren geen vaste wedstrijdtijden (er wordt gespeeld tot een bepaald aantal punten in plaats van een vaste tijdsduur). Zwembaden en overdekte ijsbanen/-hallen zijn unieke accommodaties, hebben vaak meerdere gebruikers en het gaat ook om accommodaties met zeer hoge investeringen. Voor sport en bewegen in de openbare ruimte bestaan nauwelijks richtlijnen. Kortom: hoe gaat de gemeente om met planningsnormen of -richtlijnen van bonden?

Het advies is om sporten waarvoor wel planningsrichtlijnen of -normen zijn opgesteld niet te bevoordelen ten opzichte van sporten zonder dergelijke richtlijnen/normen. De gemeente heeft met alle belangen te maken en zal een integrale afweging dienen te maken. Met andere woorden: een planningsnorm of -richtlijn is richtinggevend en niet leidend. De gemeente bekijkt nut en noodzaak breed. Ook speelt onder andere mee wat de omvang van de behoefte is, in hoeverre er alternatieven zijn en wat de financiële mogelijkheden zijn.

9.5.2 Coalitieakkoord

Het Coalitieakkoord 2019 – 2022 geeft op 4 punten richting voor een brede, integrale afweging. Ten eerste wordt nadrukkelijk prioriteit gegeven aan nog niet-actieve Groningers, voor wie extra drempels bestaan om te sporten of te bewegen. In de tweede plaats is er aandacht voor sporten en bewegen in de openbare ruimte. In de derde plaats gaat het om goede toegankelijke accommodaties, met aandacht voor slimmer en intensiever gebruik van de bestaande accommodaties. Tot slot is er speciale aandacht voor sportvoorzieningen in de dorpen:

- *focus op nog niet-actieve Groningers met lage inkomens of financiële zorgen en op mensen met een beperking;*
- *investeren in leefkwaliteit/openbare ruimte. Een groene omgeving waar we kunnen sporten, wandelen of tot rust kunnen komen;*
- *de openbare ruimte moet daarom zo ingericht worden dat hij maximaal uitnodigt tot sporten en bewegen;*
- *wij zorgen goed voor de bestaande sportvelden, zwembaden en sporthallen en de toegankelijkheid hiervan. Deze sportaccommodaties worden slimmer en intensiever gebruikt: wij gaan door met Beter Benutten. Speciale aandacht voor de kleine kernen moet ervoor zorgen dat ook in de dorpen het niveau van de sportvoorzieningen op peil blijft.*

Rekening houdende met deze beleidsmatige keuzes kan de afweging trapsgewijs plaatsvinden. De eerste 'trap' zijn situaties waarin geen tekort bestaat, of zelfs restcapaciteit aanwezig is. De tweede trap zijn situaties waarin gebruikers een tekort ervaren, maar op basis van inroostering nog wel ruimte aanwezig is. De derde trap zijn situaties waarin gebruikers een tekort ervaren en dat blijkt ook uit de inroostering en het gebruik. Bij deze trap is binnen de huidige accommodatie geen ruimte aanwezig, maar elders wel. De vierde trap onderscheidt zich van de derde trap, doordat er elders geen mogelijkheden zijn om de sport te beoefenen. Vooral bij de tweede en derde trap liggen de oplossingen bij voorkeur in het beter benutten van de bestaande capaciteit. Bij de vierde trap ontbreken die mogelijkheden en zal een afweging moeten plaatsvinden om de capaciteit wel of niet uit te breiden. Daarbij spelen diverse factoren en afwegingen een rol.

In de volgende figuur is dit schematisch weergegeven:

Verenigingen/gebruikers ervaren geen tekort. De accommodatie is passend voor de vraag of er is capaciteit over.	
Verenigingen/gebruikers ervaren een tekort, maar op basis van inroostering is er nog ruimte in de betreffende accommodatie. De bestaande capaciteit wordt niet optimaal gebruikt doordat men eerder stopt met wedstrijden/training, vaker traint dan gebruikelijk, te veel ruimte gebruikt, niet op vrijdag traint, enzovoort.	bij voorkeur beter benutten
Verenigingen/gebruikers ervaren een tekort en dat wordt bevestigd op basis van inroostering. Er zijn wel mogelijkheden om de betreffende sport te beoefenen binnen de gemeente of regio in een vergelijkbare accommodatie (voetbalveld, sporthal, zwembad).	bij voorkeur beter benutten
Verenigingen/gebruikers ervaren een tekort en dat wordt bevestigd op basis van inroostering. Er zijn geen mogelijkheden om de betreffende sport te beoefenen binnen de gemeente of regio in een vergelijkbare accommodatie (voetbalveld, sporthal, zwembad).	afweging uitbreiding capaciteit

- Omvang vraag/aantal sporters nu
- Toekomstverwachting (bijvoorbeeld gebied met minder jeugd of uitbreidingswijk)
- Jaarrondbehoefte (bijvoorbeeld zaalvolleybal), seizoensbehoefte (en hoe lang duurt die vraag: beachvolley, zaalkorfbal, zaalhockey)
- Aard van de sporters (bijvoorbeeld G-sport of wijk met inwoners met lagere sportdeelname)
- Lokale of regionale vraag/functie (onder andere functie dorpen)
- Kosten van capaciteitsuitbreiding en financiële ruimte

9.5.3 Afweging investeren in accommodaties of in begeleiding/activiteiten

Om inwoners die nog niet actief zijn in beweging te krijgen, is de beschikbaarheid van een accommodatie alleen vaak niet voldoende. Het gaat om inwoners die extra belemmeringen kennen (inkomen, beperking), maar ook om inwoners voor wie regulier sportaanbod (vereniging, sportschool) een te grote stap is. Iemand van 50 jaar die geen verleden heeft met sportverenigingen en te maken heeft met overgewicht en diabetes, stapt niet zo snel naar een sportvereniging. Iemand die altijd als laatste werd gekozen bij de gymnastiekles, heeft heel andere ervaringen met sport. Om mensen die onvoldoende bewegen (vanuit een gezondheidsrisico) wel in beweging te krijgen, vraagt vaak een aangepast sport- en bewegingsaanbod. Het gaat dus niet alleen om accommodaties, maar ook om het type aanbod en de begeleiding. Dus is soms een investering in 'mensen', zoals een buurtsportcoach of een specifiek beweeg-stimuleringsprogramma, belangrijker dan een investering in hardware (accommodaties).

9.5.4 Synergie

Wat betreft toekomstige ontwikkelingen is het ook relevant om te kijken naar synergie. Synergie kan heel veel vormen hebben. Bij hockeyuitbreiding is een samenwerking met de studenten een traject om te verkennen. Bij Meerstad of het Suikerfabriekterrein kan het verplaatsen van verenigingen naar deze nieuwe locaties een meerwaarde hebben voor de nieuwe bewoners, maar ook voor de bestaande verenigingen. Mogelijk kunnen ook kleinere verenigingen worden 'verleid' om samen te gaan in een grotere en sterkere vereniging. Groningen heeft veel sportparken en ook veel kleine sportparken. Voor de dorpen is dat logisch, maar stedelijk kan een keuze voor het behouden van kleinere verenigingen ook een rem zijn. Gemeenten en de maatschappij verwachten steeds meer van verenigingen op het gebied van maatschappelijke taken. Maar ook willen consumenten verenigingen met een goede organisatie, een veilige omgeving en een breder en meer flexibel sportaanbod. Tilburg heeft in de afgelopen 10 jaar bijvoorbeeld telkens ontwikkelingen in de gemeente aangegrepen om te investeren in sportparken en tegelijk het aantal voetbalverenigingen/sportparken te verkleinen. Uiteraard heeft zij dat wel met draagvlak van de verenigingen gedaan.

Bijlage 1 Demografische prognose gemeente Groningen

totaal	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	9.918	11.135	11.137	11.123
5 tot 10 jaar	9.612	9.687	10.448	10.507
10 tot 15 jaar	9.349	9.737	9.867	10.555
15 tot 20 jaar	14.665	16.711	17.003	17.304
20 tot 25 jaar	35.695	34.450	35.411	36.075
25 tot 30 jaar	25.280	26.316	26.293	26.915
30 tot 35 jaar	17.200	19.923	20.090	20.195
35 tot 40 jaar	13.480	15.011	16.451	16.682
40 tot 45 jaar	12.106	12.838	13.812	14.946
45 tot 50 jaar	13.397	12.218	12.784	13.638
50 tot 55 jaar	13.031	13.068	12.449	12.982
55 tot 60 jaar	12.660	13.009	13.006	12.519
60 tot 65 jaar	11.822	12.374	12.554	12.588
65 tot 70 jaar	10.578	11.349	11.728	11.933
70 tot 75 jaar	8.957	9.925	10.478	10.851
75 tot 80 jaar	5.542	8.162	8.704	9.227
80 tot 85 jaar	4.149	4.681	6.484	6.965
85 tot 90 jaar	2.641	2.744	3.134	4.329
90 tot 95 jaar	1.178	1.242	1.313	1.545
95+ jaar	329	398	448	502
totaal	231.589	244.978	253.594	261.381
groei t.o.v. 2019	0%	6%	10%	13%

Bijlage 2 Geografische indeling gemeente Groningen

Opmerkingen:

- *bij de demografische prognose is Haren verdeeld in Haren-West en Haren-Oost. Ten Boer is verdeeld in Ten Boer e.o. en Ten Post e.o.;*
- *in het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs wordt een andere indeling van wijken/gebieden binnen de stad Groningen gehanteerd. Vandaar dat nu een nadere detaillering van de in dit onderzoek gehanteerde wijken/gebieden wordt gegeven:*

- *Centrum: binnenstad binnen de diepen, Hortusbuurt-Ebbingekwartier, Binnenstad-Oost, omgeving UMCG, Stationsgebied, Noorderplantsoen;*
- *Oud-Zuid: Oosterpoort, de Meeuwen, Rivierenbuurt, Herewegbuurt, Grunobuurt, Laanhuizen, Zeeheldenbuurt, Stadspark;*
- *Oud-West: Schildersbuurt, Oranje/Plantsoenbuurt, Kostverloren;*
- *Oud-Noord: Indische buurt, Professorenbuurt, de Hoogte;*
- *Oosterparkwijk: Oosterparkwijk, zonder omgeving UMCG;*
- *Zuidoost: Bedrijventerrein Zuidoost, Woonschepenhaven, Kop van Oost, de Linie;*
- *Helpman e.o.: Helpman, de Wijert, Coendersborg, klein Martijn, Villawijk;*
- *Zuidwest: Hoornse wijken inclusief Piccardhof;*
- *Hoogkerk e.o.: Hoogkerk inclusief Bangeweer, Gravenburg, De Kring, Buitenhof/Kranenburg;*
- *Nieuw-West: Vinkhuizen, de Held, Reitdiep;*
- *Noordwest: Selwerd, Paddepoel, Tuinwijk, Zernike, Selwerderhof;*
- *Noordoost: Beijum, de Hunze, van Starckenborgh, Noorderhoogebrug/Koningslaagte;*
- *Nooddijk e.o.: Lewenburg, Drielanden, Ruischerbrug en -waard, Oosterhoogebrug, Ulgersmaborg, Kardingse;*
- *Meerdorpen: Engelbert, Middelbert, Klein Harkstede;*
- *Meerstad e.o.: Meerstad.*

Bijlage 3 Demografische prognose per wijk/gebied

Centrum	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	288	680	642	616
5 tot 10 jaar	185	271	445	423
10 tot 15 jaar	171	174	205	329
15 tot 20 jaar	1.635	1.852	1.852	1.885
20 tot 25 jaar	8.140	7.959	7.944	7.908
25 tot 30 jaar	4.507	4.310	4.141	4.085
30 tot 35 jaar	1.789	2.005	1.918	1.811
35 tot 40 jaar	887	1.025	1.120	1.085
40 tot 45 jaar	586	652	719	785
45 tot 50 jaar	622	501	545	598
50 tot 55 jaar	715	616	533	569
55 tot 60 jaar	689	714	649	572
60 tot 65 jaar	714	771	771	722
65 tot 70 jaar	673	714	731	728
70 tot 75 jaar	456	601	653	673
75 tot 80 jaar	266	496	563	610
80 tot 85 jaar	194	230	404	461
85 tot 90 jaar	99	132	161	279
90 tot 95 jaar	55	50	69	87
95+ jaar	21	31	38	45
totaal	22.692	23.784	24.103	24.271
groei t.o.v. 2019	0%	5%	6%	7%

Oud-West	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	404	497	488	473
5 tot 10 jaar	292	294	352	351
10 tot 15 jaar	298	275	271	314
15 tot 20 jaar	945	1.177	1.179	1.171
20 tot 25 jaar	4.079	3.809	3.852	3.873
25 tot 30 jaar	2.167	2.059	2.074	2.119
30 tot 35 jaar	1.120	1.396	1.310	1.309
35 tot 40 jaar	676	729	899	862
40 tot 45 jaar	596	504	554	658
45 tot 50 jaar	639	509	458	495
50 tot 55 jaar	692	535	459	427
55 tot 60 jaar	693	559	481	413
60 tot 65 jaar	619	563	485	425
65 tot 70 jaar	583	491	454	402
70 tot 75 jaar	389	407	374	348
75 tot 80 jaar	233	304	316	301
80 tot 85 jaar	117	173	246	258
85 tot 90 jaar	61	75	112	160
90 tot 95 jaar	17	33	38	62
95+ jaar	4	11	21	23
totaal	14.624	14.400	14.423	14.444
groei t.o.v. 2019	0%	-2%	-1%	-1%

Oud-Zuid	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	505	710	697	678
5 tot 10 jaar	324	316	403	406
10 tot 15 jaar	275	267	262	323
15 tot 20 jaar	1.319	1.632	1.627	1.621
20 tot 25 jaar	5.526	5.281	5.374	5.396
25 tot 30 jaar	3.623	3.523	3.483	3.566
30 tot 35 jaar	1.959	2.355	2.273	2.258
35 tot 40 jaar	1.014	1.205	1.377	1.363
40 tot 45 jaar	744	727	800	905
45 tot 50 jaar	837	629	609	663
50 tot 55 jaar	790	688	540	532
55 tot 60 jaar	791	718	579	467
60 tot 65 jaar	762	708	600	504
65 tot 70 jaar	684	636	583	508
70 tot 75 jaar	515	578	503	465
75 tot 80 jaar	273	451	449	415
80 tot 85 jaar	219	237	352	361
85 tot 90 jaar	134	140	147	227
90 tot 95 jaar	37	69	75	80
95+ jaar	10	20	25	32
totaal	20.341	20.890	20.758	20.770
groei t.o.v. 2019	0%	3%	2%	2%

Oud-Noord	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	816	841	814	784
5 tot 10 jaar	579	604	632	620
10 tot 15 jaar	481	546	543	560
15 tot 20 jaar	1.125	1.539	1.498	1.475
20 tot 25 jaar	4.377	4.448	4.427	4.313
25 tot 30 jaar	3.029	2.864	2.915	2.900
30 tot 35 jaar	1.911	2.150	2.039	2.047
35 tot 40 jaar	1.261	1.364	1.488	1.424
40 tot 45 jaar	922	997	1.057	1.143
45 tot 50 jaar	840	818	824	868
50 tot 55 jaar	747	697	637	630
55 tot 60 jaar	715	604	544	480
60 tot 65 jaar	588	530	441	392
65 tot 70 jaar	499	445	361	311
70 tot 75 jaar	360	338	297	252
75 tot 80 jaar	167	234	196	185
80 tot 85 jaar	134	127	184	174
85 tot 90 jaar	55	88	84	132
90 tot 95 jaar	24	33	53	55
95+ jaar	7	13	19	33
totaal	18.637	19.280	19.053	18.778
groei t.o.v. 2019	0%	3%	2%	1%

Oosterparkwijk	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	583	623	626	609
5 tot 10 jaar	413	383	411	422
10 tot 15 jaar	317	354	345	363
15 tot 20 jaar	552	751	756	752
20 tot 25 jaar	2.073	2.104	2.233	2.235
25 tot 30 jaar	2.065	1.972	2.024	2.074
30 tot 35 jaar	1.336	1.521	1.449	1.468
35 tot 40 jaar	912	977	1.061	1.021
40 tot 45 jaar	638	746	747	794
45 tot 50 jaar	636	593	640	632
50 tot 55 jaar	616	674	576	585
55 tot 60 jaar	571	694	607	524
60 tot 65 jaar	519	599	585	517
65 tot 70 jaar	368	497	483	457
70 tot 75 jaar	280	385	373	353
75 tot 80 jaar	152	319	309	297
80 tot 85 jaar	120	156	252	244
85 tot 90 jaar	79	87	99	164
90 tot 95 jaar	22	37	37	53
95+ jaar	8	17	16	16
totaal	12.260	13.489	13.629	13.580
groei t.o.v. 2019	0%	10%	11%	11%

Zuidoost	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	120	178	241	306
5 tot 10 jaar	111	134	196	283
10 tot 15 jaar	116	109	163	265
15 tot 20 jaar	104	173	289	470
20 tot 25 jaar	286	294	505	967
25 tot 30 jaar	289	319	408	558
30 tot 35 jaar	247	314	375	461
35 tot 40 jaar	178	271	354	458
40 tot 45 jaar	166	191	291	425
45 tot 50 jaar	212	181	264	414
50 tot 55 jaar	167	227	273	412
55 tot 60 jaar	145	205	298	413
60 tot 65 jaar	151	186	263	407
65 tot 70 jaar	117	174	251	375
70 tot 75 jaar	107	137	194	306
75 tot 80 jaar	62	104	149	225
80 tot 85 jaar	52	45	81	135
85 tot 90 jaar	28	32	33	65
90 tot 95 jaar	7	14	13	14
95+ jaar	1	3	3	3
totaal	2.666	3.291	4.644	6.962
groei t.o.v. 2019	0%	23%	74%	161%

Helpman e.o.	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	891	881	865	826
5 tot 10 jaar	903	877	885	866
10 tot 15 jaar	800	890	888	894
15 tot 20 jaar	1.051	1.129	1.143	1.117
20 tot 25 jaar	1.759	1.626	1.410	1.400
25 tot 30 jaar	1.814	1.805	1.758	1.639
30 tot 35 jaar	1.459	1.592	1.581	1.545
35 tot 40 jaar	1.301	1.297	1.414	1.388
40 tot 45 jaar	1.158	1.171	1.211	1.283
45 tot 50 jaar	1.172	1.118	1.167	1.184
50 tot 55 jaar	1.095	1.165	1.138	1.165
55 tot 60 jaar	1.221	1.189	1.237	1.191
60 tot 65 jaar	1.119	1.166	1.187	1.202
65 tot 70 jaar	941	1.088	1.128	1.132
70 tot 75 jaar	902	937	1.048	1.059
75 tot 80 jaar	575	802	838	905
80 tot 85 jaar	509	481	663	692
85 tot 90 jaar	357	322	343	457
90 tot 95 jaar	193	173	176	188
95+ jaar	63	62	66	70
totaal	19.283	19.771	20.146	20.203
groei t.o.v. 2019	0%	3%	4%	5%

Zuidwest	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	416	407	419	416
5 tot 10 jaar	460	374	383	391
10 tot 15 jaar	471	434	397	404
15 tot 20 jaar	615	570	515	495
20 tot 25 jaar	806	770	651	617
25 tot 30 jaar	911	1.041	1.046	989
30 tot 35 jaar	755	791	868	871
35 tot 40 jaar	555	614	665	706
40 tot 45 jaar	577	551	589	621
45 tot 50 jaar	672	556	569	597
50 tot 55 jaar	740	686	646	645
55 tot 60 jaar	748	735	723	677
60 tot 65 jaar	675	724	738	724
65 tot 70 jaar	627	704	744	747
70 tot 75 jaar	640	641	713	733
75 tot 80 jaar	459	606	627	676
80 tot 85 jaar	366	383	502	520
85 tot 90 jaar	303	245	255	334
90 tot 95 jaar	154	111	97	105
95+ jaar	29	34	30	33
totaal	10.979	10.977	11.177	11.301
groei t.o.v. 2019	0%	0%	2%	3%

Hoogkerk e.o.	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	659	649	781	816
5 tot 10 jaar	765	659	754	814
10 tot 15 jaar	973	773	795	862
15 tot 20 jaar	947	948	973	1.064
20 tot 25 jaar	598	597	912	1.224
25 tot 30 jaar	498	723	787	943
30 tot 35 jaar	638	699	892	935
35 tot 40 jaar	677	692	845	943
40 tot 45 jaar	848	736	864	973
45 tot 50 jaar	1.176	866	917	1.006
50 tot 55 jaar	980	1.024	938	978
55 tot 60 jaar	791	883	961	909
60 tot 65 jaar	645	719	807	861
65 tot 70 jaar	596	596	675	737
70 tot 75 jaar	583	545	587	649
75 tot 80 jaar	362	475	472	516
80 tot 85 jaar	227	281	352	364
85 tot 90 jaar	127	142	168	215
90 tot 95 jaar	34	58	64	77
95+ jaar	4	8	13	15
totaal	12.128	12.073	13.557	14.901
groei t.o.v. 2019	0%	0%	12%	23%

Nieuw-West	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	850	1.369	1.196	1.152
5 tot 10 jaar	953	1.269	1.375	1.258
10 tot 15 jaar	980	1.231	1.332	1.422
15 tot 20 jaar	1.183	1.614	1.706	1.783
20 tot 25 jaar	1.866	2.148	2.412	2.416
25 tot 30 jaar	1.318	1.658	1.719	1.863
30 tot 35 jaar	1.073	1.755	1.540	1.578
35 tot 40 jaar	1.026	1.669	1.697	1.555
40 tot 45 jaar	996	1.393	1.572	1.607
45 tot 50 jaar	1.108	1.323	1.422	1.554
50 tot 55 jaar	1.073	1.331	1.376	1.464
55 tot 60 jaar	935	1.268	1.361	1.379
60 tot 65 jaar	815	1.083	1.209	1.269
65 tot 70 jaar	755	936	1.085	1.172
70 tot 75 jaar	747	851	968	1.069
75 tot 80 jaar	514	765	820	906
80 tot 85 jaar	383	459	624	671
85 tot 90 jaar	225	234	302	410
90 tot 95 jaar	93	103	108	138
95+ jaar	22	31	38	41
totaal	16.915	22.490	23.862	24.707
groei t.o.v. 2019	0%	33%	41%	46%

Noordwest	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	874	942	944	867
5 tot 10 jaar	781	817	886	873
10 tot 15 jaar	715	788	801	841
15 tot 20 jaar	1.243	1.048	1.099	1.092
20 tot 25 jaar	3.176	2.481	2.315	2.307
25 tot 30 jaar	2.137	2.423	2.060	1.964
30 tot 35 jaar	1.268	1.556	1.716	1.499
35 tot 40 jaar	991	1.058	1.239	1.327
40 tot 45 jaar	841	946	1.007	1.115
45 tot 50 jaar	837	852	909	943
50 tot 55 jaar	815	845	838	870
55 tot 60 jaar	814	838	884	854
60 tot 65 jaar	781	865	869	881
65 tot 70 jaar	772	833	902	891
70 tot 75 jaar	730	785	838	877
75 tot 80 jaar	612	729	797	834
80 tot 85 jaar	562	527	641	690
85 tot 90 jaar	350	337	346	426
90 tot 95 jaar	160	149	149	163
95+ jaar	37	50	51	49
totaal	18.496	18.869	19.291	19.363
groei t.o.v. 2019	0%	2%	4%	5%

Noordoost	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	901	738	694	667
5 tot 10 jaar	994	779	730	694
10 tot 15 jaar	974	879	778	759
15 tot 20 jaar	1.028	1.093	1.030	959
20 tot 25 jaar	1.066	778	913	873
25 tot 30 jaar	1.069	1.069	1.001	1.070
30 tot 35 jaar	1.145	1.026	1.035	998
35 tot 40 jaar	1.109	1.004	970	965
40 tot 45 jaar	1.072	993	978	967
45 tot 50 jaar	1.297	1.046	1.021	1.020
50 tot 55 jaar	1.236	1.214	1.112	1.099
55 tot 60 jaar	1.314	1.226	1.229	1.150
60 tot 65 jaar	1.254	1.209	1.195	1.187
65 tot 70 jaar	943	1.088	1.057	1.042
70 tot 75 jaar	488	781	863	838
75 tot 80 jaar	197	420	568	615
80 tot 85 jaar	78	149	296	386
85 tot 90 jaar	38	53	97	185
90 tot 95 jaar	5	20	29	49
95+ jaar	1	4	8	11
totaal	16.209	15.569	15.604	15.534
groei t.o.v. 2019	0%	-4%	-4%	-4%

Noorddijk e.o.	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	909	867	802	767
5 tot 10 jaar	962	884	853	805
10 tot 15 jaar	936	901	860	836
15 tot 20 jaar	1.015	1.069	1.024	983
20 tot 25 jaar	810	756	849	826
25 tot 30 jaar	878	984	981	1.030
30 tot 35 jaar	1.103	1.095	1.072	1.082
35 tot 40 jaar	1.120	1.117	1.090	1.067
40 tot 45 jaar	1.094	1.083	1.056	1.045
45 tot 50 jaar	1.181	1.069	1.048	1.032
50 tot 55 jaar	1.144	1.095	1.051	1.033
55 tot 60 jaar	1.136	1.113	1.093	1.045
60 tot 65 jaar	1.225	1.125	1.130	1.113
65 tot 70 jaar	1.113	1.131	1.120	1.110
70 tot 75 jaar	891	1.017	1.032	1.014
75 tot 80 jaar	422	735	810	814
80 tot 85 jaar	213	337	508	559
85 tot 90 jaar	115	141	209	318
90 tot 95 jaar	34	53	60	94
95+ jaar	15	14	15	18
totaal	16.316	16.586	16.663	16.591
groei t.o.v. 2019	0%	2%	2%	2%

Meerdorpen	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	49	36	36	36
5 tot 10 jaar	67	46	40	39
10 tot 15 jaar	64	58	51	49
15 tot 20 jaar	65	64	69	62
20 tot 25 jaar	49	68	71	68
25 tot 30 jaar	29	39	48	44
30 tot 35 jaar	52	38	41	44
35 tot 40 jaar	56	52	51	51
40 tot 45 jaar	64	60	58	58
45 tot 50 jaar	92	67	71	71
50 tot 55 jaar	100	85	71	74
55 tot 60 jaar	91	89	83	73
60 tot 65 jaar	69	76	83	75
65 tot 70 jaar	79	72	72	75
70 tot 75 jaar	64	68	67	72
75 tot 80 jaar	37	56	54	49
80 tot 85 jaar	19	26	40	36
85 tot 90 jaar	11	14	13	22
90 tot 95 jaar	4	7	6	6
95+ jaar	0	1	1	1
totaal	1.061	1.022	1.026	1.005
groei t.o.v. 2019	0%	-4%	-3%	-5%

Meerstad e.o.	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	221	471	688	934
5 tot 10 jaar	150	365	581	804
10 tot 15 jaar	104	265	457	682
15 tot 20 jaar	64	203	364	559
20 tot 25 jaar	30	151	253	365
25 tot 30 jaar	72	277	471	658
30 tot 35 jaar	181	431	627	871
35 tot 40 jaar	189	452	691	924
40 tot 45 jaar	113	356	597	850
45 tot 50 jaar	121	280	490	742
50 tot 55 jaar	77	234	399	630
55 tot 60 jaar	60	171	328	510
60 tot 65 jaar	52	124	265	446
65 tot 70 jaar	34	116	227	404
70 tot 75 jaar	23	86	190	341
75 tot 80 jaar	3	58	140	269
80 tot 85 jaar	2	8	52	128
85 tot 90 jaar	2	2	8	37
90 tot 95 jaar	2	3	3	4
95+ jaar	0	0	0	0
totaal	1.500	4.053	6.831	10.158
groei t.o.v. 2019	0%	170%	355%	577%

Ten Boer e.o.	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	294	254	254	252
5 tot 10 jaar	358	319	306	300
10 tot 15 jaar	404	370	339	329
15 tot 20 jaar	431	446	427	404
20 tot 25 jaar	288	318	338	326
25 tot 30 jaar	216	304	335	341
30 tot 35 jaar	271	285	314	329
35 tot 40 jaar	318	311	318	329
40 tot 45 jaar	363	339	332	339
45 tot 50 jaar	458	377	371	370
50 tot 55 jaar	466	443	392	390
55 tot 60 jaar	406	449	431	396
60 tot 65 jaar	396	411	428	409
65 tot 70 jaar	391	401	407	411
70 tot 75 jaar	365	380	381	386
75 tot 80 jaar	197	324	336	336
80 tot 85 jaar	148	185	251	255
85 tot 90 jaar	118	110	130	170
90 tot 95 jaar	64	60	59	70
95+ jaar	27	23	21	21
totaal	5.979	6.109	6.170	6.163
groei t.o.v. 2019	0%	2%	3%	3%

Ten Post e.o.	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	58	34	34	38
5 tot 10 jaar	73	53	46	46
10 tot 15 jaar	81	61	55	53
15 tot 20 jaar	92	92	85	79
20 tot 25 jaar	61	97	105	105
25 tot 30 jaar	56	59	80	75
30 tot 35 jaar	66	54	57	65
35 tot 40 jaar	86	66	59	62
40 tot 45 jaar	84	77	73	71
45 tot 50 jaar	106	84	79	77
50 tot 55 jaar	139	98	87	86
55 tot 60 jaar	120	109	102	93
60 tot 65 jaar	101	108	105	97
65 tot 70 jaar	84	94	97	93
70 tot 75 jaar	70	82	82	82
75 tot 80 jaar	24	57	58	64
80 tot 85 jaar	17	24	36	39
85 tot 90 jaar	8	14	15	21
90 tot 95 jaar	2	6	5	5
95+ jaar	0	0	0	0
totaal	1.328	1.269	1.260	1.251
groei t.o.v. 2019	0%	-4%	-5%	-6%

Haren-West e.o.	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	718	653	605	580
5 tot 10 jaar	777	843	786	732
10 tot 15 jaar	708	879	878	834
15 tot 20 jaar	687	778	838	825
20 tot 25 jaar	368	455	510	527
25 tot 30 jaar	381	557	624	645
30 tot 35 jaar	534	561	628	661
35 tot 40 jaar	737	746	748	764
40 tot 45 jaar	782	896	882	880
45 tot 50 jaar	797	844	885	873
50 tot 55 jaar	769	818	819	840
55 tot 60 jaar	740	802	804	788
60 tot 65 jaar	712	769	765	750
65 tot 70 jaar	769	766	775	769
70 tot 75 jaar	868	811	801	813
75 tot 80 jaar	678	831	789	786
80 tot 85 jaar	595	618	697	678
85 tot 90 jaar	449	448	460	517
90 tot 95 jaar	242	223	215	229
95+ jaar	75	67	72	72
totaal	12.386	13.365	13.581	13.563
groei t.o.v. 2019	0%	8%	10%	10%

Haren-Oost e.o.	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	271	239	239	233
5 tot 10 jaar	318	285	278	275
10 tot 15 jaar	351	339	321	315
15 tot 20 jaar	371	363	354	343
20 tot 25 jaar	241	183	203	198
25 tot 30 jaar	176	241	227	239
30 tot 35 jaar	223	231	269	264
35 tot 40 jaar	293	277	281	295
40 tot 45 jaar	321	300	310	314
45 tot 50 jaar	402	343	338	343
50 tot 55 jaar	415	381	360	355
55 tot 60 jaar	412	395	387	367
60 tot 65 jaar	392	381	383	376
65 tot 70 jaar	323	347	348	343
70 tot 75 jaar	281	293	309	305
75 tot 80 jaar	190	233	246	255
80 tot 85 jaar	125	144	181	190
85 tot 90 jaar	51	82	94	114
90 tot 95 jaar	10	24	37	42
95+ jaar	1	3	6	13
totaal	5.167	5.084	5.171	5.179
groei t.o.v. 2019	0%	-2%	0%	0%

Glimmen, Onnen, Noordlaren	2019	2025	2030	2035
0 tot 5 jaar	91	66	72	73
5 tot 10 jaar	147	115	106	105
10 tot 15 jaar	130	144	126	121
15 tot 20 jaar	193	170	175	165
20 tot 25 jaar	96	127	134	131
25 tot 30 jaar	45	89	111	113
30 tot 35 jaar	70	68	86	99
35 tot 40 jaar	94	85	84	93
40 tot 45 jaar	141	120	115	113
45 tot 50 jaar	192	162	157	156
50 tot 55 jaar	255	212	204	198
55 tot 60 jaar	268	248	225	218
60 tot 65 jaar	233	257	245	231
65 tot 70 jaar	227	220	228	226
70 tot 75 jaar	198	202	205	216
75 tot 80 jaar	119	163	167	169
80 tot 85 jaar	69	91	122	124
85 tot 90 jaar	31	46	58	76
90 tot 95 jaar	19	16	20	24
95+ jaar	4	6	5	6
totaal	2.622	2.607	2.645	2.657
groei t.o.v. 2019	0%	-1%	1%	1%

Bijlage 4 Aandeel totale groei gemeente per wijk/gebied

% van totale groei gemeente	2025	2030	2035
Centrum	8%	6%	5%
Oud-West	-2%	-1%	-1%
Oud-Zuid	4%	2%	1%
Oud-Noord	5%	2%	0%
Oosterparkwijk	9%	6%	4%
Zuidoost	5%	9%	14%
Helpman e.o.	4%	4%	3%
Zuidwest	0%	1%	1%
Hoogkerk e.o.	0%	6%	9%
Nieuw-West	42%	32%	26%
Noordwest	3%	4%	3%
Noordoost	-5%	-3%	-2%
Noorddijk e.o.	2%	2%	1%
Meerdorpen	0%	0%	0%
Meerstad e.o.	19%	24%	29%
Ten Boer e.o.	1%	1%	1%
Ten Post e.o.	0%	0%	0%
Haren-West e.o.	7%	5%	4%
Haren-Oost e.o.	-1%	0%	0%
Glimmen, Onnen, Noordlaren	0%	0%	0%
totaal	100%	100%	100%

Bijlage 5 Leerlingenprognose basisonderwijs

basisonderwijs	2019	2025	2030	2035
Centrum	849	1.002	1.059	1.031
Oud-West	833	929	980	963
Oud-Zuid	993	1.069	1.104	1.107
Oud-Noord	543	538	551	539
Oosterparkwijk	284	303	314	304
Zuidoost	0	0	0	0
Helpman e.o.	2.019	2.028	2.062	2.082
Zuidwest	436	406	408	407
Hoogkerk e.o.	1.501	1.419	1.609	1.716
Nieuw-West	914	1.025	1.030	965
Noordwest	813	874	898	873
Noordoost	1.317	1.079	984	952
Noorddijk e.o.	1.428	1.292	1.248	1.219
Meerdorpen	116	95	99	108
Meerstad e.o.	245	400	616	890
Ten Boer e.o.	613	531	434	395
Ten Post e.o.	61	46	37	30
Haren-West e.o.	974	1.141	1.116	1.068
Haren-Oost e.o.	709	763	749	729
Glimmen, Onnen, Noordlaren	104	111	109	110
totaal	14.752	15.051	15.407	15.488
groei t.o.v. 2019	0%	2%	4%	5%

Bijlage 6 Leerlingenprognose voortgezet onderwijs

voortgezet onderwijs	2019	2025	2030	2035
Centrum	2.364	2.338	2.296	2.315
Oud-West	0	0	0	0
Oud-Zuid	2.972	2.965	2.925	2.950
Oud-Noord	0	0	0	0
Oosterparkwijk	0	0	0	0
Zuidoost	0	0	0	0
Helpman e.o.	2.812	2.748	2.697	2.700
Zuidwest	0	0	0	0
Hoogkerk e.o.	0	0	0	0
Nieuw-West	1.092	1.125	1.118	1.144
Noordwest	2.163	2.108	2.055	2.065
Noordoost	900	849	820	819
Noorddijk e.o.	1.236	1.213	1.186	1.200
Meerdorpen	0	0	0	0
Meerstad e.o.	0	0	0	0
Ten Boer e.o.	0	0	0	0
Ten Post e.o.	0	0	0	0
Haren-West e.o.	2.810	2.761	2.766	2.746
Haren-Oost e.o.	0	0	0	0
Glimmen, Onnen, Noordlaren	0	0	0	0
totaal	16.348	16.107	15.862	15.938
groei t.o.v. 2019	0%	-1%	-3%	-3%

Bijlage 7 Ledenontwikkeling sportbonden

sportbond	leden 2018	leden 2013	verschil abs.	verschil rel.
Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond	1.209.300	1.213.700	-4.400	0%
Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond	558.300	625.700	-67.400	-11%
Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie	292.600	310.200	-17.600	-6%
Koninklijke Nederlandse Hockey Bond	259.300	241.200	18.100	8%
Koninklijke Nederlandse Zwembond	159.800	140.800	19.000	13%
Atletiekunie	134.900	142.700	-7.800	-5%
Nederlandse Volleybal Bond	115.600	116.200	-600	-1%
Koninklijk Nederlands Korfbal Verbond	84.300	91.500	-7.200	-8%
Nederlandse Basketball Bond	51.400	46.600	4.800	10%
Nederlands Handbal Verbond	49.400	49.700	-300	-1%
Judo Bond Nederland	48.900	59.000	-10.100	-17%
Koninklijke Nederlandsche Schaatsenrijders Bond	40.000	40.200	-200	0%
Badminton Nederland	37.600	48.100	-10.500	-22%
Nederlandse Tafeltennis Bond	26.600	31.000	-4.400	-14%
Koninklijke Nederlandse Baseball en Softball Bond	19.800	22.200	-2.400	-11%
Nederlandse Rugby Bond	15.800	10.500	5.300	50%
Nederlandse Onderwatersport Bond	13.600	17.100	-3.500	-20%
Nederlandse IJshockey Bond	5.600	5.700	-100	-2%
Koninklijke Nederlandse Cricket Bond	5.000	10.000	-5.000	-50%

Bron: NOC*NSF, Zo sport Nederland²⁶

²⁶ Het ledenaantal van de KNSB is niet dat van 2013, maar 2017. Sinds 2015 maakt de KNSB namelijk onderscheid tussen schaatsverenigingen en natuurijsclubs. Als gevolg daarvan worden de laatstgenoemde niet meer bij de KNSB geregistreerd, waardoor het lijkt alsof het aantal leden tussen 2013 en 2018 meer dan gehalveerd is. Schaatsverenigingen bieden veelal het hele jaar door een activiteiten- en wedstrijdprogramma aan in de disciplines lange- en kortebaun, shorttrack, marathon, kunstrijden en/of inline-skaten. Het merendeel van de natuurijsclubs richting zich vooral op het openstellen en onderhouden van ijsbanen en het organiseren van toertochten en wedstrijden tijdens natuurijsperiodes.

Bijlage 8 Aanbod gemeentelijke zwembaden

Helperzwembad

Helperzwembad		
eigenaar	gemeente	
exploitant	Sport050	
plaats	Groningen	
bouwjaar	1928	
aanwezigheid aanvullende voorzieningen:		
- whirlpool (j/n en aantal)	-	
- sauna (j/n en aantal)	-	
- zonnebank (j/n en aantal)	ja (2)	
- horeca (j/n)	ja (verpacht, beperkt geopend)	
- verenigingsruimte (j/n)	ja (2)	
- overig, namelijk:	-	
beschrijving bassins:		
- type	wedstrijdbad	instructiebad
- lengte en breedte (m ²)	25 x 14 (350 m ² , 5 banen)	25 x 12 (300 m ² , 4 banen)
- diepte (in m.)	2,00 - 2,50	1,20 - 3,00
- watertemperatuur	28,0	28,5 - 32,0
- beweegbare bodem (j/n)	ja (gedeeltelijk)	nee
- tribune (j/n)	ja	ja
- glijbaan (j/n)	nee	nee
- duikplank (j/n en aantal)	nee	ja (1)
- overig, namelijk:	trap voor minder validen	kabelbaan

De Parrel

De Parrel		
eigenaar	gemeente	
exploitant	Sport050	
plaats	Groningen	
bouwjaar	1975	
aanwezigheid aanvullende voorzieningen:		
- whirlpool (j/n en aantal)	ja (4)	
- sauna (j/n en aantal)	-	
- zonnebank (j/n en aantal)	ja (2)	
- horeca (j/n)	ja (verpacht, beperkt geopend)	
- verenigingsruimte (j/n)	ja (1)	
- overig, namelijk:	hoek met speelvoorzieningen voor jonge kinderen	
beschrijving bassins:		
- type	wedstrijdbad	instructiebad
- lengte en breedte (m ²)	25 x 15 (375 m ² , 6 banen)	15 x 10 (150 m ²)
- diepte (in m.)	2,00 - 3,00	0,20 - 1,20
- watertemperatuur	28,0	29,5
- beweegbare bodem (j/n)	ja (gedeeltelijk)	nee
- tribune (j/n)	ja	nee
- glijbaan (j/n)	nee	ja
- duikplank (j/n en aantal)	ja (1)	nee
- overig, namelijk:	-	waterpalm

Kardinge

Kardinge	
eigenaar	gemeente
exploitant	Sport050
plaats	Groningen
bouwjaar	1993
aanwezigheid aanvullende voorzieningen:	
- whirlpool (j/n en aantal)	ja (10)
- sauna (j/n en aantal)	nee
- zonnebank (j/n en aantal)	ja (4)
- horeca (j/n)	ja (verpacht)
- verenigingsruimte (j/n)	ja (4, i.s.m. Alfa College)
- overig, namelijk:	Turkse stoomtuinen

beschrijving bassins:	wedstrijdbad	instructiebad	recreatiebad	peuterbad binnen	uitzwembad
- type					
- lengte en breedte (m ²)	25 x 15 (375 m ² , 6 banen)	15 x 10 (150 m ²)	350 m ²	80 m ²	10 x 7 (70 m ²)
- diepte (in m.)	2,00 - 2,50	0,00 - 2,00	0,00 - 1,40	0,25 - 0,40	1,40
- watertemperatuur	28,0	30,0 - 32,0	30,0	30,0	30,0
- beweegbare bodem (j/n)	ja (gedeeltelijk)	ja (volledig)	nee	nee	nee
- tribune (j/n)	ja	nee	nee	nee	nee
- glijbaan (j/n)	nee	ja	ja	ja (klein)	nee
- duikplank (j/n en aantal)	ja (1)	nee	nee	nee	nee
- overig, namelijk:	invalidenlift	invalidenlift	golflaginstallatie, stroomversnelling, draaikolk, onderwaterexplosies	-	ligweide

Scharlakenhof

Scharlakenhof			
eigenaar	gemeente (erfpacht)		
exploitant	Stichting Exploitatie Zwembad Scharlakenhof		
plaats	Haren		
bouwjaar	1975		
aanwezigheid aanvullende voorzieningen:			
- whirlpool (j/n en aantal)	nee		
- sauna (j/n en aantal)	nee		
- zonnebank (j/n en aantal)	nee		
- horeca (j/n)	nee		
- verenigingsruimte (j/n)	nee		
- overig, namelijk:	ligweide		
beschrijving bassins:			
- type	wedstrijdbad	instructiebad	recreatiebad
- lengte en breedte (m ²)	25 x 12,5 (312,5 m ² , 5 banen)	15 x 8 (120 m ²)	20 x 10 (200 m ²)
- diepte (in m.)	1,60 - 2,40	0,50 - 1,20	1,30 - 1,40
- watertemperatuur	27,0	32,0	32,0
- beweegbare bodem (j/n)	nee	nee	nee
- tribune (j/n)	nee	nee	nee
- glijbaan (j/n)	ja (opblaasbaar)	ja (klein)	nee
- duikplank (j/n en aantal)	nee	nee	nee
- overig, namelijk:	-	-	-

De Papiermolen

De Papiermolen			
eigenaar	gemeente		
exploitant	Sport050		
plaats	Groningen		
bouwjaar	1953		
aanwezigheid aanvullende voorzieningen:			
- whirlpool (j/n en aantal)	nee		
- sauna (j/n en aantal)	nee		
- zonnebank (j/n en aantal)	nee		
- horeca (j/n)	ja		
- verenigingsruimte (j/n)	nee		
- overig, namelijk:	ligweide, speeltuin		
beschrijving bassins:			
- type	50-meterbad met springkuil	recreatiebad	peuterbad
- lengte en breedte (m ²)	50 x 25 + 10 x 10 (1.350 m ²)	10 x 25 + 20 x 20 + 20 x 20 (1.050 m ²)	15 x 30 (450 m ²)
- diepte (in m.)	1,20 - 3,00	0,20 - 1,20	0,20
- watertemperatuur	24,0	onverwarmd	onverwarmd
- beweegbare bodem (j/n)	nee	nee	nee
- tribune (j/n)	nee	nee	nee
- glijbaan (j/n)	nee	ja	nee
- duikplank (j/n en aantal)	ja (3)	nee	nee
- overig, namelijk:	-	-	-

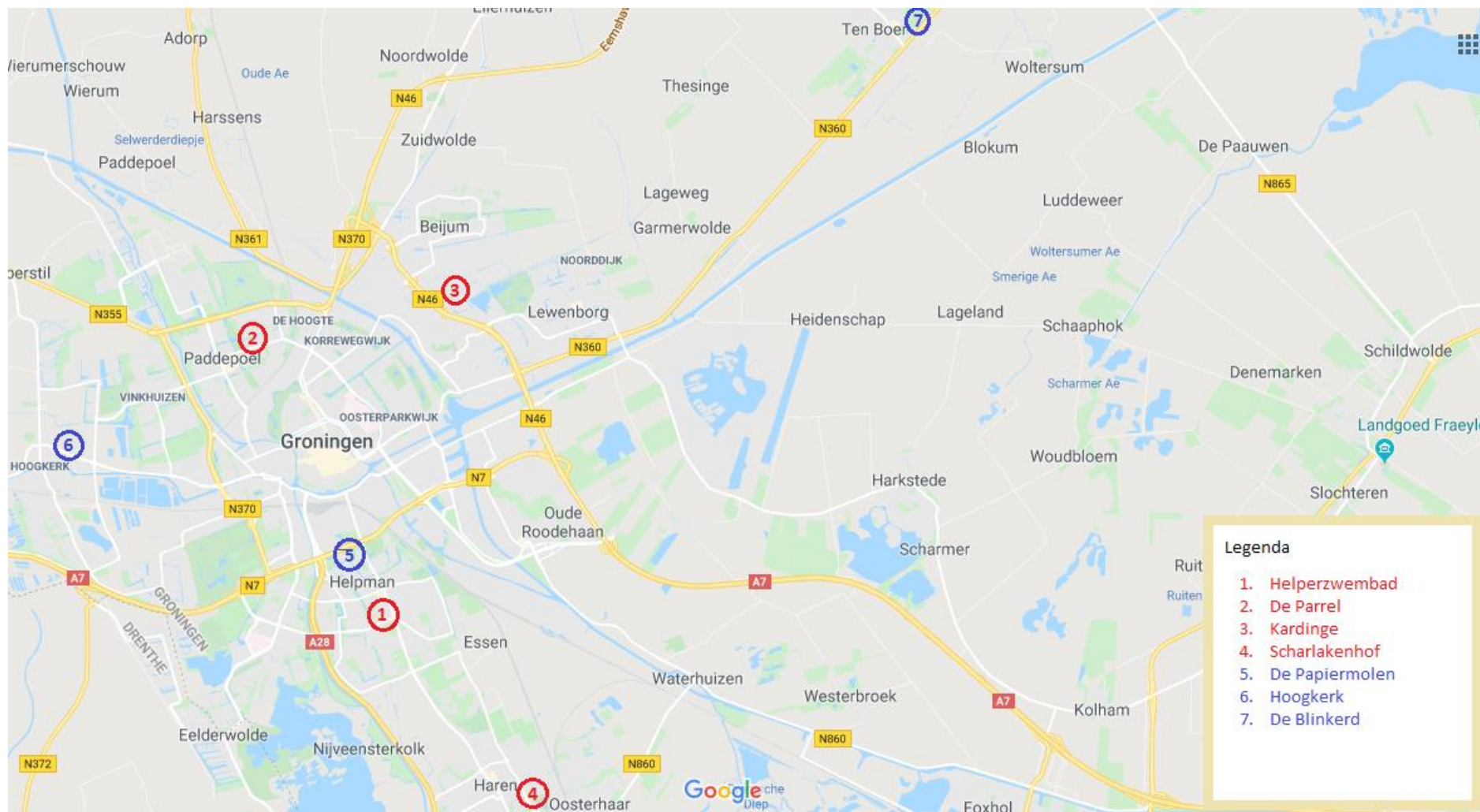
Zwembad Hoogkerk

Zwembad Hoogkerk			
eigenaar	Stichting Zwembad Hoogkerk		
exploitant	Stichting Zwembad Hoogkerk		
plaats	Hoogkerk		
bouwjaar	1934		
aanwezigheid aanvullende voorzieningen:			
- whirlpool (j/n en aantal)	nee		
- sauna (j/n en aantal)	nee		
- zonnebank (j/n en aantal)	nee		
- horeca (j/n)	ja (eigen beheer)		
- verenigingsruimte (j/n)	nee		
- overig, namelijk:	ligweide, speeltuin		
beschrijving bassins:			
- type	wedstrijdbad	recreatiebad	peuterbad
- lengte en breedte (m ²)	25 x 15 (375 m ²)	20 x 15 (300 m ²)	75 m ²
- diepte (in m.)	1,00 - 2,20	0,50 - 0,90	0,20
- watertemperatuur	24,0	24,0	24,0
- beweegbare bodem (j/n)	nee	nee	nee
- tribune (j/n)	nee	nee	nee
- glijbaan (j/n)	nee	nee	nee
- duikplank (j/n en aantal)	nee	nee	nee
- overig, namelijk:	-	-	-

De Blinkerd

De Blinkerd			
eigenaar	gemeente		
exploitant	Stichting tot Beheer en Exploitatie van Sportvoorzieningen		
plaats	Ten Boer		
bouwjaar	1968, 1976		
aanwezigheid aanvullende voorzieningen:			
- whirlpool (j/n en aantal)	nee		
- sauna (j/n en aantal)	nee		
- zonnebank (j/n en aantal)	nee		
- horeca (j/n)	nee (wel verpachte horeca in naastgelegen sporthal)		
- verenigingsruimte (j/n)	nee		
- overig, namelijk:	ligweide, speeltuin		
beschrijving bassins:			
- type	wedstrijdbad	recreatiebad	peuterbad
- lengte en breedte (m ²)	25 x 17,5 en 12,5 x 10 (L-vormig) (562,5 m ²)	25 x 12,5 en 15 x 13 (L-vormig) (507,5 m ²)	8 x 8 (64 m ²)
- diepte (in m.)	2,00 - 3,80	0,30 - 2,00	0,20
- watertemperatuur	23,0	23,5	23,5
- beweegbare bodem (j/n)	nee	nee	nee
- tribune (j/n)	nee	nee	nee
- glijbaan (j/n)	nee	ja	ja
- duikplank (j/n en aantal)	ja (2)	nee	nee
- overig, namelijk:	-	-	speelvoorzieningen

Bijlage 9 Locaties zwembaden

Bijlage 10 Vergelijking zwemwateraanbod

gemeente	Nijmegen	Breda	Almere	Tilburg	Groningen	Eindhoven	Utrecht	gemiddelde	mediaan
inwoners (1/1/2019)	176.731	183.873	207.904	217.259	231.299	231.642	352.866	228.796	217.259
binnenbaden	3	2	3	3	4	2	4	3,0	3,0
inwoners/binnenbad	58.910	91.937	69.301	72.420	57.825	115.821	88.217	79.204	72.420
m² overdekt zwemwater/binnenbad	954	613	610	870	671	2.155	1.081	993	870
m² overdekt zwemwater									
- totaal	2.863	1.225	1.830	2.610	2.683	4.310	4.325	2.835	2.683
- wedstrijdwater	1.588	1.125	900	1.650	1.413	3.000	2.550	1.746	1.588
- instructie-/doelgroepen-/therapiewater	650	0	540	630	720	644	875	580	644
- recreatiewater (excl. peuterbaden)	625	100	390	330	550	666	900	509	550
m² overdekt zwemwater/100 inwoners									
- totaal	1,62	0,67	0,88	1,20	1,16	1,86	1,23	1,23	1,20
- wedstrijdwater	0,90	0,61	0,43	0,76	0,61	1,30	0,72	0,76	0,72
- instructie-/doelgroepen-/therapiewater	0,37	-	0,26	0,29	0,31	0,28	0,25	0,29	0,28
- recreatiewater (excl. peuterbaden)	0,35	0,05	0,19	0,15	0,24	0,29	0,26	0,22	0,24

Bijlage 11 Overzicht zwemvoorzieningen

Naam	Helperzwembad	De Parrel	Kardinge	Scharlakenhof / Akwaak Haren	De Beemden	Dubbelslag
Plaats	Groningen	Groningen	Groningen	Haren	Bedum	Delfzijl
Afstand vanaf Stationsweg, Groningen in min.	5	8	10	12	20	31
Afstand vanaf Stationsweg, Groningen in km.	2,3	4,4	8,2	9,6	15,0	40,6
Afstand vanaf Kerkstraat, Haren in min.	6	14	14	4	26	32
Afstand vanaf Kerkstraat, Haren in km.	3,1	11,1	11,9	2,8	22,2	37,0
Afstand vanaf Lindenstraat, Ten Boer in min.	22	18	12	21	12	16
Afstand vanaf Lindenstraat, Ten Boer in km.	16,8	15,0	10,6	19,6	9,4	16,0
Baden en faciliteiten	Wedstrijdbad, instructiebad met duikplank en kabelbaan, zonnebanken, horeca	Wedstrijdbad met duikplank, instructiebad met waterpalm en glijbaan, whirlpools, zonnebanken, speelhoek, horeca	Wedstrijdbad met duikplank, instructiebad met glijbaan, recreatiebad met glijbaan, golfslaginstallatie, draaikolk, stroomversnelling, onderwaterexplosies, peuterbad (binnen en buiten), whirlpools, Turkse stoomtuinen, zonnebanken, ligweide, horeca	Wedstrijdbad, instructiebad, recreatiebad, glijbaan, horeca, ligweide	Wedstrijdbad, recreatiebad met glijbaan, peuterbad, hotwhirlpool, wildwaterkreek, waterpaddestoel, turbodouche, klein buitenbassin, ligweide, tillift, horeca	Wedstrijdbad, doelgroepenbad, horeca
Type bad	Binnenbad	Binnenbad	Binnenbad	Binnenbad	Binnenbad	Binnenbad

Naam	De Kalkwijk	Tropiqua	Aqualaren	De Bonte Wever	De Hullen	Zwemkasteel Nienoord
Plaats	Hoogezand	Veendam	Zuidlaren	Assen	Roden	Leek
Afstand vanaf Stationsweg, Groningen in min.	15	23	15	20	22	16
Afstand vanaf Stationsweg, Groningen in km.	18,1	28,1	19,0	27,7	18,6	20,0
Afstand vanaf Kerkstraat, Haren in min.	16	17	11	14	17	22
Afstand vanaf Kerkstraat, Haren in km.	14,7	20,0	14,2	20,0	20,0	18,0
Afstand vanaf Lindenstraat, Ten Boer in min.	18	25	27	34	27	30
Afstand vanaf Lindenstraat, Ten Boer in km.	23,4	33,3	31,5	49,1	36,0	34,3
Baden en faciliteiten	Wedstrijdbad, doelgroepenbad, peuterbad, bubbelbaden, stoomcabines, zonnebanken, springplank, glijbaan, buitenbad, buitenpeuterbad, horeca	Wedstrijdbad, recreatiebad met glijbanen, peuterbad met glijbaan, wildwaterkreek, whirlpools, sauna's, zonnebanken, buitenrecreatiebad, ligweide met speelattributen, horeca	Wedstrijdbad, recreatiebad met glijbaan, stroomversnelling, waterspuiters, peuterbad, whirlpools, buitenpeuterbad met glijbaan, ligweide, horeca	Golfslagbad, whirlpools, wildwaterkreek, peuterbad, glijbaan, zonnebank, sauna's, Turks stoombad, buitenbad, ligweide, horeca	Wedstrijdbad, instructiebad, peuterbad, horeca	Wedstrijdbad, recreatiebad, glijbaan, peuterbad, whirlpool, buitenwedstrijdbad met glijbaan, buitenpeuterbad, horeca
Type bad	Combibad	Combibad	Binnenbad	Combibad	Binnenbad	Combibad

Naam	Willem-Alexander Sportcentrum (ACLO) / Zwemschool Instituut voor Sportstudies	Plaza Sportiva Euroborg / Optisport Swimming Academy Groningen	W.A. van Lieflandschool / Zwemschool Franka / Zwemschool Dorien	Aqua Groningen	Beatrixoord (BEA) / Zwemschool Aqua4you	Zwemschool Dorien
Plaats	Groningen	Groningen	Groningen	Groningen	Haren	Haren
Afstand vanaf Stationsweg, Groningen in min.	11	6	4	9	7	12
Afstand vanaf Stationsweg, Groningen in km.	6,2	3,1	1,5	7,7	4,4	5,0
Afstand vanaf Kerkstraat, Haren in min.	15	7	8	13	4	5
Afstand vanaf Kerkstraat, Haren in km.	12,5	9,2	6,9	15,0	2,5	2,2
Afstand vanaf Lindenstraat, Ten Boer in min.	15	10	18	10	22	22
Afstand vanaf Lindenstraat, Ten Boer in km.	17,5	13,2	14,6	8,7	18,4	16,7
Baden en faciliteiten	Wedstrijdbad	Instructiebad	Instructiebad	Instructiebad	Instructiebad (onderdeel van revalidatiecentrum)	Instructiebad (in mytylschool)
Type bad	Binnenbad	Binnenbad	Binnenbad	Binnenbad	Binnenbad	Binnenbad

Naam	Zwemschool Haren	Zwemschool Dorien	ZwemCentrum Zuidhorn	Rob Sports	Fitnesscentrum Roden	Zwemschool Oostwold
Plaats	Haren	Scharmer	Zuidhorn	Assen	Roden	Oostwold
Afstand vanaf Stationsweg, Groningen in min.	8	19	17	19	20	14
Afstand vanaf Stationsweg, Groningen in km.	7,7	13,1	14,2	26,6	17,8	12,2
Afstand vanaf Kerkstraat, Haren in min.	3	18	16	16	18	13
Afstand vanaf Kerkstraat, Haren in km.	1,2	15,5	19,5	20,0	21,2	15,5
Afstand vanaf Lindenstraat, Ten Boer in min.	17	17	19	29	29	21
Afstand vanaf Lindenstraat, Ten Boer in km.	20,0	14,7	26,1	38,8	35,2	25,4
Baden en faciliteiten	Instructiebad	Instructiebad (vakantiepark De Borgmeren)	Instructiebad	Instructiebad	Instructiebad	Instructiebad
Type bad	Binnenbad	Binnenbad	Binnenbad	Binnenbad	Binnenbad	Binnenbad

Naam	De Papiermolen	Zwembad Hoogkerk	De Blinkerd	Natuurbad Engelbert	Lemferdinge
Plaats	Groningen	Hoogkerk	Ten Boer	Engelbert	Paterswolde
Afstand vanaf Stationsweg, Groningen in min.	4	11	11	13	13
Afstand vanaf Stationsweg, Groningen in km.	2,0	6,0	14,2	9,6	11,3
Afstand vanaf Kerkstraat, Haren in min.	5	17	18	14	10
Afstand vanaf Kerkstraat, Haren in km.	7,0	12,0	20,5	10,1	6,2
Afstand vanaf Lindenstraat, Ten Boer in min.	16	25	2	13	27
Afstand vanaf Lindenstraat, Ten Boer in km.	14,0	19,5	0,5	10,2	23,5
Baden en faciliteiten	50-meterbad met duikplanken en springkuil, recreatiebad met glijbaan, peuterbad, ligweide, speeltuin, horeca	Wedstrijdbad, recreatiebad, peuterbad, ligweide, horeca	Wedstrijdbad met duikplanken, recreatiebad met glijbaan, peuterbad met glijbaan, ligweide	Natuurbad, duiktoren, ligweide, horeca	Wedstrijdbad, recreatiebaden, klauterbad, glijbaan, springplank, kiosk, ligweide
Type bad	Buitenbad	Buitenbad	Buitenbad	Natuurbad	Buitenbad

Naam	De Leemdobben	De Hoge Vier	Zoutwaterbad K.P Zijl Loppersum	Zwembad Middelstum	De Tobbe	De Borghoorns
Plaats	Vries	Winsum	Loppersum	Middelstum	Slochteren	Annen
Afstand vanaf Stationsweg, Groningen in min.	15	22	21	22	17	19
Afstand vanaf Stationsweg, Groningen in km.	18,6	26,8	24,0	23,7	22,2	23,0
Afstand vanaf Kerkstraat, Haren in min.	13	26	26	25	15	15
Afstand vanaf Kerkstraat, Haren in km.	14,4	29,5	31,0	30,6	19,0	19,1
Afstand vanaf Lindenstraat, Ten Boer in min.	27	17	12	10	11	31
Afstand vanaf Lindenstraat, Ten Boer in km.	30,7	20,0	11,2	11,0	14,7	36,0
Baden en faciliteiten	Wedstrijdbad met duikplanken, recreatiebad met glijbaan, peuterbad, horeca, ligweide	Wedstrijdbad, recreatiebad, glijbaan, horeca, ligweide	50-meterbad met duikplanken en glijbaan, peuterbad, ligweide, horeca	Recreatiebad, ligweide met speeltoestellen, horeca	Wedstrijdbad, glijbaan, peuterbad, ligweide, horeca	Wedstrijdbaden, recreatiebad, peuterbad, glijbaan, speelveld, speeltoestellen, ligweide, horeca
Type bad	Buitenbad	Buitenbad	Buitenbad	Buitenbad	Buitenbad	Buitenbad

Bijlage 12 Bezoekcijfers zwembaden

Helperzwembad	2016	2017	2018
recreatief zwemmen	42.066	41.171	50.933
doelgroepen	2.958	4.635	5.455
les zwemmen	13.031	12.602	12.734
verenigingen/verhuur	46.010	45.531	40.252
scholen	0	0	0
totaal	104.065	103.939	109.374

De Parrel	2016	2017	2018
recreatief zwemmen	42.224	41.236	42.707
doelgroepen	12.890	995	1.141
les zwemmen	47.443	12.801	13.247
verenigingen/verhuur	435	44.152	40.539
scholen	0	0	47
totaal	102.992	99.184	97.681

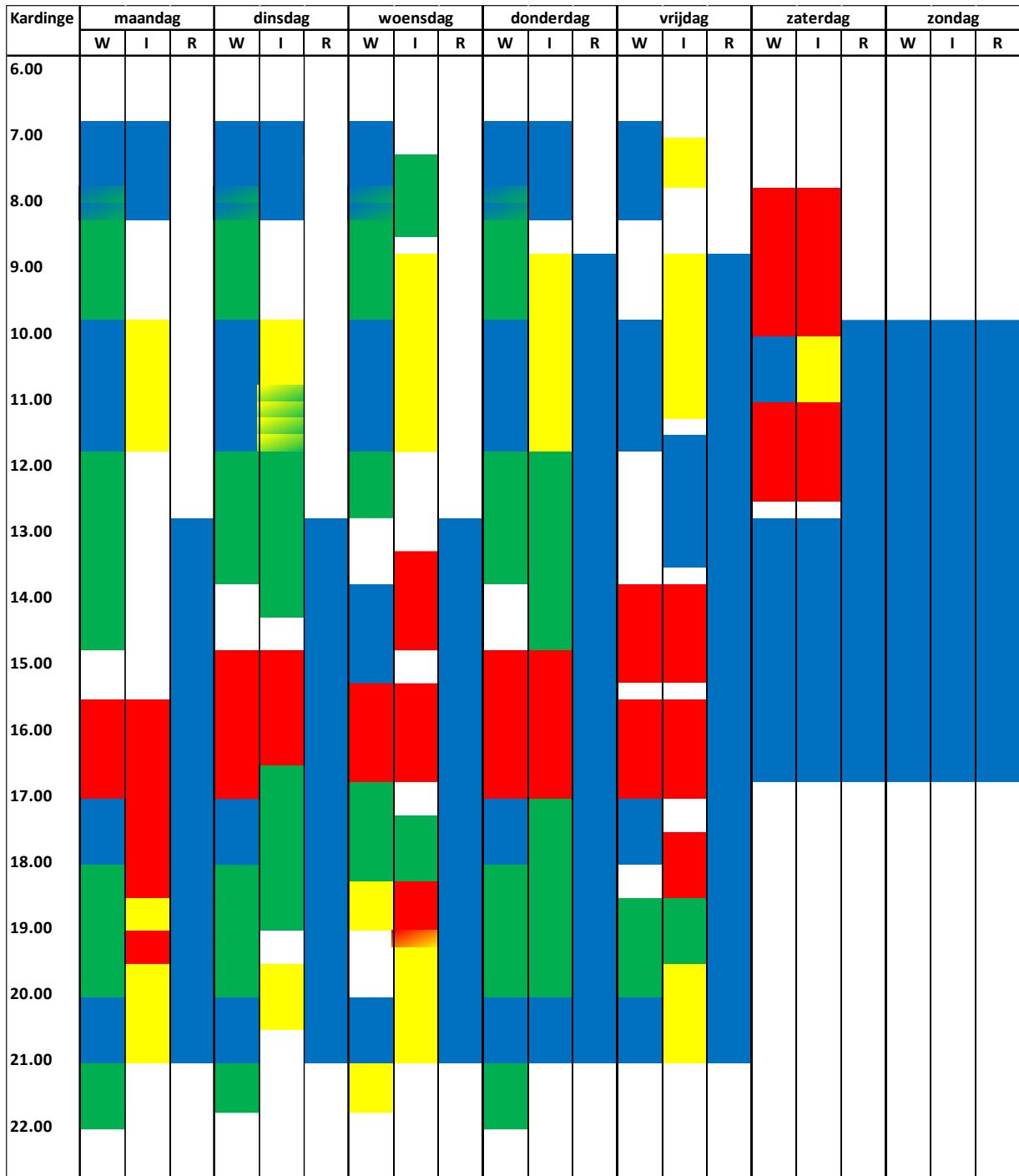
Kardinge	2016	2017	2018
recreatief zwemmen	137.093	142.033	136.754
doelgroepen	9.740	11.557	13.234
les zwemmen	20.391	20.443	20.086
verenigingen/verhuur	30.600	29.456	28.024
scholen	4.649	8.420	10.853
totaal	202.473	211.909	208.951

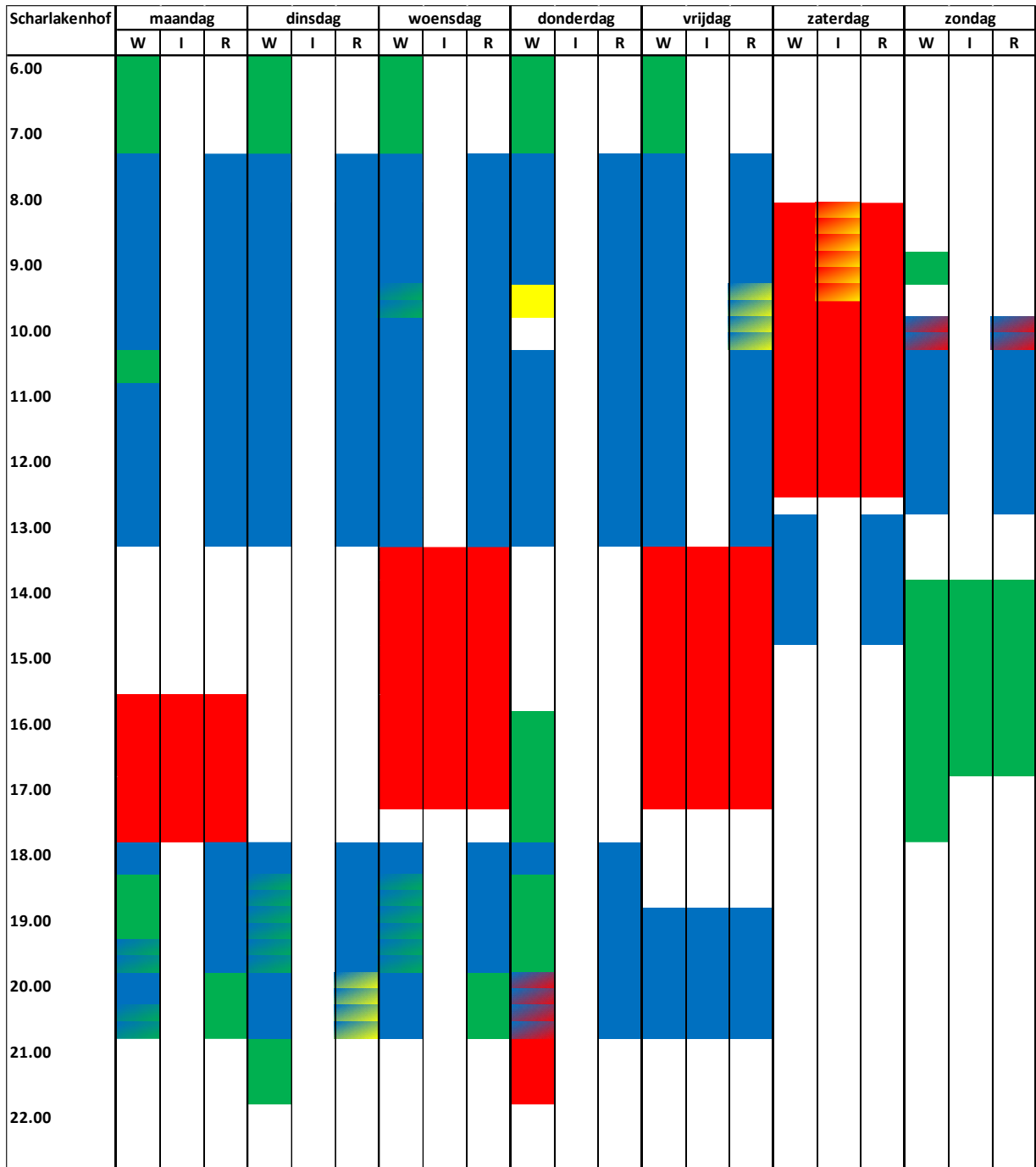
Scharlakenhof	2016	2017	2018
recreatief zwemmen	32.730	32.860	33.150
doelgroepen	523	401	500
les zwemmen	13.000	14.500	16.500
verenigingen/verhuur	4.500	5.500	7.500
scholen	0	0	0
totaal	50.753	53.261	57.650

Bijlage 13 Reguliere weekroosters zwembaden

Helper-zwembad	maandag		dinsdag		woensdag		donderdag		vrijdag		zaterdag		zondag	
	W	I	W	I	W	I	W	I	W	I	W	I	W	I
6.00	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green		Green					
7.00	Green	Blue	Green	Blue	Green	Blue	Green	Blue	Green	Blue				
8.00	White	Blue	White	Blue	White	Blue	White	Blue	White	Blue	Green	Red	Blue	
9.00	White	Blue	White	Blue	White	Blue	White	Blue	White	Blue	Green	Red	Blue	
10.00	White	Blue	White	Blue	White	Blue	White	Blue	White	Blue	Green	Red	Blue	
11.00	Red	Blue	White	Blue	Red	Blue	White	Blue	White	Blue	Green	Red	Blue	
12.00	Blue	Green	Blue	White	Blue	Green	Blue	White	Blue	Green	Green	White	Green	
13.00	Blue	White	Blue	Red	Blue	Red	Blue	White	Blue	White	White	White	Green	
14.00	White	Blue	White	White	White	Blue	White	Blue	Red	Red	White	White	Green	
15.00	White	Blue	White	White	White	Blue	White	Blue	Red	Red	White	White	White	
16.00	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green	White	Green	
17.00	Green	Blue	Green	Blue	Green	Blue	Green	Blue	Green	Green	Green	White	Green	
18.00	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	White	Green	
19.00	White	Green	White	Green	White	Green	White	Green	White	Green	Green	White	Green	
20.00	Yellow	Blue	White	Blue	White	Blue	White	Blue	White	Blue	White	White	White	
21.00	Green	White	Green	Blue	Green	Blue	Green	Blue	Red	Red	White	White	White	
22.00	Green	Green	White	White	White	White	White	White	White	White	White	White	White	

De Parrel	maandag		dinsdag		woensdag		donderdag		vrijdag		zaterdag		zondag	
	W	I	W	I	W	I	W	I	W	I	W	I	W	I
6.00														
7.00														
8.00														
9.00														
10.00														
11.00														
12.00														
13.00														
14.00														
15.00														
16.00														
17.00														
18.00														
19.00														
20.00														
21.00														
22.00														

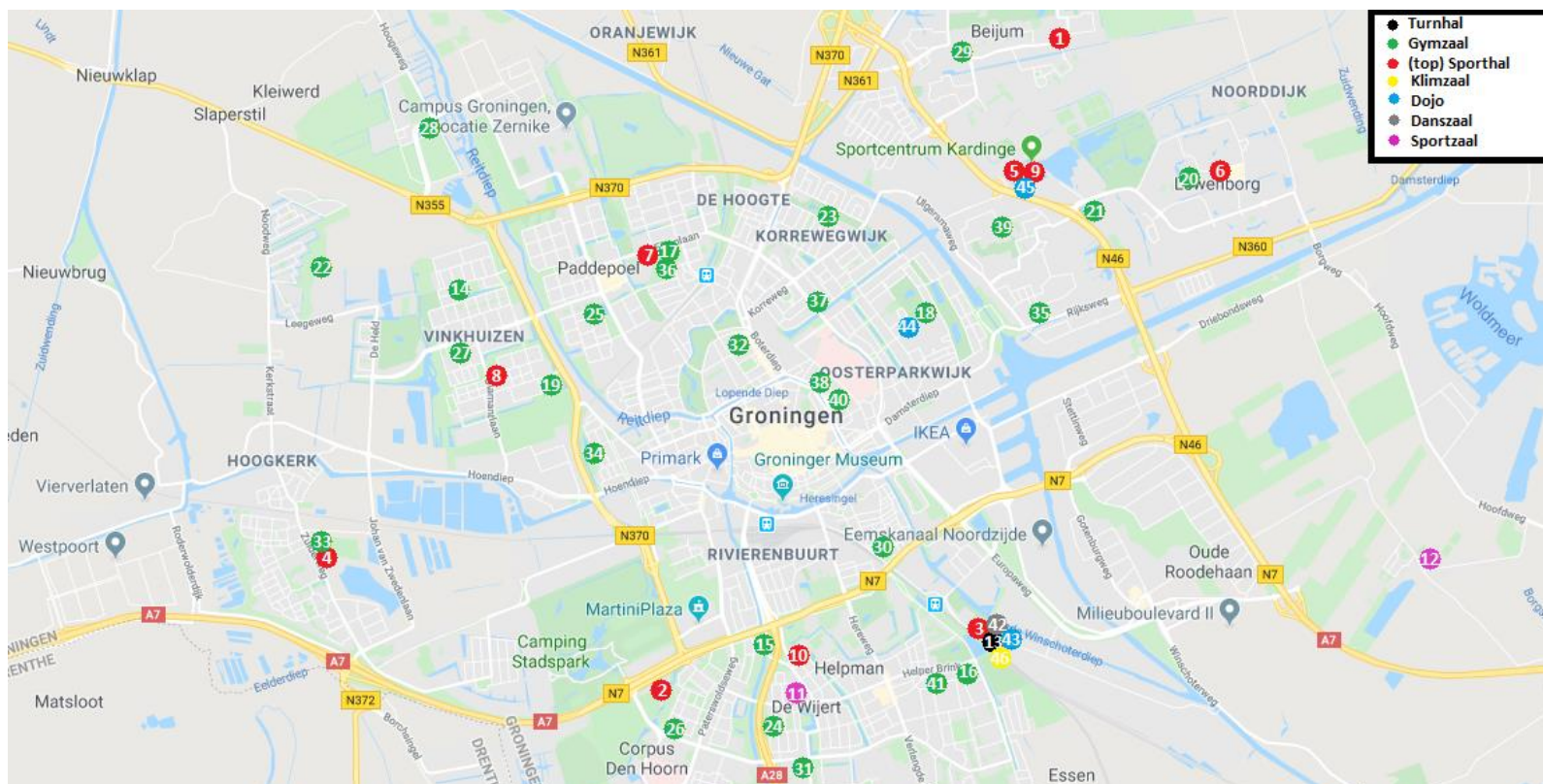

Bijlage 14 Aanbod binnensportaccommodaties

naam	type accommodatie	plaats	afmeting sportvloer (incl. uitloop)	vrije hoogte	aantal zaaldelen	bouwjaar	eigenaar	exploitant
Beijum	sporthal	Groningen	22 x 44	7,00	3	1982	gemeente	Sport050
De Brug	sporthal	Groningen	24 x 45	7,00	3	1991	gemeente	Sport050
De Tiggelhal	sporthal	Ten Boer	24 x 44	7,00	3	1996	gemeente	St. BES
Europapark	sporthal	Groningen	30 x 44	7,00	3	2018	gemeente	Sport050
Hoogkerk	sporthal	Hoogkerk	24 x 44	7,00	3	1979	gemeente	Sport050
Kardinge	sporthal	Groningen	24 x 45	7,00	3	2014	gemeente	Sport050
Lewenborg	sporthal	Groningen	24 x 44	7,00	3	2010	gemeente	Sport050
Scharlakenhof	sporthal	Haren	28 x 44	7,00	2	1982	gemeente	Sport050
Selwerd	sporthal	Groningen	23 x 44	7,00	2	1968	gemeente	Sport050
Vinkhuizen	sporthal	Groningen	30 x 44	7,00	2	1970	gemeente	Sport050
Alfa College	sporthal	Groningen	24 x 44	9,00	3	2006	Alfa College	Alfa College
Gomarus College	sporthal	Groningen	24 x 42	7,00	3	2017	Gomarus College	Gomarus College
BEA (Beatrixoord)	sporthal	Haren	23 x 44	7,00	3	1989	UMCG	St. BEA
De Bam	sportzaal	Haren	18 x 30	7,00	1	1982	gemeente	Sport050
De Wijert	sportzaal	Groningen	22 x 28	5,50	2	2020	gemeente	Sport050
Engelbert	sportzaal	Engelbert	15 x 25	7,00	1	2004	St. MFC Engelbert	St. MFC Engelbert
Europapark	turnhal	Groningen	23 x 32	7,00	1	2018	gemeente	Sport050
Agaatstraat	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	1972	gemeente	Sport050
Canadalaan	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	1968	gemeente	Sport050
Chopinlaan	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	1981	gemeente	Sport050
De Groenenberg	gymzaal	Glimmen	12 x 21	5,50	1	1972	gemeente	Sport050
De Meet	gymzaal	Haren	12 x 21	5,50	1	1972	gemeente	Sport050
De Tiggelhal	gymzaal	Ten Boer	12 x 21	5,50	1	1996	gemeente	St. BES
Eikenlaan	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	2000	gemeente	Sport050
Garmerwolde	gymzaal	Garmerwolde	12 x 18	5,50	1	1975	gemeente	Sport050
Goudenregenplein	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	1955	gemeente	Sport050
Goudlaan	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	1972	gemeente	Sport050
Het Buut	gymzaal	Haren	12 x 21	5,50	1	1972	gemeente	Sport050
Kiel	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	1976	gemeente	Sport050
Kluiverboom	gymzaal (3x)	Groningen	13 x 22 (3x)	5,50	1 (3x)	2011	gemeente	Sport050
Maresiusstraat	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	2012	gemeente	Sport050
Molukkenstraat	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	1955	gemeente	Sport050
Multatulistraat	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	1968	gemeente	Sport050
Ossehoederstraat	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	2011	gemeente	Sport050
Rummerinkhof	gymzaal	Haren	12 x 21	5,50	1	2007	gemeente	Sport050
Semmelweisstraat	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	2012	gemeente	Sport050
Siersteenlaan	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	1999	gemeente	Sport050
Slenk	gymzaal	Groningen	13 x 22	5,50	1	2012	gemeente	Sport050
Stoepemaheerd	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	1980	gemeente	Sport050
Verlengde Lodewijkstraat	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	1991	gemeente	Sport050
Vestdijklaan	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	1972	gemeente	Sport050
Violenstraat	gymzaal (2x)	Groningen	13 x 22 (2x)	5,50	1 (2x)	2014	gemeente	Sport050
Zuiderweg	gymzaal	Hoogkerk	12 x 22	5,50	1	2006	gemeente	Sport050
Adriaan van Ostadestraat	gymzaal	Groningen	12 x 21	6,00	1	1958	O2G	Sport050
De Schakel	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	1980	St. Wijkcentrum De Schakel	St. Wijkcentrum De Schakel
Kamerlingh Onnes	gymzaal (3x)	Groningen	12 x 21 (3x)	5,50	1 (3x)	1980	O2G	Sport050
Kapteynlaan	gymzaal	Groningen	10 x 15	4,00	1	1932	O2G	Sport050
Kruitgracht	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	1929	O2G	Sport050
Melisseweg	gymzaal (3x)	Groningen	12 x 21 (3x)	5,50	1 (3x)	1985	O2G	Sport050
Nieuwe Sintjansstraat	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	1929	O2G	Sport050
Sweelincklaan	gymzaal	Groningen	12 x 21	5,50	1	1972	O2G	Sport050
Ten Post	gymzaal	Ten Post	12 x 18	5,50	1	1960	St. Dorpshuis 't Holt	St. Dorpshuis 't Holt
Thesinge	gymzaal	Thesinge	12 x 18	5,50	1	1950	De Oude School Thesinge	De Oude School Thesinge
Woltersum	gymzaal	Woltersum	10 x 17	5,50	1	1960	St. Dorpshuis Woltersum	St. Dorpshuis Woltersum
Europapark	danszaal	Groningen	12 x 12	3,50	1	2018	gemeente	Sport050
Scharlakenhof	danszaal	Haren	6,5 x 12,5	2,50	1	1972	gemeente	Sport050
Europapark	dojo	Groningen	12 x 12	3,50	1	2018	gemeente	Sport050
Goudenregenplein	dojo	Groningen	8,5 x 11	2,75	1	1955	gemeente	Sport050
Kardinge	dojo	Groningen	14 x 19	3,50	1	2014	gemeente	Sport050
Oude Brinkweg	dojo	Haren	10 x 18	5,50	1	1972	gemeente	Sport050
Europapark	klimzaal	Groningen	12 x 12	7,00	1	2018	gemeente	Sport050

Voor enkele accommodaties is de informatie over bijvoorbeeld het exacte bouwjaar of de precieze afmetingen niet eenduidig. Voor de uitkomsten van dit onderzoek is dat overigens niet van belang.

Bijlage 15 Locaties binnensportaccommodaties

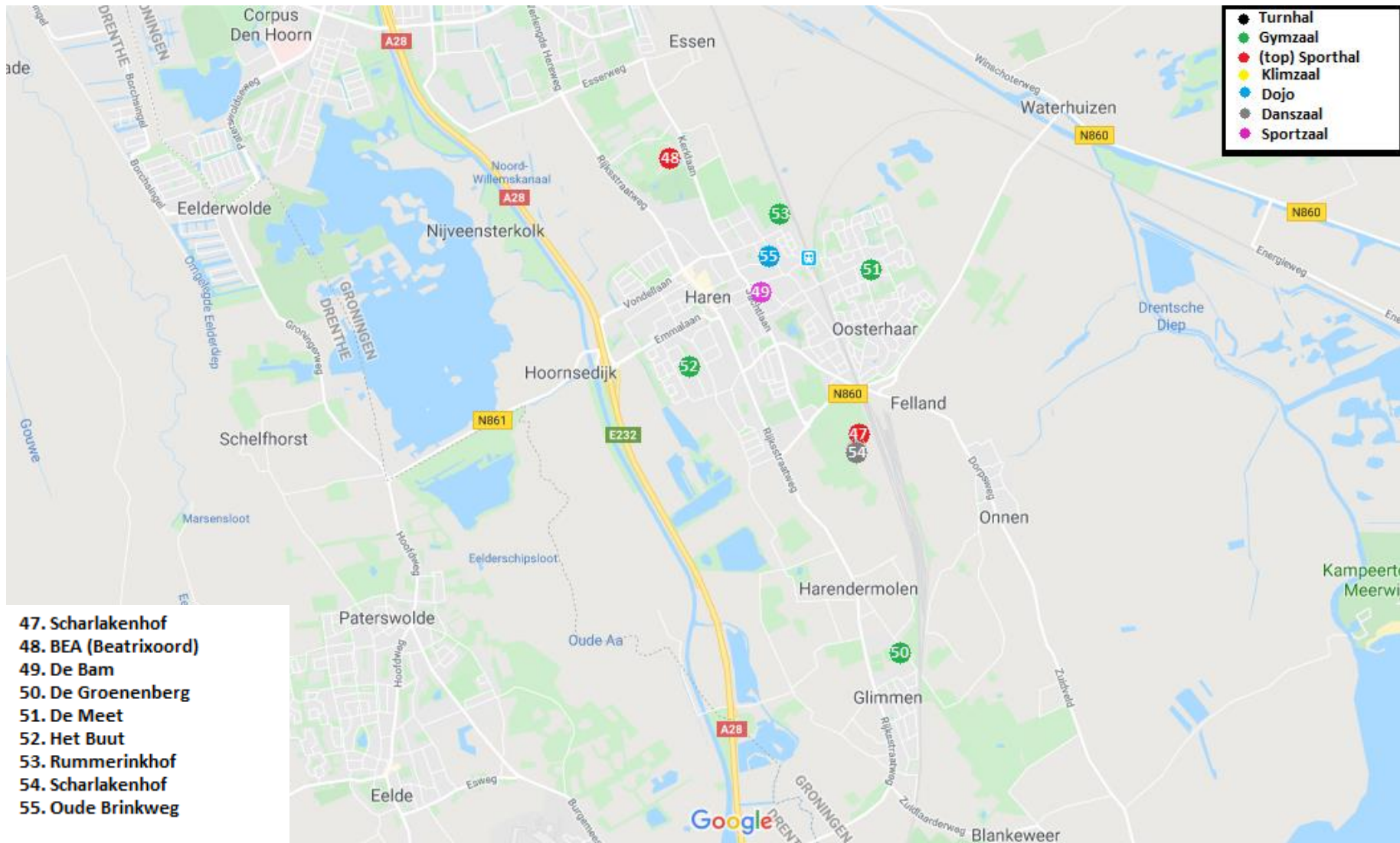
1. Beijum
2. De Brug
3. Europapark
4. Hoogkerk
5. Kardinge
6. Lewenborg
7. Selwerd
8. Vinkhuizen
9. Alfa College
10. Gomarus College

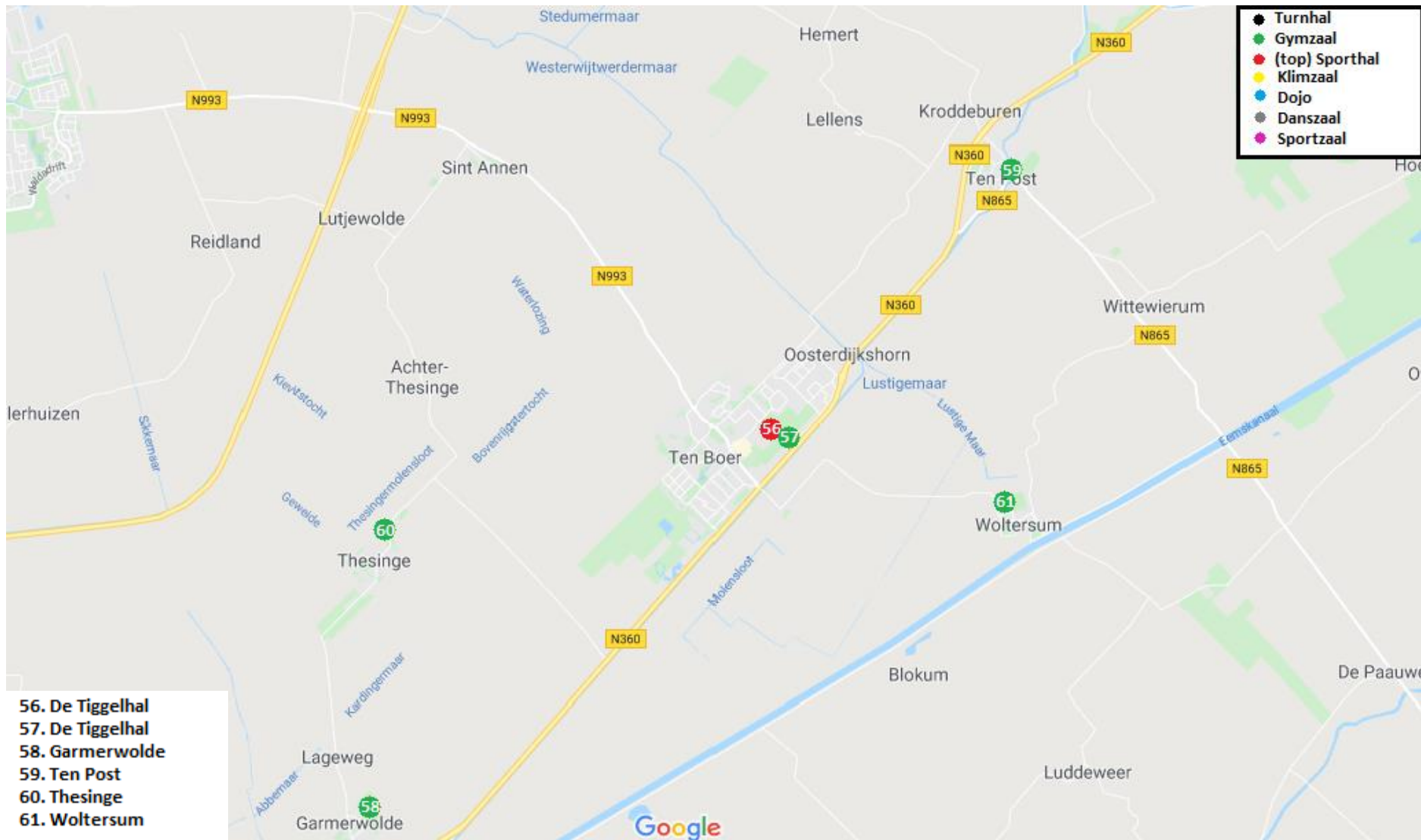
11. De Wijert
12. Engelbert
13. Europapark
14. Agaatstraat
15. Canadalaan
16. Chopinlaan
17. Eikenlaan
18. Goudenregenplein
19. Goudlaan
20. Kiel

21. Kluiverboom (3x)
22. Maresiusstraat
23. Molukkenstraat
24. Multatulistraat
25. Ossehoederstraat
26. Semmelweisstraat
27. Siersteenlaan
28. Slenk
29. Stoepemaheerd
30. Verlengde Lodewijkstraat

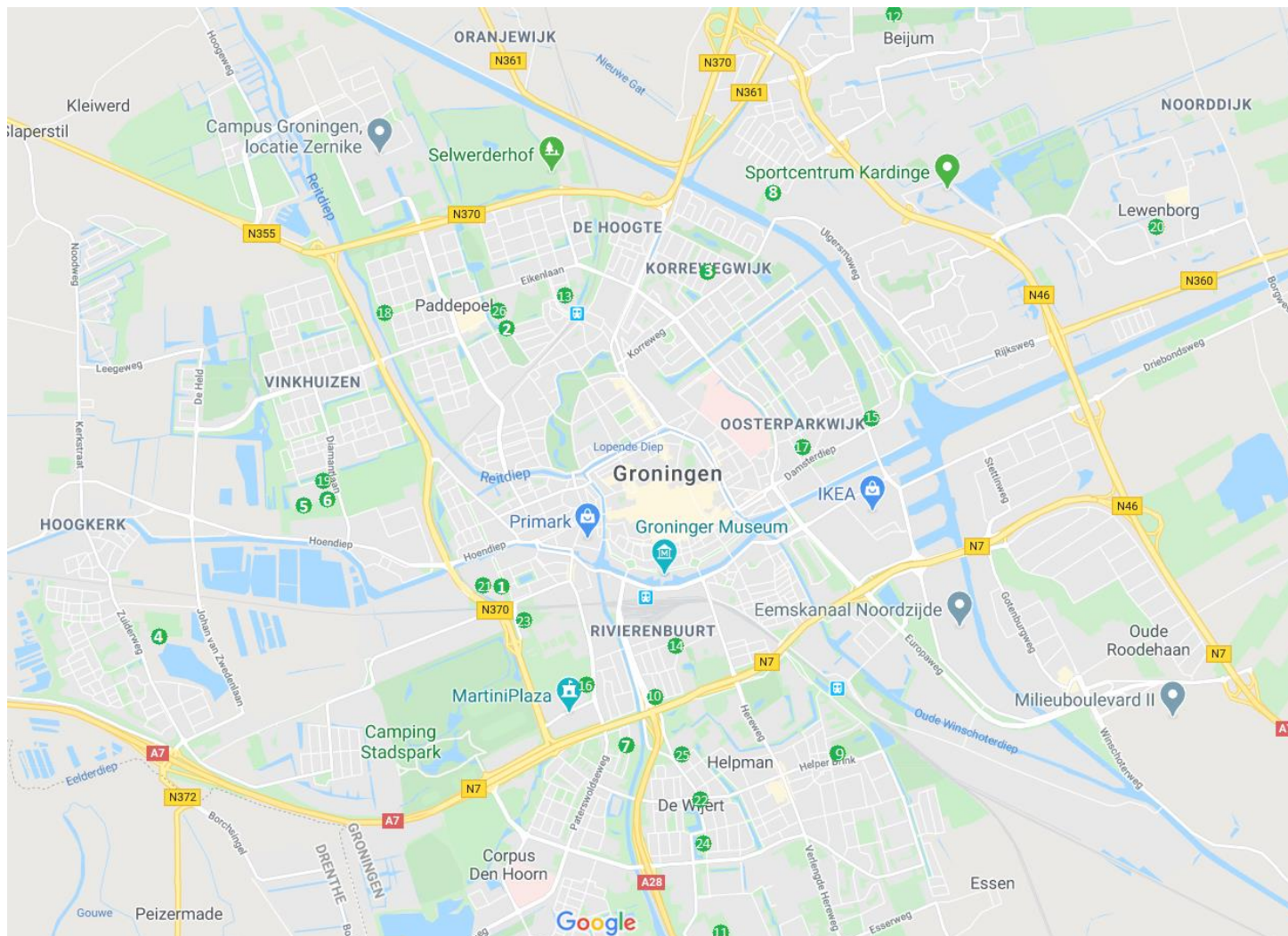
31. Vestdijklaan
32. Violenstraat (2x)
33. Zuiderweg
34. Adriaan van Ostadestraat
35. De Schakel
36. Kamerlingh Onnes (3x)
37. Kapteynlaan
38. Kruitgracht
39. Melisseweg (3x)
40. Nieuwe Sintjansstraat

41. Sweelincklaan
42. Europapark
43. Europapark
44. Goudenregenplein
45. Kardinge
46. Europapark

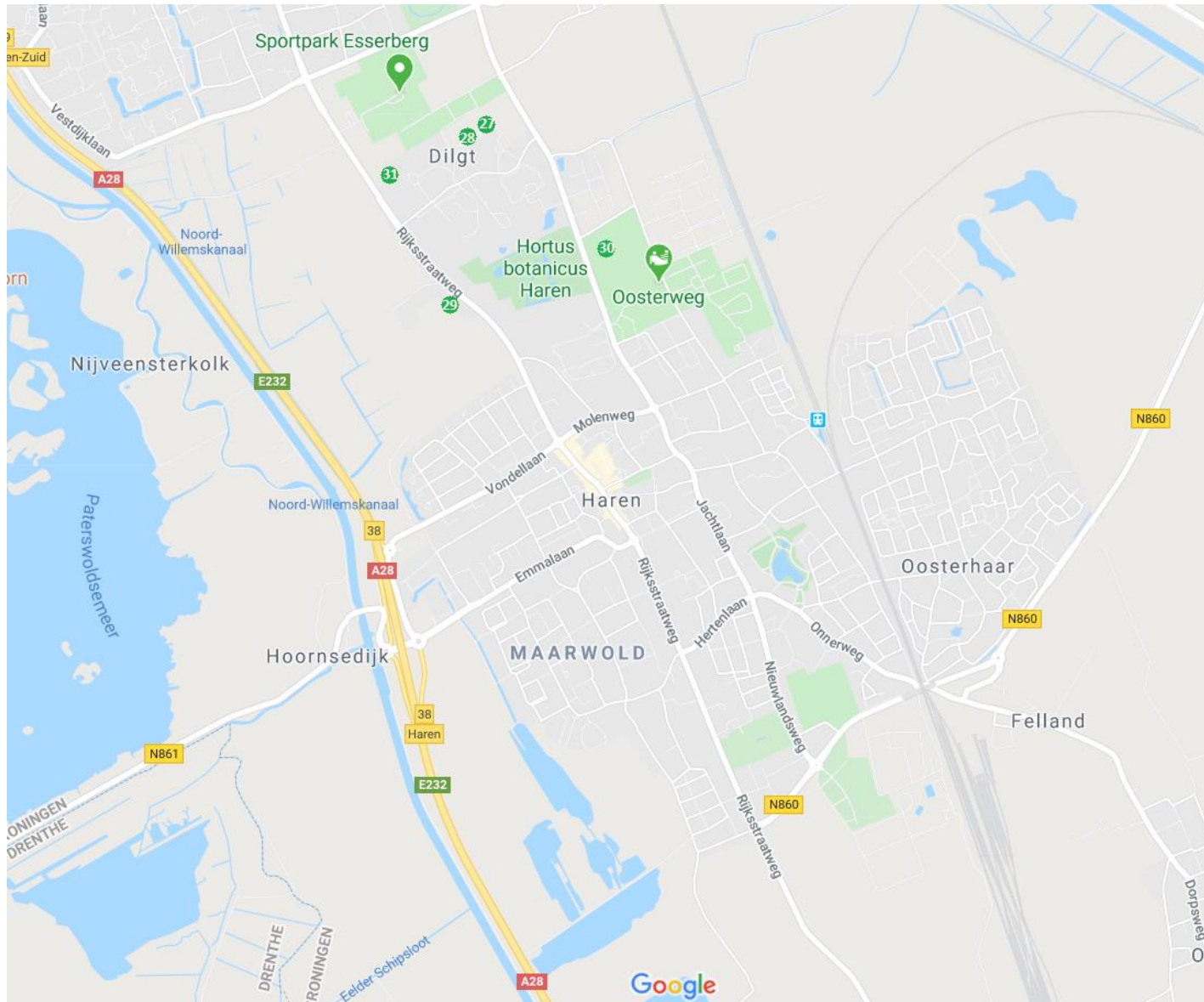

Bijlage 16 Locaties overige gymzalen

1. Admiraal de Ruyterlaan
2. Bessemoerstraat
3. Celebesstraat
4. De Verbetering
5. Diamantlaan 12
6. Diamantlaan 14
7. Distributiestraat
8. Heerdenpad
9. Helperbrink (2x)
10. Hoornsdediep
11. Ina Boudierplantsoen
12. Jaltadaheerd
13. Magnoliastraat
14. Merwedestraat
15. Oliesmuldersweg
16. Paterswoldseweg
17. Professor Rankestraat
18. Spicastraat
19. Travertijnstraat
20. Valreep
21. Van Heemskerckstraat
22. Van Iddekingeweg
23. Verzetsstrijderslaan
24. Vondellaan
25. Vondelpad (2x)
26. Wilgenlaan

- 27. Dilgtplein (2x)
- 28. Hemmenlaan (3x)
- 29. Kentalis Haren
- 30. Kerklaan
- 31. Rijksstraatweg

Bijlage 17 Jaarbezetting binnensportaccommodaties

Sporthallen, sportzalen en turnhal

accommodatie	onderwijs	verenigingen en overig		totaal
		ma-vr	weekend	
sporthal Beijum	559	1.273	390	2.221
sporthal De Brug	1.056	1.198	363	2.617
sporthal De Tiggelhal	257	754	13	1.023
sporthal Europapark	1.875	1.083	246	3.203
sporthal Hoogkerk	530	933	465	1.927
sporthal Kardinge	1.552	1.148	203	2.903
sporthal Lewenborg	763	1.253	357	2.372
sporthal Scharlakenhof	876	1.091	575	2.542
sporthal Selwerd	581	1.109	437	2.127
sporthal Vinkhuizen	823	1.206	517	2.546
sporthal Alfa College	1.520	813	320	2.653
sporthal Gomarus College	1.520	1.140	912	3.572
sporthal BEA (Beatrixoord)	1.520	741	192	2.453
sportzaal De Bam	902	805	220	1.927
sportzaal Engelbert	684	532	38	1.254
turnhal Europapark	33	748	660	1.441

Opmerkingen:

- *de onderwijsbezetting van sporthal BEA (Beatrixoord) betreft geen gebruik door scholen, maar eigen gebruik door de betreffende zorginstelling. Daarmee wordt duidelijk wat de bezetting van de hal tijdens schooluren is. Anders zou de indruk kunnen ontstaan, dat er in de sporthal nog veel ruimte voor onderwijsgebruik is;*
- *de cursief gedrukte bezettingscijfers betreffen ramingen op basis van de beschikbare informatie. De exacte jaarbezetting van die accommodaties is namelijk niet bekend. Dit geldt ook voor de cursief gedrukte cijfers in het overzicht van de jaarbezetting van de gymzalen, danszalen, dojo's en klimzaal.*

Gymzalen, danszalen, dojo's en klimzaal

accommodatie	onderwijs	verenigingen en overig		totaal
		ma-vr	weekend	
gymzaal Agaatstraat	1.193	647	1	1.841
gymzaal Canadalaan	981	561	83	1.624
gymzaal Chopinlaan	1.090	598	202	1.890
gymzaal De Groenenberg	236	704	0	940
gymzaal De Meet	1.053	1.017	144	2.214
gymzaal De Tiggelhal	133	399	0	532
gymzaal Eikenlaan	1.011	649	0	1.660
gymzaal Garmerwolde	165	396	99	660
gymzaal Goudenregenplein	200	681	2	883
gymzaal Goudlaan	1.121	671	18	1.810
gymzaal Het Buut	778	660	132	1.570
gymzaal Kiel	862	694	39	1.595
gymzalen Kluiverboom				
- zaal 1	1.701	454	4	2.159
- zaal 2	1.701	468	0	2.169
- zaal 3	1.548	262	21	1.831
gymzaal Maresiusstraat	1.170	388	0	1.558
gymzaal Molukkenstraat	1.170	786	2	1.958
gymzaal Multatulistraat	1.180	541	35	1.756
gymzaal Ossehoederstraat	1.080	799	0	1.879
gymzaal Rummerinkhof	0	57	0	57
gymzaal Semmelweisstraat	427	734	64	1.225
gymzaal Siersteenlaan	1.329	737	1	2.067
gymzaal Slenk	1.192	450	0	1.642
gymzaal Stoepemaheerd	1.050	578	10	1.638
gymzaal Verlengde Lodewijkstraat	1.170	746	123	2.039
gymzaal Vestdijklaan	1.089	647	3	1.739
gymzalen Violenstraat				
- zaal beneden	1.225	696	6	1.927
- zaal boven	1.548	743	0	2.291
gymzaal Zuiderweg	0	675	101	776
gymzaal Adriaan van Ostadestraat	1.074	528	0	1.602
gymzaal De Schakel	950	646	181	1.777
gymzalen Kamerlingh Onnes				
- zaal 1	1.505	208	0	1.712
- zaal 2	1.504	117	0	1.621
- zaal 3	1.504	246	0	1.750
gymzaal Kapteynlaan	1.701	425	0	2.126
gymzaal Kruitgracht	1.323	144	0	1.467
gymzalen Melisseweg				
- zaal links	1.666	0	0	1.666
- zaal midden	1.666	0	0	1.666
- zaal rechts	1.666	0	0	1.666
gymzaal Nieuwe Sintjansstraat	1.566	240	0	1.806
gymzaal Sweelincklaan	1.074	588	0	1.662
gymzaal Ten Post	209	418	0	627
gymzaal Thesinge	152	95	0	247
gymzaal Woltersum	114	380	0	494
danszaal Europapark	1.872	849	93	2.814
danszaal Scharlakenhof	0	632	81	713
dojo Europapark	1.872	1.161	284	3.317
dojo Goudenregenplein	0	947	0	947
dojo Kardinge	1.607	1.004	374	2.984
dojo Oude Brinkweg	593	478	372	1.443
klimzaal Europapark	1.872	42	2	1.916

Bijlage 18 Piekbezetting binnensportaccommodaties

Sporthallen, sportzalen en turnhal

accommodatie	onderwijs	verenigingen en overig		totaal
		ma-vr	weekend	
sporthal Beijum	30%	118%	113%	77%
sporthal De Brug	74%	102%	109%	91%
sporthal De Tiggelhal	17%	61%	2%	30%
sporthal Europapark	113%	83%	88%	97%
sporthal Hoogkerk	34%	108%	94%	72%
sporthal Kardinge	101%	96%	50%	90%
sporthal Lewenborg	46%	114%	122%	85%
sporthal Scharlakenhof	95%	92%	150%	104%
sporthal Selwerd	38%	114%	152%	86%
sporthal Vinkhuizen	95%	102%	134%	104%
sporthal Alfa College	100%	77%	100%	92%
sporthal Gomarus College	100%	92%	150%	106%
sporthal BEA (Beatrijoord)	100%	60%	100%	85%
sportzaal De Bam	58%	83%	78%	71%
sportzaal Engelbert	69%	43%	6%	44%
turnhal Europapark	4%	108%	188%	75%

Opmerking: de onderwijsbezetting van sporthal BEA (Beatrijoord) betreft geen gebruik door scholen, maar eigen gebruik door de betreffende zorginstelling. Daarmee wordt duidelijk wat de bezetting van de hal tijdens schooluren is. Anders zou de indruk kunnen ontstaan, dat er in de sporthal nog veel ruimte voor onderwijsgebruik is.

Gymzalen, danszalen, dojo's en klimzaal

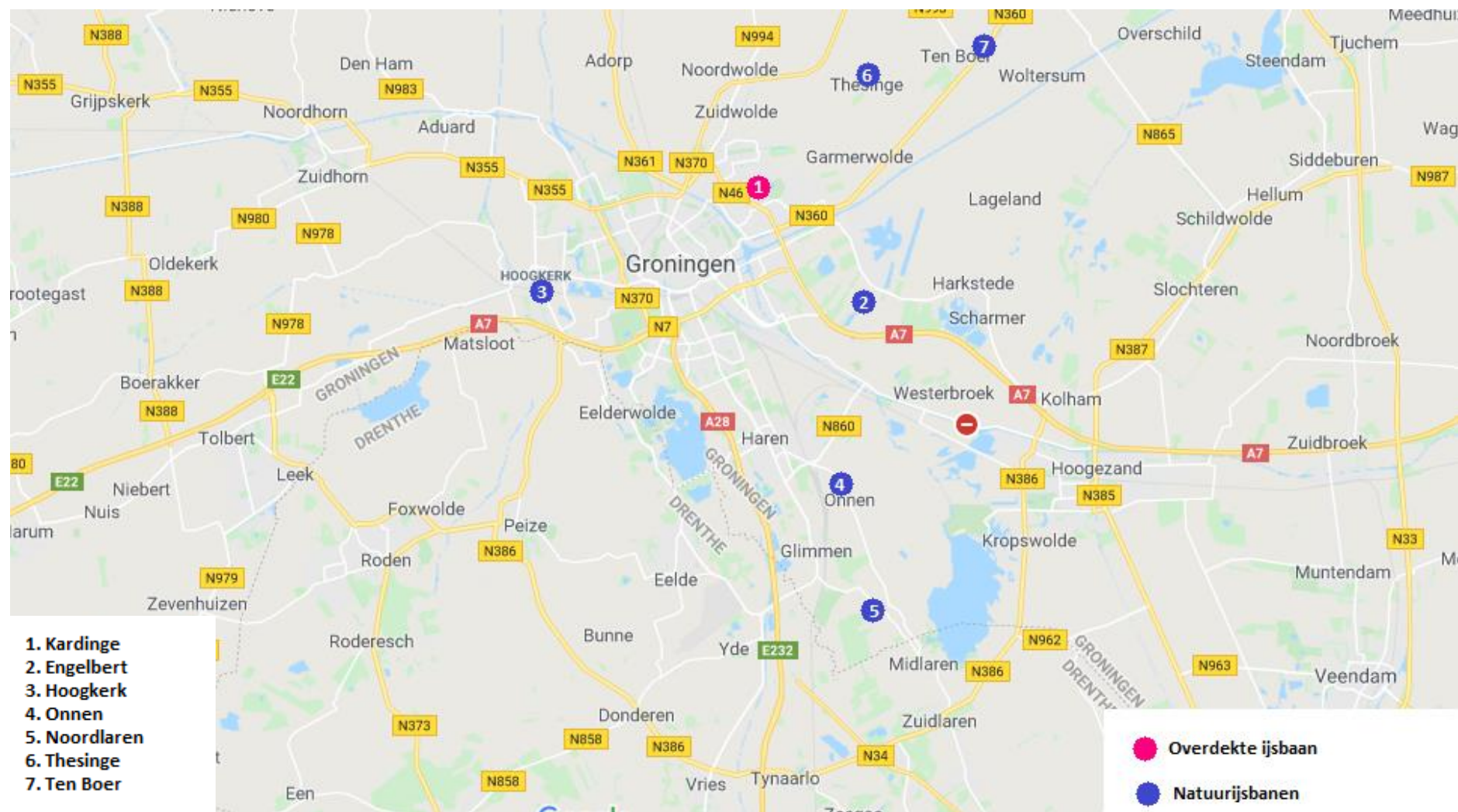
accommodatie	onderwijs	verenigingen en overig		totaal
		ma-vr	weekend	
gymzaal Aagaatstraat	78%	70%	0%	65%
gymzaal Canadalaan	97%	61%	25%	70%
gymzaal Chopinlaan	108%	63%	95%	87%
gymzaal De Groenenberg	23%	80%	0%	44%
gymzaal De Meet	104%	100%	80%	98%
gymzaal De Tiggelhal	13%	39%	0%	22%
gymzaal Eikenlaan	69%	70%	0%	61%
gymzaal Garmerwolde	16%	45%	30%	31%
gymzaal Goudenregenplein	19%	70%	0%	38%
gymzaal Goudlaan	111%	69%	0%	75%
gymzaal Het Buut	77%	98%	80%	86%
gymzaal Kiel	55%	59%	20%	52%
gymzalen Kluiverboom				
- zaal 1	113%	44%	15%	76%
- zaal 2	113%	48%	0%	75%
- zaal 3	113%	30%	10%	70%
gymzaal Maresiusstraat	115%	37%	0%	63%
gymzaal Molukkenstraat	115%	72%	0%	79%
gymzaal Multatulistraat	122%	52%	50%	80%
gymzaal Ossehoederstraat	107%	80%	0%	78%
gymzaal Rummerinkhof	0%	7%	0%	3%
gymzaal Semmelweisstraat	42%	78%	20%	54%
gymzaal Siersteenlaan	133%	76%	0%	87%
gymzaal Slenk	117%	44%	0%	67%
gymzaal Stoepemaheerd	68%	48%	10%	53%
gymzaal Verlengde Lodewijkstraat	115%	63%	0%	75%
gymzaal Vestdijklaan	108%	70%	0%	75%
gymzalen Violenstraat				
- zaal beneden	79%	74%	0%	67%
- zaal boven	100%	76%	0%	79%
gymzaal Zuiderweg	0%	89%	80%	51%
gymzaal Adriaan van Ostadestraat	107%	54%	0%	67%
gymzaal De Schakel	96%	63%	48%	74%
gymzalen Kamerlingh Onnes				
- zaal 1	106%	30%	0%	66%
- zaal 2	106%	17%	0%	61%
- zaal 3	106%	30%	0%	66%
gymzaal Kapteynlaan	113%	44%	0%	74%
gymzaal Kruitgracht	113%	18%	0%	65%
gymzalen Melisseweg				
- zaal links	106%	0%	0%	55%
- zaal midden	106%	0%	0%	55%
- zaal rechts	106%	0%	0%	55%
gymzaal Nieuwe Sintjansstraat	113%	37%	0%	71%
gymzaal Sweelincklaan	107%	57%	0%	69%
gymzaal Ten Post	21%	41%	0%	26%
gymzaal Thesinge	15%	9%	0%	10%
gymzaal Woltersum	12%	37%	0%	21%
danszaal Europapark	113%	73%	20%	87%
danszaal Scharlakenhof	0%	65%	20%	31%
dojo Europapark	113%	93%	65%	99%
dojo Goudenregenplein	0%	106%	0%	45%
dojo Kardinge	104%	93%	90%	98%
dojo Oude Brinkweg	59%	35%	0%	39%
klimzaal Europapark	113%	0%	0%	58%

Bijlage 19 Aanbod ijsaccommodaties

naam	aanbod	eigenaar	exploitant
Kardinge	400-meterbaan ijshal (30 x 60)	gemeente	Sport050
Engelbert	400-meterbaan recreatiebaan	gemeente	IJsvereniging Engelbert
Hoogkerk	recreatiebaan	gemeente	IJsvereniging Hoogkerk
Onnen	recreatiebaan	IJsvereniging Nooitgedacht	IJsvereniging Nooitgedacht
Noordlaren	400-meterbaan recreatiebaan	gemeente (erfpachtconstructie)	Stichting Beheer Sportcomplex Noordlaren
Thesinge	400-meterbaan recreatiebaan	IJsvereniging De Scheuvel	IJsvereniging De Scheuvel
Ten Boer	330-meterbaan recreatiebaan	gemeente	IJsvereniging Kaakheem

Opmerking: buiten het winterseizoen worden de banen van Kardinge, Noordlaren en Ten Boer als skeelerbanen gebruikt.

Bijlage 20 Locaties ijsaccommodaties

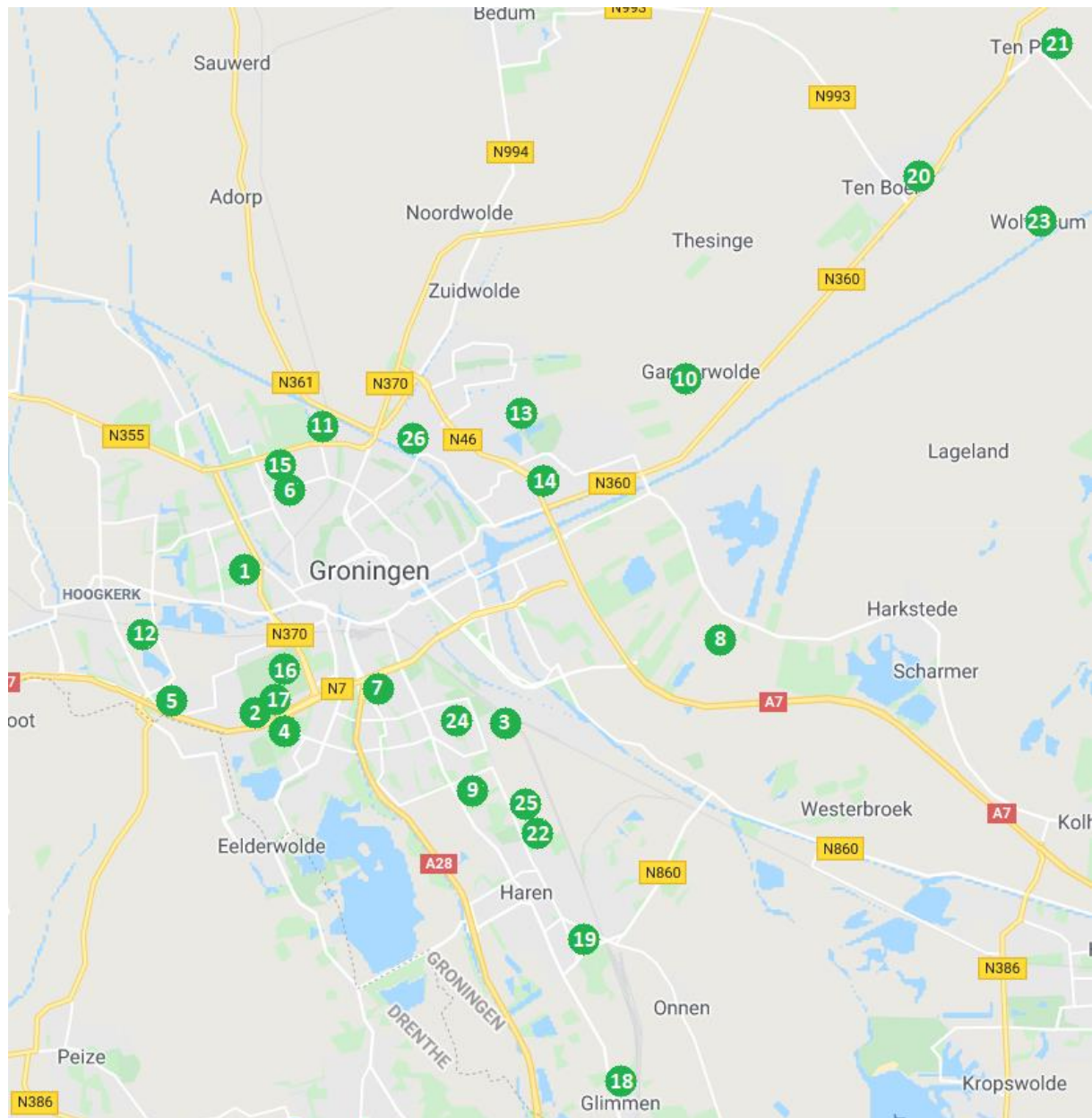
Bijlage 21 Regulier weekrooster kunstijsbanen

Kardinge	maandag		dinsdag		woensdag		donderdag		vrijdag		zaterdag		zondag	
	400m	ijshal	400m	ijshal	400m	ijshal	400m	ijshal	400m	ijshal	400m	ijshal	400m	ijshal
6.00														
7.00		Green	Yellow				Yellow			Green		Green		
8.00			Yellow				Yellow							
9.00	Yellow	Blue	Blue	Green				Green	Blue	Red	Green			Green
10.00	Orange	Purple	Yellow	Purple	Orange	Purple	Yellow	Purple	Yellow	Purple	White	Yellow	Yellow	Yellow
11.00	Yellow	Purple	Yellow	Purple	Yellow	Purple	Yellow	Purple	Yellow	Purple	White	Orange	Yellow	Yellow
12.00	Yellow	Purple	Yellow	Purple	Yellow	Purple	Yellow	Purple	Yellow	Purple	White	Orange	Yellow	Yellow
13.00	Yellow	Purple	Yellow	Purple	Yellow	Purple	Yellow	Purple	Yellow	Purple	White	Green	Yellow	Yellow
14.00	Yellow	Purple	Yellow	Purple	Yellow	Purple	Yellow	Purple	Yellow	Purple	White	Green	Yellow	Yellow
15.00	Yellow	Green	Yellow	Purple	Yellow	Purple	Yellow	Purple	Orange	Green	White	Green	Yellow	Yellow
16.00	White	Red	White	Green	White	Green	White	Green	White	Red	White	Green	White	Green
17.00	Green	Red	Green	White	Green	White	Green	White	Red	Red	White	Green	Green	Green
18.00	White	Green	White	Green	White	Green	White	Green	White	Red	White	Green	White	Green
19.00	Green	White	Orange	White	Green	White	Green	White	Green	White	White	Green	White	Green
20.00	Yellow	Green	Yellow	Green	Yellow	Green	Yellow	Green	Yellow	White	White	Green	White	Green
21.00	Orange	Green	Orange	Green	Orange	Green	Yellow	Green	Yellow	Green	White	Green	White	Green
22.00	Yellow	Green	Yellow	Green	Yellow	Green	Yellow	Green	Yellow	Green	White	Green	White	Green
23.00	White	Green	White	Green	White	Green	White	Green	White	Green	White	Green	White	Green

Bijlage 2 Aanbod buitensportaccommodaties

	naam sportpark	voetbal	tennis	atletiek	hockey	korfbal	wieler- baan	honk- /softbal	rugby	American football
1	West End	x				x				
2	Atletiekcentrum			x						
3	Coendersborg	x								
4	Corpus den Hoorn	x	x		x		x	x	x	x
5	De Kring	x								
6	De Parrel	x								
7	De Wijert					x				
8	Engelbert	x								
9	Esserberg	x	x						x	
10	Garmerwolde	x								
11	Het Noorden	x								
12	De Verbetering	x	x			x				
13	Kardinge	x	x			x				
14	Lewenborg	x								
15	Selwerd									
16	Stadspark	x								
17	Velocitas	x								
18	De Groenenberg	x	x							
19	De Koepel	x		x						
20	Ten Boer	x	x							
21	Ten Post	x								
22	De Harener Holt				x					
23	Woltersum	x								
24	Tennispark Vorenkamp		x							
25	Tennis & Squashclub Haren		x							
26	Tennispark Van Starkenborgh		x							

Bijlage 23 Locaties sportparken

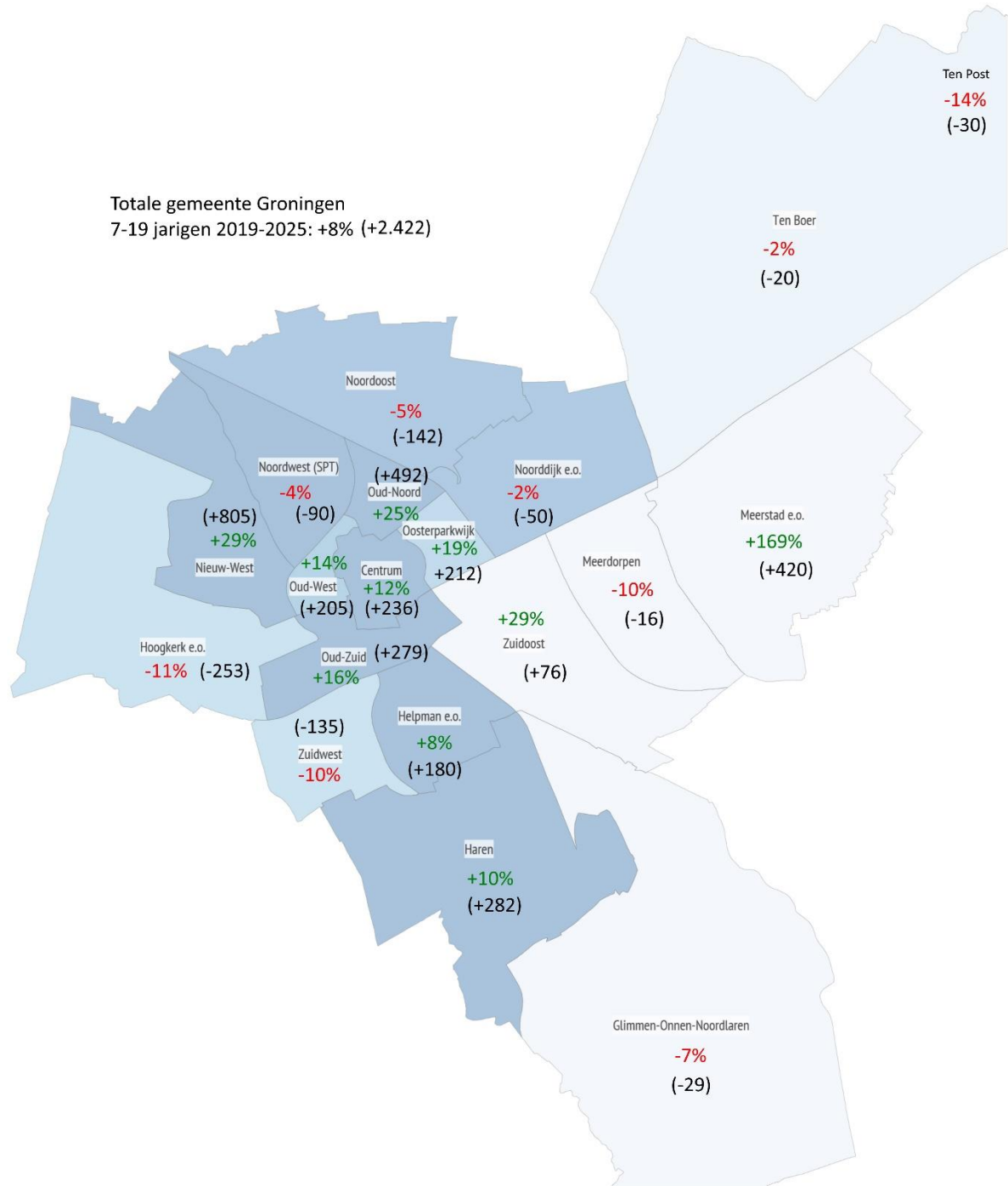
1. West End	10. Garmerswolde	19. De Koepel
2. Atletiekcentrum	11. Het Noorden	20. Ten Boer
3. Coendersborg	12. De Verbetering	21. Ten Post
4. Corpus den Hoorn	13. Kardinge	22. De Harener Holt
5. De Kring	14. Lewenborg	23. Woltersum
6. De Parrel	15. Selwerd	24. Tennispark Vorenkamp
7. De Wijert	16. Stadspark	25. Tennis- & Squashclub Haren
8. Engelbert	17. Velocitas	26. Tennispark Van Starckenborgh
9. Esserberg	18. De Groenberg	

Bijlage 24 Samenvatting huidige situatie voetbal

	wedstrijduren zaterdag			trainingsuren per seizoen			behoefte kleedkamers en lockers		capaciteit kleedkamers en lockers		w-capaciteit: wedstrijdcapaciteit t-capaciteit: trainingscapaciteit kk-capaciteit: kleedkamer capaciteit
	behoefte	capaciteit D&P	capaciteit KNVB	norm behoefte	capaciteit D&P	capaciteit KNVB					
West End	51,2	64,0	59,6	3.559	2.527	2.689	8ruim/8standaard	32	24	12	Volgens richtlijn en verenigingen tekort t-capaciteit. Lycurgus ervaart ook kk-tekort.
Coendersborg	35,3	40,5	37,5	2.349	1.665	1.755	5ruim/5standaard	20	20	0	W-capaciteit voldoende. T-capaciteit nu nog krap. In 2020 volgt ombouw natuurgrasveld naar kunstgras en is capaciteit toereikend.
Corpus den Hoorn	27,7	38,3	32,3	2.024	3.520	3.520	5ruim/5standaard	20	26	0	W-capaciteit ruim. T-behoefte met COVS, rugby en am.football 2.524 uur. Capaciteit ruim voldoende. Kleedkamers voldoende.
De Kring	6,5	7,5	7,5	316	693	970	2ruim/1standaard	6	4	0	W-capaciteit qua veldbelasting (za/zo) te hoog. In 2020 ombouw natuurgrasveld naar kunstgras. Kk-capaciteit voldoende.
De Parrel	7,8	13,4	11,2	547	1.075	1.075	2ruim/1standaard	6	4	0	W- en t-capaciteit ruim voldoende. Aantal kleedkamers voldoende.
Engelbert	4,2	7,5	7,5	556	500	700	2ruim/1standaard	6	4	0	W-capaciteit cultuurtechnisch krap. In 2020 ombouw natuurgrasveld naar kunstgras en 2 extra kleedkamers.
Esserberg	59,1	57,0	52,5	3.729	2.604	2.781	8ruim/8standaard	32	25	0	W-capaciteit krap. T-capaciteit erg krap. Kk-capaciteit krap.
Garmerwolde	4,0	12,0	11,3	198	360	360	2ruim/1standaard	6	4	0	W-capaciteit zeer ruim. T-capaciteit voldoende.
Het Noorden	25,6	27,0	22,5	1.488	2.160	2.160	3ruim/3standaard	12	10	nmb	W-capaciteit net voldoende. T-capaciteit ruim voldoende. Kk-capaciteit eventueel uitbreiden met lockers (waren weggehaald).

De Verbetering	29,1	37,3	32,4	1.477	1.667	1.667	4ruim/4standaard	16	8	0	W- en t-capaciteit voldoende. Kk-capaciteit is krap. In 2020 uitbreiding met 2 kleedkamers.
Kardinge	49,0	66,0	60,0	2.841	2.660	2.860	7ruim/7standaard	28	24	28	W-capaciteit ruim voldoende, t-capaciteit voldoende. Kleedkamers/lockers voor sportpark voldoende maar niet evenwichtig verdeeld. GVAV tekort.
Lewenburg	20,2	18,0	15,0	1.166	1.440	1.440	2ruim/2standaard	8	6	0	W-capaciteit krap. T-capaciteit voldoet. Kk-capaciteit evt. uitbreiden met 2 lockers.
Selwerd	0,0	7,5	7,5	0			n.v.t.				Geen vereniging meer actief
Stadspark	13,2	12,6	10,5	1.152	1.227	1.227	2ruim/2standaard	8	4	0	W-capaciteit enigszins krap op zaterdag en zondag. T-capaciteit voldoet. Kk-capaciteit met lockers uitbreiden.
Velocitas	17,3	21,4	17,8	894	1.713	1.713	2ruim/2standaard	8	6	0	W-capaciteit voldoende, t-capaciteit ruim. Eventueel 2 lockers bijplaatsen.
De Groenenberg	9,4	25,5	22,5	523	720	720	2ruim/2standaard	8	9	0	W-capaciteit zeer ruim. T-capaciteit voldoet. Kk-capaciteit ruim voldoende.
De Koepel	36,8	48,8	43,7	2.079	1.736	1.736	5ruim/5standaard	20	19	0	W-capaciteit voldoende. T-capaciteit krap. Kleedkamers voldoende.
Ten Boer	14,2	24,0	22,5	836	970	1.070	2ruim/2standaard	8	8	0	W-capaciteit ruim. T-capaciteit voldoet. Kleedkamers op wedstrijddagen knelpunt vereniging. Advies: wedstrijddag (9-18h) volledig benutten.
Ten Post	6,2	7,5	7,5	311	500	700	2ruim/1standaard	6	2	0	De W- en t-capaciteit voldoet. Gebruiken 2 kleedkamers gymzaal. Is krap.
Woltersum	2,3	9,0	7,5	176	0	0	2ruim/1standaard	6	2	0	W-capaciteit ruim voldoende en daardoor kan de training ook op het wedstrijdveld worden ingevuld. Door beperkte behoefte volstaan 2 kleedkamers sporthal.

Bijlage 25 Ontwikkeling 7-19 jarigen

Bijlage 26 Overzicht huidige situatie tennis

		kunst- gras	smash court	gravel	overig	banen	totaal leden	baan- druk	
SPR (personeel RU/Hanze)	ACLO						71		
GSTC	ACLO						69		
TAM	ACLO						543		200 studenten uitgeloot
TC Veracket	ACLO						579		
ACLO Totaal	ACLO					12	1.262	105	in winter blaashal op 8 banen
GTV Van Starkenborgh	Stad	7				7	572	82	in winter blaashal op 3 banen
GLTV Cream Crackers	Stad			17		17	1.182	49	6 indoor stadjerhal
GLTV Cream Crackers Vorenkamp	Stad					7			
De Hunze	Stad						5	-	is opgeheven
Groninger Lawn Tennis Bond	Stad			14		14	1.442	103	
Be Quick, afd tennis	Haren					3	0		geen KNLTB
LTC Hoogkerk	Hoogkerk			4		4	204	51	
Tennis & Squashclub Haren	Haren			8	4	12	1.078	90	ook 6 indoor
Tennisschool Smashing / Kardinge	Stad			6 ²⁷			4		ook 7 indoor waarvan 2 nu voor zaalhockey
TC Ten Boer	Ten Boer	4				4	198	50	
TV Glimmen	Glimmen			3		3	119	40	

²⁷ Tennis- en squashcentrum Kardinge wordt geëxploiteerd door Smashing. De 6 outdoor gravelbanen worden alleen verhuurd aan particulieren en incidenteel aan verenigingen t.b.v. toernooien en evenementen. Trainingen worden alleen verzorgd door trainers van Smashing. Het is dus geen verenigingsaccommodatie.